

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ȘI ISTORICE ÎN ZONA MEDIANĂ A BAZINULUI SUPERIOR AL RÂULUI BÂRLAD

Sergiu Ștefănescu

Scurt istoric al cercetării; cadrul fizico-geografic.

Cercetările arheologice și istorice întreprinse în ultimele decenii în zona mediană a bazinului superior al râului Bârlad, prezintă o deosebită importanță prin bogăția și varietatea obiectivelor aflate în spațiul geografic respectiv, dar și a informațiilor oferite de documentele medievale prin intermediul cărora a putut fi relativ bine cunoscută evoluția societății umane din cele mai vechi timpuri până în evul mediu inclusiv.

Deși zona menționată a mai fost investigată anterior din punct de vedere arheologic, cercetările noastre din ultimii ani au reușit să scoată la iveală noi și interesante vestigii care au contribuit mult la relevarea realităților arheologice din această parte a Podișului Central Moldovenesc.

În zona studiată de noi primele cercetări arheologice se fac în anii 1871-1874 prin întrebările puse de "Chestionarul" lui Al. Odobescu, la care intelectualii satelor au dat răspunsuri, din care multe puncte, astăzi sunt dificil sau imposibil de identificat. În 1892 și 1895 N. Beldiceanu și Gr. Buțoreanu fac primele cercetări în teren, iar în 1931-1933, C. Cihodaru cercetează așezarea cucuteniană de la Piciorul Hârbului - Rafaila¹. În 1943 Ecaterina Vulpe face primele descoperiri la Prisoasa și Dealul Izvorului², urmate de Octavian Mărculescu³.

În 1955 M. Petrescu-Dâmbovița, Em. Bold și Marin Dinu⁴ preiau cele cunoscute și descoperă alte șase așezări la Băcești, cinci la Dumești și cca. 13 la Todirești. Dan Gh. Teodor efectuează cercetări de teren la Dumeștii Vechi în anii 60-70, după care Ghenuță Coman recercetează majoritatea obiectivelor. Unele sondaje, relativ recent, au efectuat M. Dinu, pe Chiscul Cherhana, la Băcești, Ruxandra Maxim-Alaiba, "Între Pâraie", la Dumești și Dan Gh. Teodor la Valea Mare. De subliniat pasiunea a doi vrednici învățători, Gh. David, care în 1924 sonda un tumul dacic pe Coasta lui Melinte, apoi pe Dealul Baciului, și la Lotul Școlii⁵ și C. Loghin, care, în anii 1938-1939, sonda cu premilitarii pe care îi comanda, necropola carpică de pe izlazul de la Dumeștii Vechi⁶. Însemnările făcute și materialele găsite s-au pierdut. Mai remarcăm interesul pentru astăzi de antichități a fraților Virgil, Maria și C. Secuianu din Dumești.

Studiul arheologic a fost dublat de cercetarea conținutului documentelor medievale și de mai târziu, publicate în diverse volume pentru perioada 1384-1798⁷ precum și a unor planuri de moșii⁸ din sec. XIX, aflate în fondurile Epitropiei Sfântului Spiridon din Iași, la Arhivele Statului din București sau în Biblioteca Academiei. Descrierea obiectivelor arheologice se face în modul firesc al scurgerii apelor de la izvoare la vărsare. Anume, de la intrarea Bârladului în comuna Băcești, în partea de vest și până la Negrești⁹ în est; de la izvoarele pârâului Mănăstirea și a pârâului Fătăciune¹⁰ în NV și de la izvoarele Durăcesei și Călinei în NE; pe Sacovăț, de la Gârbești spre sud, până la râul Bârlad. De asemeni de la izvoarele Racovei¹¹ și Stemnicului¹² în aval, până la Pungești și respectiv Bălteni.

Pentru o ușoară orientare s-a efectuat descrierea obiectivelor descoperite pe comune și în cadrul lor pe sate, în ordinea în care se află așezate în bazinele celor

cinci principale cursuri de apă (Bârlad, Gârbovăt, Sacovăt, Stemnic și Racova). Pentru a ușura identificarea, pe toate hărțile anexate lucrării, bazinele lor au fost notate cu cifre romane, de la I la V, în ordinea de mai sus.

S-au notat cu cifre romane satele reședință de comună (de la I la XII), celelalte localități au fost nominalizate adăugând numărului de ordine al comunei, una din literele alfabetului.

Obiectivele arheologice au fost descrise, ținând seama de modul în care ele se găsesc situate pe firul văilor, din amonte în aval, toate fiind numerotate cu cifre arabe, de la 1-257. Tumulii sunt amintiți la sfârșitul descrierilor din fiecare localitate.

Pentru obiectivele descoperite anterior cercetării noastre, se menționează aceasta în notele de subsol, întregindu-se sau/și corectându-se cele arătate.

Dacă unele obiective arheologice, foarte apropiate între ele, nu s-au suprapus în timp sau în spațiu, s-au notat separat ca situri de sine stătătoare. Menționăm că în unele situații, același sit arheologic a primit două numere de ordine, având numeroase locuri și nu se puteau face precizări mai nuanțate.

Numeroase materiale donate de unii cetățeni¹³ au fost depuse la Muzeul județean Vaslui. Materialele descoperite de autor, în a cărei colecție personală se află, ca și toate obiectivele arheologice cercetate au fost comunicate și declarate instituțiilor de specialitate.

Pentru verificarea informației ce o prezentăm, s-a apelat și s-a primit sprijin valoros de la specialiștii Institutului de arheologie Iași și cei ai Institutului de istorie "A. D. Xenopol" din Iași, în special pentru datarea a numeroase materiale și pentru orientările date privind întocmirea lucrării. Aducem astfel recunoștință d-lor profesori Dan Gh. Teodor, Victor Spinei, Silvia Teodor, Silviu Sanie, Vasile Chirica, Rodica Popovici, Marilena Florescu, Magda Mantu, Ion Ioniță, Nistor Ciocan, Leon Simanschi, cercetători științifici la cele două institute, cum și d-lor prof. Universitari Nicolae Ursulescu și Attila László de la Universitatea ieșeană. De asemeni, mulțumim pentru sprijinul acordat, d-nei Ruxandra Maxim-Alaiba și d-nei Familia Marin de la Muzeul județean Vaslui. Mulțumim d-lor cercetători Mircea Ciobanu și Vlad Cojocaru de la Institutul de lingvistică "Al. Phillippide" din Iași. Adresăm mulțumirile noastre și d-nei Waltrude Delibaș de la Institutul de arheologie Iași, d-nei Georgeta Vrinceanu de la Muzeul Vaslui și d-nei Rodica Raicu de la Centrul județean de proiectări Suceava, pentru numeroasele desene efectuate.

Microrégiunea cercetată este situată în Podișul Central Moldovenesc, în sectorul median al bazinului superior al râului Bârlad ocupând părți din NV-estul jud. Vaslui, SV-ul jud. Iași și ESE-ul jud. Neamț.

Centrul acesteia se află pe coordonatele 27° și 25' longitudine estică, 45° și 50' latitudine nordică. Altitudinea față de nivelul mării este cuprinsă între 125 și 465 m¹⁴.

Subsolul regiunii cercetate este caracteristic depresiunii Bârladului de Sus¹⁵. Pe un pat de roci mai dure, vârlurite, se află o "cuvertură" sedimentară cuprinzând depuneri din paleozoic, mezozoic, uneori neozoic. Roca mamă când apare la vedere, aparține sarmațianului de mijloc și superior, fiind formată din gresii, marne argiloase și nisipuri. Ultimele formațiuni geologice, din cuaternar, formate din pietrișuri, lut sau loess, formează lunca râului Bârlad și ale afluenților săi, cum și primele terase¹⁶.

Acțiunile conjugate ale diluviilor, alunecărilor de teren și ai altor factori de eroziune, au dat naștere la diferite forme sculpturale de relief. Orgografia terenului este formată din lunci, terase, platouri și dealuri cu spinarea larg boltită, separate de văi largi dar adânci, cu diferențe de nivel ce ating și 200m.

Climatul zonei, continental temperat¹⁷, a permis instalarea, pe mari suprafețe, a pădurilor, ce acopereau atât luncile râurilor cât și culmile dealurilor. Ele erau (și mai sunt) constituite din fag, gorun, tei, carpen, cireș, plop, etc.¹⁸. De-a lungul miilor de ani, de când oamenii au venit în contact cu pădurea, aceasta "s-a retras" continuu din fața focului (pus) și a securii, suprafețe despădurite fiind transformate în terenuri arabile, pășuni, vii și livezi și, adesea, în terenuri degradate. Excepționând epoca modernă, produsul principal al pădurii, lemnul, după ce asigura nevoile locale (pentru încălzit și construcții), începând cu sec. XVII era transformat pe loc în mangal, pădurile de la noi fiind împânzite de "bocșe"¹⁹.

Din punct de vedere hidrografic teritoriul cercetat este drenat de râul Bârlad, cu afluenții săi Crăiasca, Cârbovățul, Schineta, Suhulețul, Găureanca, Pârâul lui Morusac, al lui Moloș, Socovățul și Velna, pe stânga, Păltinișul, Ezerul, Pietrosul, Valea Mare, Plopoasa și Mahalagia, fiecare cu afluenții săi, pe dreapta. În partea de SE a zonei Stemnicul și Racova cu Recea și Dumbrăveanca. Toate acestea având mari variații de debite, au fost regularizate prin canalizare, drenaje, îndiguire și construcții de bazine de acumulare (la Crăiești, Găureanca, Țibana, Negrești, Trohan, Pungești).

În interdependența cu vegetația s-au format solurile, astfel în zona făgetelor întâlnim solurile brune podzolice, în subetajul gorunelor găsim soluri brune și medii podzolice cum și brun-roșcate. Pe mici suprafețe, în NE și E s-au format uneori cernoziomuri degradate, iar pe luncile râurilor se întâlnesc soluri mai tinere, formate din aluviuni aduse de apă.

Lunca Bârladului și cele ale afluenților săi au fost acoperite cu păduri de stejar, frasin, salcie, plop, ulm, ale căror trunchiuri carbonizate se mai văd în albia Bârladului sub 3-4 m de aluviuni. Prin depunerile masive ale acestora, lunca s-a ridicat, mai ales în ultimii 600-700 de ani, (la Dumești, de la S spre N), cu 2-2,5 m, acoperind așezările din Cucuteni și până astăzi²⁰ care se aflau la nivele mai joase.

Cele arătate până acum atestă că pe acest teritoriu comunitățile omenești au găsit condiții favorabile de trai, având din abundență, terenuri mănoase, pășuni bune, păduri cu vânat, ape cu pește și stuf, acestea explicând densitatea mare a așezărilor, cât și mărimea unora. Zona este străbătută de la NV la S și apoi la E de calea ferată Buhăești-Roman și în paralel de drumul național DN 15 D, Piatra Neamț - Roman - Vaslui.

Repertoriul descoperirilor

I. COMUNA BĂCEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Ca localitate a fost atestat documentar la 1467²¹. Mărturiile arheologice provin cel puțin din sec. XII și XIV. Băceștii nu au nimic comun cu Băicăuții, așa cum au afirmat I. Bogdan²² și M. Costăchescu²³.

I. a. Satul Păltiniș

Atestat documentar la 1774²⁴ mai apare într-un "plan", sub numele de "La Țiganii
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

Lingurari”, la poala Chiscului Lat. Resturile arheologice datează din sec. XVII (nr. 1).

1. La est de sat

La 100 m nord de cantonul silvic Păltiniș, mărginită de pădure la SE și E s-a aflat vatra veche a satului Păltiniș. Resturile ceramice recoltate aparțin sec. II-III e.n. și sec. XVII-XX.

2. La vest de drum

La 50 m de drumul Capul Dealului - Păltiniș, la 300-400 m NV de Păltiniș, pe o mică suprafață, pe niște ridicături ale terenului s-au găsit cioburi din sec. II-III e.n. și XVII-XVII/XVIII.

Tumuli

3. Stogul de Pământ

Însemnat pe același “Plan” se află un tumul. Este situat în pădurea Băcești, u.a. 38, la doi km SE de satul Păltiniș, într-un loc înfundat, la confluența a două pâraie.

I.b. Satul Capul Dealului

În același “Plan” de la nota 24 apare un sat de “Țigani Ursari”, la Capul Dealului, pe care vine drumul de la Racova.

4. a-b. La sud de Capul Dealului.

A/ Imediat la sud de sat, pe un picior de deal ce se pierde la confluența dintre pâraul Păltiniș și un afluent de dreapta, la V de drumul ce duce la Păltiniș s-a descoperit un câmp de urne (?). Răsturnate și sparte de o arătură adâncă erau pline cu pământ negru. Ceramica semifină și grosier-roșcată sau negricioasă aparținând complexului **Foltești II**, are buzele trase în afară, fiind decorată cu brăie orizontale, verticale sau paralele, și impresiuni de deget (Pl. 6, fig. 4_{1,4}).

B/ În jumătatea sudică a satului resturile ceramice aparțin sec. III-IV (Pl. 9, fig. 4_{1,2}), fiind amestecate cu fragmente de amfore romane. Urmează o locuire din sec. XVII-XX. Un “Plan” de la 1830 indică aici vatra Băceștilor²⁵.

I.c. Târgul Băcești (Târg de la 1844)

5. La vest de pâraul Gorja

La nord de șoseaua Băcești-Cici, pe un versant însoțit s-au depistat rare cioburi din sec. II-III e.n. și XVI/XVII-XVIII provenind de la o vatră de prisacă.

6. Lângă sediul brigăzii silvice Băcești

La 600-700 m SE de podul de peste Bârlad, pe drumul Băcești - Racova, la 100 m NE de sediul brigăzii, de la poala pădurii spre N s-au descoperit resturi de locuire **Foltești**, sec. II și din sec. IV e.n. (Pl. 10, fig. 6_{1,2}), împreună cu cioburi de amfore romane. Câteva resturi ceramice aparțin sec. XII și XIV. S-au găsit și fragmente de craniu omenesc.

7. La 400-500 m S de râul Bârlad

De la 10-12 m N de poala pădurii, pe 600-700 m E.V, pe numeroase ridicături ale terenului de marnă gălbuie, trapezoidal (Pl. 5, fig. 7_{1,2} și pl. 3, fig. 7_{1,3}). Alte materiale ceramice provin din **Hallstatt-ul timpuriu** (Pl. 7, fig. 7; pl. 5, fig. 7_{1,3}) și sec. II-III e.n., carpice și romane (Pl. 10, fig. 7_{1,2}).

8. La sud de Băcești

La circa 1 km S de secția SMA Băcești, la 30-40 m N de marginea pădurii, pe un mic platou presărat cu numeroase bucăți de cărămidă și cioburi din sec. XVII-XX.

Locul a fost vatră de prisacă și locuință a familiei Păun.

9. a-b. **Curtea spitalului din Băcești.**

A/ La S și E de centrala termică, probabil și sub clădirile spitalului, s-au găsit materiale ceramice de tip **Criș**.

B/ La V de spital, în apropierea colțului de N-E a școlii generale, se găsesc fragmente ceramice aparținând culturii **amforelor sferice**, care pot fi puse, probabil, în legătură cu descoperirea aici, a unui mormânt în cutii de piatră, cu două schelete în el²⁶. Alte cioburi aparțin sec. XVII-XX.

VALEA PÂRĂULUI CRĂIASCA

D. Satul Băcești

Se află la N de Târgul Băcești, lipit de el în porțiunea Biserică - Ocolul Sîlvic.

10. La est de DN 15 D

La circa 700 m E de cantonul silvic de locuit Lunca Cristei și la 100-150 m E de șosea pe un șir de înălțimi ce domină lunca pârâului Crăiasca, s-au descoperit fragmente ceramice din sec. XVII-XVIII. A fost o vatră de prisacă pe moșia Băcești²⁷.

11. Pe dealul spre Crăiești

La 50 m S de marginea pădurii, pe un platou, deasupra unei cornișe rezultat în urma prăbușirii terenului, la un Km VNV, de fosta Stație de asfaltare s-au descoperit resturi ceramice mărunte, cu cioburi, calcar pisat și microprundișuri în pastă, împreună cu așchii de silex și pietre mărunte, aparținând culturii Noua.

VALEA PÂRĂULUI GÂRBOVĂȚ (B)

12. La 500 m NNE, de fosta Stație de asfaltare

La capătul sudic al dealului Vovriești, pe un platou²⁸, ce formează interfluviiu dintre pâraiele Gârbovăț și Crăiasca s-a recercetat o fostă așezare cu resturi ceramice cucuteniene, faza A, între care, un mic altar de cult fragmentar.

13. La vest de linia ferată

Pe o altă terasă, ceva mai joasă, la 100-300 m N de precedentă așezare, orientată N-S, s-au descoperit resturi ceramice cucuteniene, din așezarea vecină suprapuse de locuiri din **Horodiștea - Erbiceni, Hallstatt** timpuriu (Pl. 7 și 8, fig. 13), precum și din sec. III-IV, unele lustruite, cu frumoase profile, împreună cu ceramică romană și **Sântana de Mureș**. Ultima locuire aparținând sec. XVI-XVII/XVIII, probabil o fostă vatră de prisacă pe moșia Băcești²⁹.

14. La SV de podul de fier

La circa 70 m N de ultima așezare, pe o altă terasă, mai mică și mai joasă, situată la circa 200 m SSV de un pod al căii ferate, peste Gârbovăț, s-au depistat resturi de locuire Noua.

15. În Gropul Stănei

Pe malul drept al Gârbovățului, într-un bazinet masiv cu alunecări de pământ, pe ambele maluri ale unui șanț de drenaj, s-au descoperit urmele unor locuințe adâncite. Materialele ceramice aparțin sec. III-II î.e.n. De asemenea, s-au găsit fragmente de ceramică grosieră, decorată cu linii vâlvurite datând din sec. VII-VIII (Pl. 11, fig. 15₁,

2).

VALEA PÂRĂULUI CRĂIASCA

16. Pe Chisc

La 200 m E de locuința lui V. Cgekaru, peste linia ferată, pe două ridicături de

pământ numite Chiscul Cherhana a fost recercetat un obiectiv arheologic³⁰. Pe ridicătura din sud au existat locuiri **Cucuteni A, Horodiștea - Foltești, La Tenc** (sec. IV-III î.e.n.) și sec. XVII-XIX. Înspre N s-a locuit în **Hallstatt timpuriu** lângă resturi ceramice decorate cu brâu de butoi conici s-a găsit și o fusaiolă bitronconică din pastă neagră cu calcar pisat în compoziție. Alte resturi ceramice provin din sec. IV-III î.e.n., sec. III-IV e.n. împreună cu resturi ceramice romane (între care și terra sigillata) și **Sântana de Mureș**, toate suprapuse de aceeași locuire din sec. XVII-XVIII.

I. e. **Satul A Treia-Parte**

Reprezintă 1/3 (așa cum îl arată numele) din moșia Armășeni³¹. Prima atestare documentară, cunoscută nouă, este cea de la 1828³². Arheologic, urmele de locuire aparțin sec. XVII-XVIII.

17. **În grădinile satului**

De la sud de punctul "Chisc", de o parte și de alta a pârâului Crăiasca, până la locuitorul V. Negru, se găsesc resturi ceramice datând din a doua jumătate a sec. XVII, până astăzi. La E de sat erau însemnate într-un plan³³ un iaz mare și o moară de apă, pe albiile reunite, pe atunci, ale Crăiascâi și Gâbrovățului.

VALEA RÂULUI BĂRLAD

I. f. **Satul Ezer**

Mutat lângă satul Băcești, în anii '50, revenit din nou în anii '90, lângă SMA, locuitorii Ezerului descind din cei ai fostului sat Mălinești (nr. 60+61), de unde au fost mutați mai întâi, în sec. XVIII-XIX la Schitul Mălinești (nr. 233)³⁴, com. Gârceni, de unde, treptat, se pare că după 1864, s-au așezat pe actuala vatră la 3-4 km N de Schit. Resturile arheologice datează din sec. XVII-XVIII.

18. a, b. **Ezerul Vechi**

În pădure, de la 200 m S de cantonul silvic Ezer, sub o plantație tânără de stejar, nuc, frasin ș.a., la poala vestică a dealului Ezer și pe valea pârâului omonim s-a aflat până în 1949, vatra veche a satului Ezer. Resturile ceramice aparțin secolelor XVII/XVIII-XX.

19. **La est de SMA Băcești**

De la 80 m de gardul SMA, fragmentat de niște bălți, o linie ferată și albia pârâului Pietrosu, se află un obiectiv arheologic, acoperit de aluviuni. S-au găsit resturi ceramice neolitice (?) și locuiri din sec. XVI/XVII-XVIII.

Tumuli

20. **Lângă pădure**

La 30 m N de liziera pădurii Băcești, la circa 80 m VNV de borna nr. 1, dar în zona fostei CAP Dumești se află un tumul. Poate aparține culturii Horodiștea - Foltești din așezarea vecină (nr. 64).

VALEA GĂBROVĂȚULUI

G. **Satul Vovriești**

Este atestat documentar la 1533, martie 12³⁵, sub numele Hovrăiești. Resturile de locuire umană datează din sec. XV/XVI.

21. **"La Ruptură" (I)**

La 500 m VNV de sat, pe un platou, înclinat spre V, mărginit la E de o cornișă înaltă cu pantă cvestă, rezultată în urma prăbușirii versantului, la N de Judovina³⁶

prin care trece drumul spre Crăiești, s-au descoperit fragmente ceramice **Horodiștea - Foltești** de coloratură **Gorodsk - Usatovo**, de culoare brună ruginie, cu miez negru, împreună cu așchii de silex. Sub o buză trasă în afară este plasat un decor din alveole făcute cu degetul (Pl 6, fig. 21). S-au mai recoltat câteva cioburi mărunte **Noua** și din sec. XVII.

22. “La ruptură” (II)

La 300 m V de sat, pe culmea dealului ce urcă spre Ciurea și Pâncesti, la S de drumul spre Crăiești, pe un platou dominant s-au descoperit resturi de **Precucuteni** și **Noua**.

23. Pe tarlăua Bordoiaia

De la 400-1000 m N de grajdurile fostei CAP Vovriești, la V de pâraul ce vine din satul Ciurea, pe versantul estic al dealului, pe direcția N (jos), S (sus), în trei locuri diferite, s-au recoltat un nucleu de silex și rare cioburi ale sec. II-III e.n. S-a descoperit de asemenea, resturi de locuire din sec. XV/XVI-XIX. Numeroase cioburi ale sec. XVII/XVIII, de culoare neagră, au format aparte (Pl. 12, 13, 14 fig. 23). Este vatra fostului sat Hovriești³⁷.

24. “De la Vale de Sat”

La 400-600 m E de grajdurile fostei CAP, sub o linie electrică ce merge SV-NE, la SV de câteva iazuri mici s-au aflat resturi ceramice **Foltești**, de culoare cărămizie, cu brâu făcut din impresiuni de deget (Pl. 5 și 6, fig. 24), cioburi hallstattiene precum și fragmente din sec. III-IV e.n. și XIV/XVII-XVIII. Ultimile, poate de la o vatră de prisacă, în lunca Gabrovățului.

25. a, b. Pe tarlăua Trofinaia (I)

a/ De la 200 m S de casa lui C. Sârcu și Gh. Rotilă, până la un cot al pâraului Gârbovăt, ce pătrunde adânc spre vest, la poalele dealului se găsesc numeroase urme de locuire din **Sântana de Mureș** (Pl. 10, fig. 25) și sec. V-VI e. n. ³⁸. Altă intensă locuire aparține secolelor VIII-IX; XI/XII și XIII/XIV-XVIII. Este o vatră veche a satului **Țibăneștii Buhlii** (Pl. 12, fig. 25₁₋₃).

B/ Mai sus, spre NV, sub ȩulmea dealului dinspre Crăiești, la punctul “În Cier” a fost descoperit un tezaur de monede dacice de argint⁴⁰.

26. a, b. Pe tarlăua Trofinaia (II)

a/ Imediat la sud de așezarea precedentă, acolo unde Gârbovătul face o buclă largă spre E, pe șes și poala joasă a dealului, secționată S-N, de șoseaua veche, Băcești-Vovriești, s-au descoperit resturi ceramice dacice și bastarnice din sec. III-II (I) î.e.n.

b/ Aici, lângă Gârbovăt, s-a locuit și în sec. XVI-XIX, a existat și o moară de apă, în sec. XVIII-XIX⁴¹, din pietrele căreia s-au recuperat câteva resturi.

27. Lângă “Gropul Stănei”

De la 10-100 m E de stâna de pe alunecările de teren, la N de un drum săpat, care coboară în albia Gârbovățului, de pe o mică suprafață s-au recoltat cioburi din **Hallstatt-ul final** și sec. XIV/XV-XVIII.

I. h. Satul Țibăneștii Buhlii

Este atestat documentar la 1399 noiembrie 28⁴². Primele mărturii arheologice datează din sec. VII-VIII (nr. 15).

28. La apus de sat

La circa 600 m ESE de Halta CFR Suhuleț și la 200 m V de marginea vestică a

satului, se găsesc resturi ceramice din sec. III-IV carpice și romane și din sec. X, XII/XIII-XVII⁴³. Pl. 12, fig. 28_{1,6}). Este una din vetrele vechi ale satului.

29. La sud de școală

De la sud de școală, până în șesul pârâului Pietrosu, urmele de locuire aparțin **Hallstatt-ului final** (Pl. 8, fig. 29) și sec. III-IV e.n., cu fragmente de amfore romane și cu lupe de minereu de fier. S-a descoperit și ceramică din sec. XIV-XV; XVI și XVIII⁴⁴. Probabil este un alt "cut" al aceluiași sat.

30. a, b. La sud de sat

a/ De la 700-800 m S de școală, pe versantul nordic al dealului Corhana - Propita, sub o linie electrică, pe prima terasă s-au găsit resturi ceramice carpice și romane din sec. II-III e.n., cum și altele din sec. XII (?).

b/ La 1 km SSV, sub poala aceluiași deal s-a recoltat un microlit de silex tardenoisian (Pl. 4, fig. 30).

I. i. Satul Armășeni

Prima atestare descoperită documentar datează, probabil, din 1625 martie 15⁴⁵. Sprijiniții și de dovezile arheologice, considerăm că acesta este satul de... "pe Bârlad în gura Crasnei"⁴⁶, atestat odată cu Țibăneștii Buhlii la 1399, punctul aniant în documente aflându-se pe moșia Armășeni. Arheologic, urmele de locuire coboară în sec. XI. În sec. XVII-XVIII satul avea patru vetre (nr. 17, 31, 33 și 36).

31. Pe Siliștea

La N de sat, sus, sub Țiclăul Țibăneștilor, s-a aflat o vatră veche a satului⁴⁷. Resturile ceramice datează din Cucuteni, fază neprecizată și în sec. XVI-XIX (pl. 13, fig. 31).

32. Pe tarlaua Inăria

În partea ei de V la poala dealului, de o parte și de alta a unui pârâias, s-au găsit resturi ceramice din sec. (II) III-IV e.n. și sec. XVI-XVIII.

33. Sus pe platou

De la 200 m SE de precedentă așezare, pe o terasă înaltă a dealului Propita, deasupra Gârbovățului, la 80-150 m N de stâlpul nr. 23 al unei linii electrice s-a găsit o așchie de silex și resturi ceramice din sec. XI, XII, XII/XIII, XV/XVI-XVIII. Aceasta pare a fi prima vatră de locuire a satului.

34. Pe tarlaua Propita

Jos, lângă șes, pe un bot de deal, delimitat la SE de un drum de pământ, iar spre VNV, de un canal de desecare, la 50-150 m V de stâlpul nr. 22 al aceleiași linii electrice s-au descoperit locuiri **Criș, Cucuteni, Horodiștea-Foltești**, etapa **Corodosk - Usatovo, Noua, Hallstatt B, Sântana de Mureș**, și din sec. XVI/XVII-XVIII (Pl. 8, fig. 34_{1,2}).

35. La vest de sat

La 300 m V de sat și la 500 m E de Gârbovăț, pe un versant înșorit, sub o linie electrică, în jurul stâlpului cu nr. 14/8, pe o mică suprafață s-a recoltat material ceramic din sec. XI, XIV/XV-XVIII. Așezările nr. 32, 34 și 35 situate pe moșia Armășeni⁴⁸, inițial toate au fost vetre de prisacă, unele devenind "culturi" ale satului.

36. La Pod La Roșu

La 200 m E de podul mare de beton, de peste Gârbovăț, pe DN 15D între albia actuală a râului Bârlad, și o alta mai veche, s-au descoperit resturi ceramice din sec. XVII-XVIII. Credem că locuirea se continuă mai jos, acoperită de aluviunile

aduse de apă⁴⁹.

VALEA PÂRÂULUI CRĂIASCA

II. COMUNA BOZIENI, JUDEȚUL NEAMȚ

Sediul de comună a fost atestat documentar la 24 august 1438⁵⁰.

II. a. Satul Crăiești

Sat răzășesc, așezat la confluența pâraielor Chisălița și Zimbru, ce pleacă mai departe sub numele de Crăiasca⁵¹. Atestări mai vechi, cunoscute de noi, de la P. Rareș și din 30 mai 1584⁵². Indiscutabil, satul pare a fi mult mai vechi.

37. a, b. La 400 m sud de sat

a/ La SE de un pârau ce curge E-V, izvorând din dealul Vovriești, ce are pe el mai multe baraje de beton, după ultimul baraj din aval, pe versantul de pe malul stâng, s-au descoperit resturi ceramice dacice, din sec. III-II î.e.n., din sec. II-III e.n. și sec. XVII/XVIII.

b/ La N de același pârau pe un platou înclinat spre S și V, deasupra și la E de DN 15 D, s-a descoperit o intensă locuire **Horodiștea - Foltești**, cu ceramică grosieră și fină. Se remarcă buze trase în afară, buze crestate, brăie cu butoni tronconici dispuși neregulat, sau cu alveole și o tortiță în formă de cep. S-a găsit și un cuțit fragmentar, din gresie. Urmează o locuire din sec. III-II î.e.n., resturi ceramice carpice și romane din sec. II-III e.n. Din cultura **Sântana de Mureș** se remarcă un ciob dintr-un vas de provizii, decorat cu un bogat registru de linii vălurite. Ultima locuire datează din sec. XVII/XVIII.

38. La V și NV de V. Iacob

La 300-400 m S de așezarea precedentă, pe un platou, de o parte și de alta a DN 15 D, la E de pâraul Crăiasca, s-a descoperit o locuire **Criș**; alte resturi ceramice și o așchie de silex provenind de la o așezare **Horodiștea - Foltești**, suprapusă în **Hallstatt-ul timpuriu** și în sec. III-IV e.n.

39. La limita dintre județe

La vest de DN 15 D, la E de pâraul Crăiasca, la poala pădurii s-au descoperit urme de locuire din sec. IV-V e.n. (**Sântana de Mureș**)⁵³.

VALEA PÂRÂULUI GÂRBOVĂȚ

III. COMUNA POIENARI, JUDEȚUL NEAMȚ

Sediul de comună, satul Poienari, este atestat documentar, la 12 martie 1529⁵⁴.

III. b. Satul Ciurea

Apare însemnat la 1779, ca Ghindărești⁵⁵.

40.a. Pe Dealul Ciurea

La 300 m V de sat, o înălțime net dominantă, Dealul Holmului (sau al Ciurii), mărginită spre E S, de un platou înclinat, iar spre NV de terase și pante abrupte. Aici s-au găsit o așchie de silex și cioburi **Horodiștea - Foltești**.

b/ Tumuli

Pe același platou, la cota maximă, au existat doi tumuli. Unul a fost distrus complet prin lucrări de arătură (?), altul, la circa 10 m spre S, distrus în mare parte intenționat cu tractorul, tăindu-i-se părțile de N și S, devenind aproape dreptunghiular. Aceștia erau "la dealul două movile"⁵⁶.

VALEA PÂRÂULUI GÂRBOVĂȚ (A)

IV. COMUNA DAGĂȚA, JUDEȚUL IAȘI

IV. a. Satul sediu de comună aș fost atestat documentar la 1772⁵⁷. Locuitorii săi descind din partea de clăcași⁵⁸ ai fostului sat Brudurești⁵⁹, în partea din dreapta Gârbovățului (nr. 42). Vestigiile arheologice coboară în sec. VIII/IX, pe vatra mai veche situată pe Dealul "Țintirim" (nr. 41).

41.a, b. Pe Dealul Țintirim⁶⁰

a/ Pe acest bot de deal, situat la E de Complexul Zootehnic ce se termină la 50 m V de linia ferată, s-au găsit urme de locuire la La Tène, sec. II-I î.e.n. și din sec. VIII/IX, X, XI/XII, XIII, XIV/XV-XVI/XVIII. Biserica și cimitirul vechi al Brudureștilor se afla, probabil, la cca. 250 m V, sub actualul Complex zootehnic, așa cum menționează și V. Chirica, M. Tanasachi, în R. A. I., I, p. 118, XXI, 1. C. Vestigiile din sec. XIV/XV, credem că indică locul... "și pe Racovăț o seliște, unde a fost casa bunicului lor Oană Giuratul..."⁶¹. Aici s-au găsit și fragmente ceramice din sec. XIV. Unul dintre acestea, cenușiu, din pastă fină, bine ars, este decorat cu registre de linii incizate, orizontale, cu o cruce încadrată într-un cerc dublu, înconjurat de impresiuni dispuse oblic, făcute cu roțița dințată și aparține coloniștilor sași. (Datare făcută de dl. V. Spinei).

42. Pe malul drept al Gârbovățului

Între pârau și calea ferată, imediat la S de confluența pâraielor Mânăstirea și Gârla Oanei, cu Gârbovățul, exista un loc de trecere, un vad. Aici se găsea partea de V a satului Brudurești⁶². Resturile de locuire sunt din sec. XVIII/XIV-XVIII. (Pl. 11, fig. 42; pl. 12, fig. 42,_{1,3}; pl. 14, fig. 48) fiind însoțite și de lupe de minereu de fier.

43. La 500 m sud de Complexul Zootehnic Dagăța

Și la 50 m V de drumul Bălușești-Dagăța, pe Coasta Sărăturilor, s-au recoltat resturi ceramice din pastă fină, brun cenușie, brun-cărămizie și maronie, cu miez negricios, de proveniență Horodiștea-Erbiceni. Câteva fragmente aparțin sec. XVII-XVIII.

44. Pe Dealul Milescu

La circa 800 m de același Complex zootehnic, în punctul "Costișă", sau "În Gropi" sau "Pe Țurcanu", pe versantul superior al dealului și pe două terase situate mai jos, unde se află niște bălți cu stuf și alunecări de teren, s-au găsit urme de locuire din Horodiștea-Erbiceni și sec. XI-XII.

IV.b. Satul Mânăstirea

Atestat documentar ca Schitul Nacului la 1772⁶³. Ulterior se va numi Ruseni⁶⁴, după rutenii veniți din Galiția, în căutare de lucru, localizați la 1864 prin împroprietărire.

45. Cetatea Mare a Dagăței

Se impune corectarea amplasării eronat făcute, stabilind exact locul în care se află într-adevăr o cetate la Dagăța⁶⁵. Cetatea a existat pe culmea și ambii versanți ai dealului ce desparte bazinele hidrografice ale pâraielor Sacovăț, în N și Gârbovăț, spre S la circa 1 km E de satul Tarnița și 2 km V de locul pe care eronat se crede că a fost construită. La locul indicat în repertoriul arheologic al județului Iași, se află "Cetatea Mică a Dagăței", un refugiu întărit. Obiectivul arheologic, de formă trap-ezoidală, cu baza mare spre S, are o suprafață de 8-9 ha, fiind înconjurată de pădure la E, N și V. Este mărginită de pante asprite artificial, spre E și V și parțial spre N.

Spre S era apărută de două (trei) șanțuri⁶⁶ paralele, dublate de palisade de lemn, distruse prin incendiere, care se mai observă încă. Șanțul interior, lung de circa 400 m are adâncimea actuală de 1,5 m, larg de 6-7 m, era dublat de un val de pământ, cu baza de 10 m, înalt de 1,5-2 m "placat" în exterior cu o palisadă, lung de circa 900 m.

Nu s-au găsit resturi ceramice. Comparată cu alte cetăți din zonă, pare să aparțină sec. VI-V (IV) î.e.n.

46. La SSE de sat

Cu 300-500 m mai jos de confluența pâraielor Fănciune și Mănăstirea, la 100-130 m E de albia acestuia la S de ultima dintr-un șir de bălți, la poala livezii de peri a fostei CAP, pe două dâmburi s-au găsit resturi ceramice **Horodiștea-Erbiceni** și sec. II-III e.n.

IV. c. Satul Bălușești

Este atestat documentar la 7 aprilie 1546⁶⁷. Arheologic, primele urme de locuire apar în vatra veche (nr. 47) în sec. VIII/IX, XI/XII (?), XIII.

47. Pe tarlaua Chetriș

La 500-600 m S de sat, pe limita dintre jud. Iași și Vaslui, imediat la V de șoseaua Vovriești-Bălușești, acolo unde Gârbovățul face o mare buclă spre V intrând în coasta dealului, s-au descoperit fragmente ceramice dacice și bastarnice ce datează din sec. IV-III și II î.e.n. și cioburi roșii de amfore grecești. S-au aflat și resturi din sec. VIII/IX, XI/XII (?), XIII-XVIII (XIX-XX)⁶⁸. (Pl. 12, fig. 47₁₋₂). Fiind pe moșia satului Bălușești⁶⁹, este una din vetrele vechi ale satului.

V. COMUNA TANSA, JUDEȚUL IAȘI

Ca sat este menționat la 6 mai 1676, odată cu partea răzăsească a satului de obârșie Brudurești⁷⁰, parte aflată în stânga Gârbovățului (nr. 51). Mai este amintit împreună cu cartierul său Boatca, la 1803⁷¹. Vatra sa cea mai veche este cea de pe dealul Țintirim (nr. 41). Vestigiile arheologice coboară în sec. VII/IX (la nr. 41) și în sec. XI/XII (la nr. 51).

48. a,b. Pe Dealul Viilor

a/ La 1 km de șoseaua Tansa-Dagâța de la 10-200 m V de Gârla Oanei, pe numeroase dâmburi înșirate pe circa 500 m N-S, pe versantul estic al dealului s-au descoperit numeroase resturi de locuire. Între ele fragmente de la oale și străchini mari, brune și negricioase, cu cioburi pisate în pastă, împreună cu două topoare fragmentare. Unul dintr-o rocă negricioasă, dură, celălalt dintr-o rocă cenușie. Toate acestea aparțin complexului Horodiștea-Foltești (Pl. 5, fig. 48_{1,4}; Pl. 6, fig. 48_{1,4}).

b/ Pe aceeași suprafață mare, adesea amestecate, se găsesc și urme de locuire **Horodiștea-Erbiceni**, cu reminiscențe cucuteniene. Cioburile sunt brune-cenușii, fine și bine arse (Pl. 5, fig. 48₃, Pl. 6, fig. 48₃).

49. Lângă șosea

Acolo unde Dealul Viilor devine un interfluviu între pâraie la Gârla Oanei (E) și Mănăstirea (V); de la 30 m N de primul pârau, s-a depistat o așezare cu ceramică fină și grosieră ce provine de la cănițe⁷², fructiere, străchini⁷⁴. Între ele cioburi masive,

cenușii, cu calcar pisat fin, în pastă, dizolvat la exterior de apa ploilor. Acestea aparțin carpilor din sec. IV e.n. și sunt amestecate cu ceramică **Sântana de Mureș**.

50. Pe tarlăua Siliștea (I)

La 700-800 SV de sat, la poala versantului, incluzând o porțiune de teren pe care s-au efectuat desecări subterane, la N și S de o mică vale, s-a găsit o lamă de silex, fragmentară, ce poate aparține **Gravettianului**, (Pl. 4, fig. 50), și un frecător de piatră. Alte materiale, ceramice, aparțin complexului **Horodiștea-Erbiceni** și sec. VII-VI î.e.n. Pe o mare suprafață s-au descoperit urme de locuire din sec. III-IV, carpice și romane și din sec. IV-V, **Sântana de Mureș**.

51. Pe tarlăua Siliște (II)

Pe stânga pâ râului Gârbovăt, la confluența cu pâ râul Mânăstirea, la S de izlaz, la 400-800 m V de marginea satului, pe circa 400 m N-S, cu partea mai veche jos, spre pâ râu, se află un obiectiv arheologic. Sus, spre E, lângă niște mlaștini, o locuire aparține culturii **amforelor sferice**, de la care provine un toporaș de gresie fragmentar (Pl. 6, fig. 51).

Se mai locuiește, în sec. III-IV e.n., pe o mare suprafață, existând și o intensă locuire medievală din sec. XI/XII⁷⁵ - XIX⁷⁶ (Pl. 11, 12 și 14, fig. 51). Aceasta este jumătatea de E, dinspre Suhuleț, a fostului sat Brudurești⁷⁷.

52. La est de Gârbovăt

Un mic canal de drenaj, ce traversează în Gârbovăt, la N de confluența cu Gârla Tansei, a secționat două locuințe adâncite, în care s-au găsit cioburi din sec. XVII/XVIII și cenușă.

53. Pe Gârla Tansei. Sus

Pe malul drept al pâ râului ca și peste un șanț de irigații, la 100 m SE, de cazanul de țuică al fostei CAP, s-au descoperit fragmente ceramice, fine și grosiere, cu fețe negre și miez roșcat-maroniu. Între ele, o așchie dintr-o rocă negricioasă, dură, de formă mamelonară împreună cu tortițe în formă de mosor și alte resturi ceramice carpice și sarmatice, din sec. II-III e.n. Pe versantul opus al dealului se găsesc resturi ceramice din sec. XV (!), XVII și XVII/XVIII.

54. Pe Gârla Tansei. Jos

La 200 m SSV de grădinaria fostei CAP, de la 50 m V de pâ râu, pe o mică culme de deal, secționată de un drum de pământ, s-a descoperit o locuire **Noua**, din care provine și o așchie mare de silex roziiu, cu cortex de carbonați (Pl. 7, fig. 54).

55. La Balta Oii

La construirea deversorului, în barajul care a creat iazul Balta Oii, situat la E de linia ferată și ceva mai jos de confluența Gârbovătului cu Gârla Tansei, "au ieșit hârburi mari roșii"⁷⁸ care cu timpul au fost acoperite de aluviuni, nemaifind posibil de depistat.

56. La Botul Molanului

La circa 1,5 km de satul Țibăneștii Buhlii și la circa 1 km SE de satul Bălușești, într-o buclă largă a pâ râului Molan, afluent de stânga al Gârbovătului, pe un versant domol, înclinat S, E și V s-au găsit resturi ceramice **Cucuteni, faza A** (Pl. 6, fig. 56₁), **Noua**, cu brâie simple și uneori cu caneluri, fragmente din sec. II-III e.n. și câteva din sec. XVII/XVIII-XIX; probabil de la o fostă prisacă. La 400 m SE, pe terasa a II-a, s-a găsit un nucleu de silex, epuizat.

VALEA PĂRĂULUI SUHULEȚ (A)

V. b. Satul Suhuleț

Este atestat documentar la 9 iunie 1469⁷⁹. Indirect este atestat anterior și la 28 noiembrie 1399⁸⁰ și la 9 februarie 1469⁸¹. Vatra sa veche, necercetată de noi, se află spre S, în punctul Siliștea - Bobric, deasupra văii pârâului Suhuleț, unde s-a locuit în sec. XIV-XV⁸².

57. La V de Dealul Crucii

La circa 300 m SE de jidovina de sub Suhuleț, la izvoarele Pârâului Marcoceni⁸³, la E de niște locuri izvoaroase s-au recoltat resturi ceramice **Horodiștea-Foltești** (Pl. 6, fig. 57_{1,2}) și din sec. XVI/XVII-XVIII/XIX. Ultimele par a proveni de la o prisacă de pe moșia Horodeni⁸⁴.

VALEA PĂRĂULUI GĂUREANCA (B)

58. Pe tarlăua Mirești, a fostei CAP Tansa

Pe un versant domol, situat la V de pârâul Jigoranca și la S de drumul ce constituie hotar între comuna Tansa și Țibănești, pe o mare suprafață, s-au găsit resturi ceramice mărunte, **Horodiștea-Foltești** și altele, atipice, ce par a proveni din amfore grecești.

59. a, b. În Cotul Gârlelor (I)

a/ În bazinul superior al pârâului Glodeanca, ce constituie limita dintre comunele Tansa și Țibănești, jud. Iași, pe malul drept; pe două interfluvii, s-au descoperit in-tese urme de locuire din complexul **Horodiștea-Foltești** din sec. III-IV e.n., **Sântana de Mureș - Cerneahov** (Pl. 10, fig. 59₁), suprapuse de locuiri din sec. VIII/IX, XI, XII⁸⁵, XIII/XIV, XIV/XV-XIX. Aici a fost vatra satului Glodeni atestat într-un ispisoc de la voievozii Ilie și Ștefan, la 31 mai 1443⁸⁶, identificată precis, cu ajutorul a două "planuri"⁸⁷.

Pe ceramica din sec. XVI/XVII apar sub buza oalelor, ținți trase cu humă albă, iar din sec. XVII semnalăm cioburi de teracotă nesmălțuită (Pl. 12, fig. 59_{1,7}; Pl. 13, fig. 59_{1,5}).

b/ La intrarea în sat a pârâului Glodeanca, pe primul interfluviu pe care-l face, cu un pârâiaș fără nume, afluent de dreapta, pe un platou, ceva mai ridicat, se găsesc și numeroase oase mărunte ce par a fi omenești. Probabil, aici s-a aflat cimitirul și biserica, ridicată de cămășarul Andronic, atestată la 18 iunie 1697⁸⁸.

VALEA RÂULUI BÂRLAD

VI. COMUNA DUMEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

VI.a. Sub vechea denumire, Andriești, satul Dumești este atestat documentar la 9 februarie 1469⁸⁹. Noua denumire apare târziu în documente, abia la 1621⁹⁰.

60 a-e. Pe dealul Beciului (I)

a/ În extremitatea vestică a satului, între DN 15 D, la N și râul Bârlad la S și V, de la șoseaua ce vine de la SMA Băcești, la locuitorul Gh. Surugiu, spre V, pe un întreg versant înșorit, s-a descoperit un interesant obiectiv arheologic, cu mai multe niveluri de locuire.

În partea de SE, în malul Bârladului, a existat o locuire **Noua**. Jos, în SSV, în niște alunecări active de pământ, spre râul Bârlad, până la 1,5 m -H, apar vetre de foc, cu ceramică dacică și bastarnică, din sec. III-II î.e.n. (Pl. 9, fig. 60_{1,3}), alte urme aparțin secolului III-IV și V⁹¹. De aici mai provin și fragmente de amforă ro-

mană și romano-bizantină, din pastă rozie și albă-cretoasă. Pe același loc s-a locuit sporadic în sec. VIII și IX și, mai intens în sec. X. Alte resturi aparțin secolelor XI/XII și XII/XIII precum și din sec. XIV-XVIII/XIX (Pl. 13, fig. 60₁, ; pl. 14, fig. 60). De asemenea, s-au găsit lupe de minereu de fier și pământ vitrificat. Locul este vatra veche a fostului sat Mălinești "La Stejarul cel Frumos"⁹²..., unde le-au fost lângă apă hotarul lor"⁹³. Într-adevăr, la circa 30 m, de râul Bârlad, în șanțul șoselei, lângă locuitorul Maria Spumă, s-au descoperit cioburi din sec. XIV-XV.

b/ Într-un "plan" de la 1830⁹⁴, este însemnat un cimitir, identificat între casele lui Domnica Bițică și Gh. Ilieș.

c/ Cu 30-40 ani în urmă, după prăbușirea unor maluri, a apărut o moară de apă, apoi o fântână⁹⁵.

d/ Aici se afla și Podul lung, cartografiat de D. Cantemir⁹⁶, între Dumești și Guanești (oare numele vechi al Armășenilor?), fiind amintit și într-o hotarnică din 10 iulie 1692 pentru moșia Mălinești, unde apar ca puncte de referință Armășenii și Podul Lungului⁹⁷.

e/ Aici exista și "Vadul Seimenilor", toponim activ și astăzi (pe Se(i)meni), cuprinzând exact porțiunea de sat de la nr. 60⁹⁸. Peste cele descrise la nr. 60 d, e, trecea Drumul Mare al Bacăului. Ele se aflau pe circa 50 m cât există acum între Dumești și Armășeni, imediat mai sus, de confluența Bârladului cu Gârbovățul. Ocolea prin NV, Bârladul, care curgea pe o altă albie, la S de cea actuală.

61. a-c. Pe Dealul Beciului (II). În Grop.

Într-un perimetru, delimitat la S, V și N de aceleași repere ca obiectivul precedent, spre E, întinzându-se pe circa 350 m, până la locuitorul D. Ioniță, se suprapun mai multe locuinți.

a/ De la locuitorul M. Spumă, în V, până la Mihai Loghin, în E, de-a lungul Bârladului apar urme de locuire Noua.

La 80 m SSV de casa lui Mihai Loghin, au fost efectuate săpături de salvare⁹⁹, într-un zolnic, afectat de alunecări de teren. Plin cu cenușă, lung de 5,7 m, adânc de 0,20-0,50 m. Cercetările sistematice au scos la iveală numeroase fragmente ceramice. Lipituri arse, pietre, nuclee de silex epuizate, un omoplat crestă, etc. Ceramica este de calitate slabă, din pastă grosieră, arsă superficial cu brâie simple, rar crestate sau cu impresiuni de deget, dispuse la înălțimi diferite sub buza vaselor. Provine de la oale, străchini, cești cu torti supraînălțate. S-a mai găsit o amuletă, ce reprezintă un chip uman (pl. 7, fig. 61₁), ce a fost confecționată dintr-un capăt de femur (?)¹⁰⁰.

b/ Pe o mare suprafață s-a depistat o intensă locuire din sec. II-IV (V) e.n. reprezentată de vase de factură dacică în amestec cu ceramică romană, gotică și sarmatică (Pl. 10, fig. 61_{2,3}).

În grădina locuitorului D. Ioniță, au fost găsite, la circa 1 m adâncime, două vase carpice. Unul mai mare a fost spart (?) și pierdut (?), altul, o căniță din pastă cenușie fină, cu slip brun, în parte șters, cu fund inelat și toartă zoomorfă (în formă de câine) de influență sarmatică¹⁰¹ (Pl. 10, fig. 61₁).

c/ Pe aceeași suprafață s-a locuit sporadic în sec. XVIII/IX¹⁰², X/XI¹⁰³, XIII/XIV, apoi mai intens din sec. XIV până în sec. XVIII¹⁰⁴. Din sec. XVII s-a găsit teracotă nesmălțuită, un fragment de tablă de cupru cu patină verzuie. Tot aici pare să fie și locul de amplasare a unor cuptoare de ars ceramică (?), carpice (?), la E de

grădina locuitorului Al. Codru.

VALEA PÂRÂULUI PIETROSU

62. a,b. În jurul cișmelii de pe izlazul Pietrosu

a/ Lângă podul mare de beton, de pe șoseaua forestieră, peste pârâul Pietrosu, pe malul stâng, într-o excavație pentru lut, au fost distruse câteva locuințe adâncite ale culturii Noua (variantea Sabatinovka). Spre V și S s-au descoperit locuiri din sec. V-IV î.e.n. împreună cu un fragment de Kylix grecesc, bulgări de hematit și rare resturi ceramice din sec. II-III e.n., spre N, apar resturi și din secolul XVIII.

b/ La circa 300 m mai jos de podul de beton a fost găsit un toporaș (daltă), din silex gălbui¹⁰⁵, lung de 99 mm, lat de 22-30 mm, gros de 8-10 mm, aparținând culturii Noua.

63. Pe izlazul Pietrosu

La circa 130 m de pepiniera Pietrosu și la 30-40 m E de pârâu, ca și pe malul opus, la circa 300 m S de pepinieră și la 100 m V de pârâu, pe niște mici platouri s-au descoperit resturi de locuire dacică din sec. IV-III î.e.n.

64. La capătul piscului Ezer

La 100 m V de colțul de NV al pepinierii silvice Pietrosu, la 50 m, V, de pârâu Pietrosu, la 20 m N de marginea pădurii, în tarlăua fostei CAP, s-a descoperit o locuire Horodiștea-Foltești cu un nucleu de silex epuizat. Tot aici a ființat și o vatră de prisacă¹⁰⁶ în sec. XV-XVIII, pe moșia Mălinești.

65. Sub poala pădurii.

Sus, pe versantul vestic al dealului Cerăbuc - Pietrăria a existat o prisacă pe moșia Leucușeni¹⁰⁷, cu resturi ceramice din sec. XVI-XVIII.

66. La NE de pepiniera silvică Pietrosu'

De la 150 m ENE de colțul de NE al pepinierii Pietrosu, pe prima terasă deasupra drumului de sub coastă, lângă o lizieră de salcâmi s-a descoperit un fragment de unealtă din gresie, incertă ca atare, poate din Paleoliticul mijlociu. De asemenea, în partea de N a așezării s-au găsit resturi ceramice Criș, împreună cu un topor (?) din melinit și un fierăstrău, semilunar, din silex (Pl. 4, fig. 66_{1,3}). În rest, pe toată suprafața s-a locuit în sec. XIII/XIV, XIV/XV-XIX¹⁰⁸ (pl. 12, fig. 66). Între resturile ceramice am găsit și un cuțit din fier. Locuirea sporadică din sec. XVIII-XIX pare a dovedi că aici nu mai rămăsese decât o prisacă, poate cea de la nr. 65, coborâtă la poala dealului.

67. Moara Gândulesei

Înainte de 1783, Safta, văduva lui Ilie Gându din Glodeni, avea printre alte proprietăți și întinse părți din moșiile Leucușeni și Mălinești. Pentru aceste sate și moșii a construit o moară de apă¹⁰⁹. Aceasta se afla la circa 150 m Se de Podul Mareșalului, aproape de vărsarea pârâului Pietrosu în Bârlad. Se observă încă bine, o albie veche, care era gârla opustului¹¹⁰, prin care venea la moară apă din Bârlad.

68.a,b. În Cotul Morii¹¹¹

a/ La circa 300 m SSE de Școala Mareșalului, acolo unde Bârladul face două bucle N-S, se mai văd câțiva piloți de stejari în apă. Nu se știe cine și când a construit moara. Era pe moșia Leucușeni.

b/ La circa 100 m mai jos, la nivelul actual al apei, sub 4-4,5 m de aluviuni, pe

ambele maluri, pe vreo 100 m lungime s-a descoperit o așezare cu bogate resturi materiale de tip **Cucuteni A și AB**. Fragmentele ceramice sunt decorate cu linii incizate neregulat, cu caneluri neglijent executate, ori cu pictură din dungi spiralate sau ușor curbate, efectuate cu culoare maronie sau neagră; unele fragmente au barbotină.

69. a-c. La Școala Mareșalului

a/ La sud de școală și de DN 15 D s-au găsit resturi ceramice **Noua**.

b/ În jurul școlii, în grădinile locuitorilor Eug. Fânaru, N. Iovu și M. Olăeru, și ale vecinilor lor, a existat vatra veche a satului Leucușeni¹¹². Numeroasele urme de locuire aparțin sec. XIV (ante 1359) - XVIII (Pl. 12, fig. 69).

c/ În zonă a mai fost găsită o pipă aparținând secolelor XVII/XVIII.

70. a-b. Pe Valea Rângoaiiei

a/ La circa 200 m S de ferma nr. 1 a fostei CAP, în curtea și grădina locuitorului I.A. Crășmaru, pe un "plan" vechi¹¹³ este indicat un cimitir. La săparea beciului s-au găsit schelete omenești. La el și la 100 m S, la Ileana Șt. Mariciuc, fragmentele ceramice datează din sec. XIV-XVIII. Era probabil un cartier cu cimitir al Leucușenilor¹¹⁴.

b/ La 150 m S de locuința lui M. Bălăuță, au fost găsite la adâncimeade 1,60 m resturi ceramice din sec. XVIII.

71. La ferma nr. 1 a fostei CAP

La N,V și SV de grajdurile și fierăria fermei, în jurul unor locuri cu izvoare, s-a descoperit ceramică fragmentară **Noua și Sântana de Mureș**, cu resturi romane, precum și din sec. XVII/XVIII.

72. La 500 m NNE de Biserica de lemn

În capătul de NE al viei fostei CAP, înconjurată la N și E de fosta livadă de pruni, pe un platou înclinat spre sud, cu două terase, spre N și E, se afla un "refugiu întărit"

Terenul desfundat adânc și terasat cu buldozerul, pentru vie și livadă a afectat profund obiectivul. Situat la N, dar vis-à-vis de punctul întărit de pe Tuțura (nr. 141) și acestea ca și perechea de întărituri (73 și 78c), situate la 1 km spre vest, închidea total accesul în bazinul superior al râului Bârlad.

Nu s-au găsit resturi ceramice. După așezările din jur și construcțiile de acest gen, poate fi datată, în secolul IV-III î.e.n.

73. Deasupra Cerăbucului

În pădure, pe dealul Pietrăria, la izvoarele Pârâului Țiganilor, pe un platou de 5-6 ha, înclinat spre E și N, s-a descoperit în refugiu întărit. Este mărginit de 2-3 terase, create artificial, spre N, cum și de pante aspre realizate de om, spre N, NE, NV, și V. Spre SE, cu greu se mai pot vedea urmele unui șanț, adânc acum de circa 1 m, orientat E-V. Punctul era înconjurat la 1-2 km la E, N și S de așezări dacice din sec. V-III î.e.n.; considerăm că aceasta este și vechimea sa.

74. a-c. La Pârâul Țiganilor

a/ La circa 800 m SV de "Hătaș"¹¹⁵, de la 200-400 m S de calea ferată, pe ambele maluri ale pârâului, inclusiv sus în livada fostei CAP s-a descoperit o locuire din sec. IV-III î.e.n. Din această perioadă, se pare că provine un dop mare (380 gr.) din lut, ars superficial, cu cioburi pisate în pastă, ce a fost folosit probabil la un cuptor de olari¹¹⁶ (Pl. 8, fig. 74).

b/ La circa 150 m.V de pârau, deasupra drumului de sub coastă, dintr-o sporadică locuire din secolul II-III e.n., s-a recuperat o jumătate de tipar, dintr-o argilă roșie nisipoasă, (de 32 X 27 X 11 mm), pentru turnat podoabe. Pe spate poartă o urmă stilizată, de picior de căprioară (Pl. 9, fig. 74).

c/ La gura Pârâului, de la vale de drum, acoperită în bună parte de aluviuni, a fost vatra unei prisăci¹¹⁷, cu resturi ceramice din sec. XIV, XV/XVI-XIX, împreună cu un nasture din foaie de tablă de aramă, cu două găuri făcute cu un cui (Pl. 13, fig. 74).

75. a-b. Pe Coasta lui Melinte

De la 100 m S de calea ferată, până sub poala pădurii la S, V și E de Fântâna lui V. Mariciuc s-a descoperit o întinsă stațiune arheologică.

a/ Sus spre pădure și livada fostei CAP există urme de locuire **Criș**, suprapuse de o intensă locuire **La Tenc**, sec. IV-III (II) î.e.n.¹¹⁸. Resturile ceramice găsite dacice și bastarnice negre sau roșcate, din pastă fină sau grosieră, sunt decorate cu o mare varietate de brăie. S-a mai găsit o fusoială, cutii de gresie, de formă alungită, unele având găuri la capătul gros (Pl.8, fig.75_{1,6}). Se remarcă un dop mic de lut ars ce are imprimate pe el anumite semne, fiind folosit pentru ștampilarea vaselor de lut produse aici¹¹⁹.

b/ Așezarea dacică este suprapusă de o locuire din sec. X și XI/XII în colțul de S, iar spre NV, la V de fântână, pe două terase înclinate spre V, se afla o vatră veche a fostului sat Meleşcani¹²⁰, cu resturi ceramice din sec. X-XIX. Unele cioburi din sec. XV/XVI poartă urme de smalt maroniu (Pl. 11, fig. 75_{1,2}). La S și E de fântână pe o mare suprafață s-a găsit material ceramic din sec. XVI-XIX (Pl. 13, fig. 75).

76. a,b. La est de Biserica de Zid

a/ La S de DN 15 D și la N de râul Bârlad, între locuitorii Titi Chelaru, în E și V. Gh. Horobet, în V, există un obiectiv arheologic în care s-a găsit o lamă de silex ce datează din **Aurignacian** (Pl. 4, fig. 76₁). S-au descoperit și urme de locuire din sec. X și X/XI, XIV/XV-XX¹²¹ (Pl. 8, fig. 76_{1,5}; pl. 9, fig. 76; pl. 10, fig. 76). De aici locuitorul D. Simiuc a descoperit un fier de plug¹²² cu dimensiuni de 0,49 X 0,29 X 0,06 m, cântărind patru kg., care prezintă trei găuri de fixare. Îndelung folosit a fost reparat de 5-6 ori, prin lipirea la căld și batere a unor fâșii de metal. Se datează în sec. XVIII (Pl. 14, fig. 76).

77. În grădinile lui Gh. Butnaru și D. Simiuc

Pe un platou, la 50 m V de drumeagul ce urcă pe la V de casa Laviniei Moga, hotar vechi de moșie¹²³. În niște vii și grădini, cu o fântână și un nuc mare, pe circa 10 ari, s-au găsit resturi ceramice din sec. XVII-XX. Aceasta se pare că era vatra prisăcii din: "Poiana Mănăstirii", "La Merii lui Palcău"¹²⁴ (Pl. 14, fig. 77).

78. a-c. Pe Dealul Bisericii

a/ La circa 600 m V de casa din via fostei CAP, în poziția cea mai proeminentă, pe 50-60 de ari, puternic afectată de buldozerele care au terasat terenul, s-a descoperit o așezare **Horodiștea-Foltești**, suprapusă de vatra unei prisăci în sec. XVII-XVII, pe moșia Marcoviceni¹²⁵.

b/ Pe versantul nordic al aceluiași deal, în livadă, fosta secție plantată cu pruni, teren acum nivelat cu buldozerul, la 150-200 m N și mai jos decât precedenta, lângă niște smârcuri, s-au găsit slabe urme de locuire **Horodiștea-Foltești** (Pl. 6, fig. 78)

între care două răzuitoare (?) de gresie, o piatră mică, rotundă, lustruită de îndelungă folosire, ș.a.

c/ S-a mai depistat un refugiu întărit, dacic, poate din sec. IV-III î.e.n., dotat cu pante amenajate artificial spre N și V, distruse în bună parte, spre S, SE și SV. Spre E și V, pe culmea dealului, de abia se observă două șanțuri. Această cetățuie se află vis-à-vis de cea de pe dealul Pietrăriei (nr. 73), închizând complet accesul pe valea Bârladului superior și a Gârbovățului.

79. a-i. În jurul lui Gh. Frunză

De la râul Bârlad în S și până la cimitirul "La Păr", în N, de la casa lui Gh. Rotaru în NE, la cea a Mariei Secuianu, în SE și Eug. Ciubotaru în V, s-a descoperit un întins complex de locuire umană.

a/ O mare așezare Noua, de la M. Secuianu în E până la Căminul cultural în V, unde dispare în albia Bârladului. La C. Paraschiv, la niște lucrări gospodărești s-a găsit ceramică brună, fină, cu brâu alveolat (Pl. 7, fig. 79). La 15-20 m S, de Drumul Național 15 D, la gardul dintre locuitorii Ioana Simiuc și Maria Harlet, la adâncimea de 0,60 m, s-a găsit și a rămas pe loc, o lespede mare de piatră, înroșită puternic de foc, pe 10-12 cm din grosimea ei¹²⁶. Peste aceste resturi s-a suprapus o locuire de la sfârșitul sec. II î.e.n. cu ceramică brună-negricioasă, fină și semifină, lustruită, ce reprezintă buze simple, nefațetate, verticale. Tot aici s-au descoperit și resturi din sec. III și IV e.n. (Pl. 10, fig. 79 și 11, fig. 79.);

b/ Pe terenul lui M. Secuianu și Gh. Frunză sunt urme sporadice din sec. VIII/IX și apoi mai numeroase din sec. X, alte resturi datează din sec. XII/XIII și XIII/XIV precum și din sec. XIV/XV-XX (Pl. 11, fig. 79_{2,5}; pl. 12, fig. 79; pl. 13, fig. 79_{1,2}; pl. 14, fig. 79_{1,2}). Locul este vatra veche, dihotomică, a Slobozenilor de vest¹²⁷. Ea s-a extins mult, în sec. XV/XVI-XX, spre V, E și NE.

De aici provine o pipă¹²⁸ pi o oală cu creștături pe buză, ambele datate în sec. XVII.

c/ În marginea de NV a grădinii lui P. Ursachi, continuând sub locul lui Vg. Secuianu în sec. XVIII a existat un cuptor de olar, unde se produceau vase mari¹²⁹ (Pl. 14, fig. 81).

d/ Sub via Mariei Miron și grădina Lentiței Ciubotaru, s-au găsit schelete umane îngropate la adâncimea de 0,60-0,80 m, provenind din cimitirul satului de dinainte de 1820, când s-a mutat "La Păr", odată cu biserica (de lemn).

e/ În NNE locuitorul GH. Vițelaru a găsit în via sa, un cuptor gol. La construcția grajdului a dat peste cioburi mari roșii și un schelet uman îngropat în poziție verticală, șezând. O toartă găsită aparține sec. IV e.n.

f/ În beciul lui V.V. Ciobanu se observă clar, de sus în jos, straturile de locuire din sec. XIX-XV.

g/ Peste drum de casa lui Gh. Rotaru spre V, pe locul fostei livezi de pruni, pe câteva terase mici s-au găsit resturi de locuire din sec. XVIII-XIX.

h/ Ioana Chelaru donează o piatră de râniță, găsită, ce poate fi dacică;

i/ La Ileana J. Secuianu, în curte, există o bornă de piatră, cioplită, fost semn de hotar, având înălțimea de 1 m și diamterul de circa 0,35 m. Poate data din sec. XVIII.

80. a-c. Șoseaua Dumestii Noi - Dumestii Vechi. La pod la Secuianu

a/ În ambele maluri ale albiei Bârladului, în amonte de pod, sub un strat de aluviuni,

s-au descoperit resturi din **Hallstatt B**. Fragmentele ceramice, fine și grosiere, negre sau cenușii, au torți trapezoidale, prinse lateral, sau din bandă lată, și brăie cu alveole și butoni. O ceașcă cu fund lat, rotunjit, din ceramică fină, cenușie-roșietică, cu miez negru, este decorată pe umăr cu caneluri dispuse oblic (Pl. 8, fig. 80). Pe același loc s-au depistat resturi ceramice din sec. XVII-XVIII.¹⁻³

Dintr-o așezare vecină cu aceasta provin cioburi din sec. III-II î.e.n., din pastă grosieră purtând brâu grosolan, crestat rar și neglijent, iar buza în exterior decorată cu impresiuni de deget.

b/ În bulboana săpată de apă, în dreptul locuinței lui I. Hulubiuc ca și în ambele maluri, se mai observă piloți din lemn de stejar. Cei din malul drept provin de la un pod pe drumul ce venea de la Slobozeni Vest¹³⁰ la Slobozeni Est, în Drumul Bacăului și la moara lui Andronic Cămăraș. În bulboana amintită se găsea moara de apă a lui Andronic¹³¹, de la care Maria Secuianu a salvat câteva scânduri când le-au școs apele mari. Sunt confecționate din lemn de stejar, prin cioplire, Late de circa 30 cm, groase de 8 cm.

c/ Imediat, în aval de pod, în urma alunecării terenului, apa a dezgolit piese din lemn ecarisat, între care scânduri de stejar, cioplit, late de circa 40 cm. și groase de 10 cm (unele au fost recuperate de C. Secuianu), grinzi, piloți, pene de lemn, "dinți de moară" etc.. Resturile ceramice găsite între ele datează din sec. XVII și XVII/XVIII.

Între stăvilarele celor două mori erau doar circa 150 m. Ambele erau construite în malul drept al râului. Aceasta era moara lui Iordache Cantacuzino¹³². Ea "îneacă" moara lui Andronic, fapt pentru care a avut loc un proces între ei¹³³.

81. a-b. **La confluența Bârladului cu Pârâul Suhuleț**¹³⁴

a/ În malul drept al râului Bârlad, sub patru metri de aluviuni, pe un strat de argilă, neagră-verzuie, la 0,70 m deasupra nivelului scăzut al apei, se află o locuire **Noua finală**. Se remarcă un ciob gros și grosier, gălbui-roșietic, cu un brâu neobișnuit, aplicat pe pasta crudă, lat de doi centimetri, ci ridicături neregulate (Pl. 7, fig. 81; pl. 6, fig. 81_{1,2}).

b/ Puțin mai jos, în același mal, acolo unde râul face un cot strâns spre S, aproximativ la un metru adâncime și 10-12 m lungime se observă un strat gros de 10 cm, de sol vitrificat. Se pare că aici a fost moara de apă a Spiridoniei, care a ars¹³⁵.

VALEA PÂRĂULUI SUHULEȚ

82. a-c. **Între Pâraie**

Pe interfluviul făcut de pâraiele Sühuleț și Marcoviceni¹³⁶ (afluent de stânga), unde este un iaz, a fost depistat un important obiectiv arheologic.

a/ Aici s-au descoperit interesante resturi de locuire aparținând culturii Cucuteni, faza A3, ce a fost cercetate sistematic¹³⁷, cu rezultate deosebite (Pl. 4, fig. 82).

Au fost găsite și sporadice urme de locuire din sec. IV-III î.e.n. împreună cu un ciob bastarnic. Alte resturi ceramice provin din sec. III-IV e.n.. Un ciob carpic are imprimate, cu roțița dințată șiruri de pătrățele și un spic de grâu, atestând o influență romanică.

b/ În extindere spre N și NV, s-au descoperit urme de bordeie, adâncite uneori

până la 1,50 m față de nivelul actual al solului, cu resturi datând din sec. XIII/ XIV, XV-XVIII. Aici era vatra veche a fostului sat Marcoviceni¹³⁸.

c/ Pe versantul de N al Dealului Bisericii, în livada de meri, la S de pârâul Suhuleț și precedentă așezare, a existat jumătatea sudică a aceluiași sat, cu biserică și cimitir¹³⁹. Pe malul drept al pârâului pe circa 300 m V-E, până la doi metri adâncime au fost găsite fragmente ceramice Cucuteni A3, sec. III-IV e.n. și sec. XIV/XV-XVIII/XIX. În cimitir au fost deschise secțiuni orientate N-S¹⁴⁰, constatându-se că morții erau îngropați la 0,60-0,80 m adâncime. Alături, pe un mic platou, a fost biserica satului (Pl. 12, fig. 82).

83. "La Ochi" (I)¹⁴¹

La circa 50 m N de pârâul Suhuleț, la est de pârâul Marcoviceni, s-au descoperit resturi ceramice **Foltești**, cu scoică pisată în pastă și din sec. IV î.e.n. Altele din sec. (II) III-IV e.n. și **Sântana de Mureș** sunt suprapuse de locuiri din secolele XIV/XV-XVIII/XIX constituind ultima vatră a fostului sat¹⁴².

84. "La Ochi" (II)

Mai jos de așezarea precedentă, în malul drept al pârâului Suhuleț, la 0,50 m adâncime, s-a găsit o buză de vas mare, roșetică în interior, negricioasă în exterior, cu cioburi și calcar pisate grosier, în pastă, cu creștături adânci și neregulate pe buză. Aparține complexului **Horodiștea-Foltești**.

85. Sub linia electrică

Pe un versant înclinat spre E, la 300 m N de pârâul Suhuleț și 200 m E de Movila Veșnică, la N, NE, E și mai puțin la SE de stâlpul din culmea dealului (singurul fixat cu un cablu de oțel), s-au găsit urme de locuire din sec. III-IV, XI/ XII, XVI/XVIII-XIX. Este o vatră a fostului sat Slobozeni-Est¹⁴³.

86. La Coadă Iazului

a/ La 200-300 m, VNV, de ultima casă din sat, pe interfluviul format de pârâul Suhuleț cu un afluent de stânga fără nume, s-au recoltat resturi ceramice din sec. II-III e.n. (Pl. 9, fig. 86). La mică distanță spre V, s-au găsit cioburi din sec. VIII/ IX și, poate, de la o veche prisacă, din sec. XVI, XVII/XVIII-XIX.

b/ Pe pârâul Suhuleț în dreptul lociunții lui Ioniță Șt. Stan, a fost stăvilarul iazului Iordăchioaiei¹⁴⁴, iar în dreptul locuinței C. Pașaniuc, velnița aceleiași proprietărese.

87. Pe Dealul Coșerelor (I)¹⁴⁵

La 300-400 m N de ultimele case din Coadă Iazului, în tarla, pe versantul vestic, s-a găsit un toporaș din gresie (?), foarte îngrijit lucrat și câteva cioburi cucuteniene, fază nepiecizată. Ceva mai jos, spre SE, s-au descoperit cioburi din sec. XVII/XVIII (Pl. 5, fig. 87; pl. 13, fig. 87).

88. a-e. Pe Dealul Coșarelor (II)

a/ În marginea de sus a satului, Șt. Popovici făcând săpături în gospodăria sa, a găsit la un metru adâncime un schelet uman orientat E-V.

b/ La 60 m, NV, de Șt. Popovici, locuitorul C. Olaru, când și-a lipit casa a dezgropat două schelete umane.

c/ Cu ani în urmă, mai jos, spre V, lângă casa lui Coca Siminiuc, au fost dezgropate alte schelete umane.

d/ Cu 50-60 de ani în urmă, pe dreapta drumului de la moară la deal, mai sus de

locuința lui V. Handrea, Guță Secuianu a găsit o oală mare, “cam de 60 cm înălțime”, cu oase de om nearse¹⁴⁶.

e/ În grădinile lui V. Mariciuc, D. Samson, D. Păduraru ș.a. s-au descoperit urme de locuire din sec. IV-III î.e.n., sec. II-III e.n. și XVII/XVIII-XIX.

VI. DUMEȘTI

VALEA BÂRLADULUI

89. La Aristide Sudeanu

Pe un versant înșorit, mărginit la S de Școala de 10 ani și de cele două blocuri de locuințe, iar spre V, ajungând până la Vg. Onofrei, s-au descoperit resturi dintr-o așezare din **Hallstatt-ul final**. În ESE apar și materiale **Noua** (interferare cu așezarea vecină, nr. 90) și fragmente ceramice bastarnice.

90. a-b. În Cartier

a/ În partea de E a satului, de la casa lui G. Gându, în est, la Gr. Simiuc, în vest, s-au găsit resturi de așezări umane din **Noua**, (Pl. 7, fig. 90), **Hallstatt final** (interferență cu așezarea precedentă), urme de locuire din secolul III-II î.e.n. urmate de altele din sec. III și IV (Pl. 10, fig. 90_{1,2}) și V-VI¹⁴⁷. Pe același loc s-a locuit în se, XI/XII, XII/XIII-XIX¹⁴⁸ (Pl. 11, fig. 90₁₋₁₄; pl. 12, fig. 90_{1,5}; pl. 13, fig. 90_{1,4}). Aceasta este vatra veche a fostului sat Andriești, devenit Dumești¹⁴⁹.

b/ La construirea Postului de Miliție, în anul 1987, s-a descoperit o locuință adâncită, din sec. XVII/XVIII, în care am găsit ceramică fină, sticlă și porțelan.

91. În albia Bârladului (I)

La 50-80 m mai sus de primul bloc construit în comună, în malul drept al apei, la 3,60-3,90 m adâncime, apa a descoperit o vatră arsă, de la o locuință, cu un fragment ceramic cucutenian, fază neprecizată.

92 a-e. În albia Bârladului (II)

Printre obiecte recuperate din albia râului, de la casa lui C. Secuianu, în V, la V. Țidularu în E, enumerăm:

a/ O săgeată de fier foliformă¹⁵⁰, databilă în sec. XIII-XIV (Pl. 11, fig. 90₁₃).

b/ Alte două vârfuri de săgeată confecționate dintr-un metal bun, fără urme de oxidare, cu câte trei aripioare și gaură pentru a introduce o coadă de lemn. Sunt lungi de 29 și respectiv 33 mm. Nu putem stabili vechimea¹⁵¹.

c/ S-a mai recuperat un cercel semi-lunar, decorat cu model identic pe ambele fețe (de la un soare central, pleacă stânga-dreapta, ramuri cu frunze). Produs prin ștanțare, din bronz (?), la partea superioară are două urecheșe de care prindea o tortiță (pierdută acum). După analogii, ar putea fi bizantin, din sec. IX/X (?)¹⁵².

d/ De asemeni un fragment dintr-o pafta (?), din bronz ce are imprimat pe o singură față, nouă cerculețe, triple, ușor inegale, cu câte un punct în mijloc; poate aparține culturii **Noua**.

e/ Au mai fost găsite patru monede, din care două austriece. Una de un creițar (1851), alta de 15 creițari (1807)¹⁵³. O a treia monedă, dintr-un metal albicios (bilon?), neoxidat, emisă la 1690¹⁵⁴.

Ultima monedă, probabil romană, rulată de apă, are pe o față chipul unui împărat iar pe revers o zeiță (?), în picioare, cu mâinile ridicate¹⁵⁵.

93. În albia râului Bârlad (III)

La circa 100 m mai jos de punctul "La Hatie", în malul drept al albiei sub 3-3,5 m de aluviuni, pe 60-80m lungime, într-un strat de sol mai negricios, s-a găsit ceramică fină, semifină și grosieră, roșie, brună, neagră, provenind de la oale, ulcele, cănițe, străchini, ce aparțin culturii Noua.

94. Bisericile din Dumești.

a/ Biserica de zid

Cu hramul Sfânta Treime, a fost terminată construcția la 20.09.1848 de către cetățeni, cu sprijinul efectiv al Spiridoniei. S-a dat în folosință pentru locuitorii satelor Meleşcani și Rângoica și pentru rutenii veniți din Galiția.

b/ Biserica din lemn

Se află în mijlocul cimitirului "La Păr". Are hramul Sf. Constantin (numele ctitorului - comisul Constantin Grecu) și Elena. Este monument istoric. A fost construită din bârne groase de stejar, cioplite și retezate doar din topor. Are două turle joase. În cea dinspre V se află clopotele. Împărțirea în interior este cea obișnuită, altar, naos și pronaos, din care ultimul până în 1930 era împărțit cu stâlpi în "biserica bărbaților" în partea dreaptă și "biserica femeilor" în stânga.

În pisania de la intrare stă scris: "De la mutarea 1820 august 4 Gheorghe Calfa am mutat cu mila lui Dumnezeu¹⁵⁶."

Atunci a fost lungită cu circa 2 m, mărindu-i-se pronaosul. Dovadă, se observă cuie de lemn mai noi și șipci cioplite din bardă, ce acoperă rosturile ce s-au deschis între lobdele de stejar. Acestea există doar în porțiunea mai nouă, în cea veche, nu are șipci pe rosturi. Catapeteasma este în stil bizantin iar pe pereți se mai observă sfinți pictați în mărime naturală.

Pe vechea și micuța vatră din Dumeștii Vechi (ce se păstrează și astăzi) aflată la limita dintre moșiile Dumești a Spiridoniei și Slobozeni Vest a Saftei Gîndu¹⁵⁷, bisericuța a fost construită de Constantin Grecu, primul arendaș al Spiridoniei în anii 1760-1761¹⁵⁸.

95. Moara de apă a Țigăneștilor¹⁵⁹

În același mal al Bârladului, la capătul din aval al așezării nr. 93, sub 2,8 m de aluviuni, apa a dezgolit doi stâlpi de stejar, înfipti în mal și câteva alte piese de lemn, prinse orizontal. Aici a fost o moară de apă.

Se remarcă trei brăie de nisip, ruginii, ce cimentează pietre mărunte și cochilii, groase de 6-10 cm., evidențiind clar urmele unor inundații puternice produse, după existența în timp a morii, la intervale de câte circa 120-150 ani. S-au găsit și numeroase oase (de oaie, porc, câine etc.).

După resturile ceramice găsite **in situ**, ce vădesc unele întreruperi, datorate necesității refacerii construcției și iazului de acumulare, moara a existat în acest loc între secolele XIV, prima jumătate, și XVII-XVIII poate și în prima jumătate a sec. XVIII.

96. În albia Bârladului (IV)

În dreptul sediului fostei CAP Dumești, în malul stâng al Bârladului, sub trei metri de aluviuni, într-un brâu de nisip grosier, ruginiu, s-au găsit oase de pasăre și de animal, cochilii de melci și scoici, colți de mistreț ș.a., în amestec cu resturi ceramice din **Hallstatt-ul timpuriu** și sec. III-IV și XVI-XVII.

97. a-b. La Solarilele fostei CAP

a/ La est de Complexul Zootehnic Dumești, ocupând partea de centru și de

SV a solariilor, s-au descoperit intense urme de locuire umană. Resturile ceramice, bine arse, provin de la ulcele, străchini lustruite, oale-borcan. Oalele au buze drepte sau ușor plecate în afară, torți triunghiulare, sau rotunde în secțiune, ori din bandă lată, uneori doar ca niște urechiușe, prinse normal sau supraînălțate. Vasele sunt decorate cu brâie alveolare sau din butoni tronconici, ori cu simple impresiuni de deget așezate orizontal, vertical, pe buză sau umăr. S-au găsit și coarne de câprior în diverse stadii de prelucrare, unele folosite ca străpungător; alte oase de animal erau folosite ca răzuitoare. S-au depistat cutii și percutoare din piatră. O notă aparte face o aplică de os, confecționată dintr-o rotulă (?), în formă de calotă sferică, fin lustruită și cizelată, decorată pe fața superioară cu șapte cerculețe, unul central, șase perimetrare, fiecare cu câte un punct în mijloc. Așezarea aparține culturii **Noua II** și **Hallstatt-ului timpuriu** de tip Cozia (Pl.6, fig.97₁₋₉; pl. 7, fig. 97₁₋₅).

Slabe urme de locuire datează din sec. II-III e.n. (Pl. 10, fig. 97).

b/ Toțul a fost suprapus de o locuire din sec. XIV timpuriu - XVII/XVIII ce pare că aparține fostei Mănăstiri Andrieșeni¹⁶⁰ (Pl. 12, fig. 97_{1,2}).

98. a-c. **La Troiță**¹⁶¹

a/ La capătul sudic al Dealului Crucii acolo unde DN 15 D făcea o buclă largă spre N (traseul vechi al șoselei), la E, V, și S de șosea, în amonte și aval, s-au descoperit slabe locuiri **Cucuteni**, faze neprecizate, **Hallstatt timpuriu**¹⁶². Totul fiind suprapus de o intensă locuire, cu necropolă, în urne roșii și cenușii din sec. III-IV e.n. (Pl. 10, fig. 98), ce are și cioburi de amfore romane¹⁶³ și grecești, cu rare cioburi din sec. XIII/XIV¹⁶⁴ (Pl. 11, fig. 98).

b) Sus, pe platou, sub o linie electrică, pare a fi o necropolă plană, de incineratie de la care apar resturi calcinate.

c/ La S de DN 15 D, pe un mic platou, la ENE, de solariile fostei CAP, la arat a fost găsit un gât de amforă romană împreună cu torțile ei, datată în sec. II-III e.n.

VALEA PÂRĂULUI GĂUREANCA

99. a, b. **În jurul iazului Găureanca**

a/ Pe malul estic al acumularii, la 70-80 m de apă, la jumătatea lungimii acesteia, s-au găsit rare fragmente ceramice gălbui, din pastă nisipoasă, cu microprundișuri și cioburi pisate în compoziție care provin, probabil, de la o amforă din sec. IV-V (?), de producție locală.

b/ Pe versantul vălurit, de la vest de iaz, s-au depistat rare resturi ceramice din sec. XVII-XVIII.

100. **În Prisoasa**

Pe terasa dintre pâraiele Găureanca și Glodeanca unde este grădinăria I.A.S. Todirești, se află un important obiectiv arheologic¹⁶⁵. Primele urme de locuire aparțin culturii **Criș**, constând din ceramică neagră, fină și grosieră. Mult mai intense sunt resturile aparținând culturii **Cucuteni**, faza **AB** cu ceramică foarte variată, fină, și un toporaș fragmentar, așchii de silex etc. (Pl. 4, fig. 100).

Așezarea a fost afectată în E de amenajarea unui iaz¹⁶⁶, iar din loc în loc, de instalarea conductelor pentru irigat. O parte din vase mai păstrează urme de pictură¹⁶⁷.

Jos, în jurul locuinței paznicului s-a depistat o locuire **Hallstatt timpuriu**, cu resturi ceramice grosiere, multe prezentând barbotină, împreună cu numeroase resturi de coarne de cerb. Ceramica de aici are similitudini la Cozia-Brad. În zonă s-au depistat și lupe de minereu de fier.

Pe o suprafață relativ mare, s-au găsit resturi ceramice, rare, ce aparțin sec. III-IV, XIII/XIV¹⁶⁸, XVI/XVII-XVIII/XIX.

101. În Petreasa

De la 60-80 m E de confluența pâraielor Găureanca cu Glodeanca, la NV de traseul vechi al șoselei, pe un versant înșorit, în tarlăua I.A.S. Todirești s-a descoperit o așezare din sec. III-IV e.n. cu resturi ceramice carpice și romane (Pl. 10, fig. 101).

102. La Catarg. La Movilă

În partea de E a comunei, la limita cu comuna Todirești, în punctul cel mai înalt al dealului, pe o mare suprafață, au fost găsite numeroase fragmente din diverse roci, inclusiv cuarțit, gresie, așchii de silex și ceramică mărunță. A fost găsită o așchie de silex, fragmentară, aparținând **Aurignacianului**. De asemenea, o alta, mijlocie, cu retușe pe latura stângă, în partea proximală și distală, specifică **Paleoliticului superior final** (greu de precizat), poate Romanello-azilianului (Pl. 4, fig. 102_{1,2}, Pl. 4, fig. 102₃). Ceramica aparține unei faze **Precucuteni** (atipic) cu reminiscențe **Criș**, cum și perioade de trecere de la eneolitic la bronz (probabil culturii **amforelor sferice**). Ultima locuire datează din sec. XIV/XV, XV/XVI-XVII (Pl. 14, fig. 102). Se știe că aici ar fi fost vatra veche a satului Cotic.

103. Pe Pârâul Gropului¹⁶⁹

Pe malul drept al pârâului, sus spre obârșie, unde primește un afluent de stânga, de la 20 m V de albă, s-a depistat ceramică de tip La Tène II timpuriu și din sec. II-III, III-IV, carpică și romană.

104. a-b. În Petreasa. La drumul Coticului

a/ Mai jos de livada lui Gr. Hroboț, pe un versant domol și înșorit, de o parte și de alta a pârâului Gropului, a unui afluent de stânga, ca și a drumului ce urcă la Cotic, se află o interesantă stațiune arheologică¹⁷⁰. Pe interfluviu s-a locuit în sec. IV-III î.e.n.

Peste acestea urmează o intensă locuire medievală în sec. VIII/IX¹⁷¹, XI/XII, XIV/XV¹⁷²-XIX (Pl. 11, fig. 104_{1,5}). Din sec. XIV/XV provin cioburi de la castroane (?) cu pereți verticali.

Din sec. XVI/XVII și XVII, resturile ceramice sunt din pastă fină și semifină din caolin de culoare albă, gălbuie, roșetică, alte ori cenușie sau negricioasă, cu smalt verde, maroniu sau vernil, în culori pastelate, aplicat în interiorul vaselor, alteori și în exterior, sub buză. De multe ori, sub buză și pe gâtul oalelor, se observă frumoase desene făcute cu humă maronie sau din linii orizontale și paralele, incizate. S-a mai găsit un amănar din sârmă groasă (Pl. 13, fig. 104), un picior de pirostie, fragmente de pipă, o monedă de două copeici de la 1875, etc.

b/ La N de drum, pe un platou dominant, a fost biserica și cimitirul, în care, acum circa 60 de ani se mai găseau pietre funerare scrise.

Pe vatra acestei așezări, seliște a fostului sat Clicești¹⁷³, s-au găsit fragmente de teracotă nesmălțuită.

VALEA BÂRLADULUI (E)

105 a, b. În albia Bârladului (IV)

a/ La 200 m mai sus de vărsarea pârâului Găureanca în Bârlad, sub peste 3 m de aluviuni, într-un strat de nisip cu pietre, melci, scoici, oase de animale, am găsit resturi ceramice dacice și bastarnice, din sec. III-II î.e.n. (Pl. 8, fig. 105). Aduse probabil de apă, s-au găsit și unele cioburi din sec. XVI și XVII.

b/ La 100 m mai sus de acest punct, tot în malul drept al râului, sub 3 m de aluviuni, la circa 20 cm adâncime în mal, s-a găsit o măciulie de lemn de corn, cu dimensiuni de 60 X 70 mm cu un capăt de coadă rupt din vechime. Obiectul este cioplit pe toate fețele. După uscare a crăpat puternic. După adâncimea la care a fost găsit, ar putea avea vechimea așezării apropiate (III-II î.e.n.).

106. La Hatie

Din albia Bârladului, în sus, pe piciorul de SV al Dealului Izvorului, pe 250-300 m spre N, NE și NV, se găsește un interesant obiectiv arheologic¹⁷⁴. Pe circa 10 ari a fost distrus prin lucrări de interes obștesc, pământul fiind amestecat. Pe porțiunea rămasă, resturile de locuire datează în ordine din cultura **Criș**, cu ceramică fină, semifină și grosieră, cu cioburi pisate sau pleavă în pastă, brune, roșcate ori negricioase, uneori cu barbotină. Buzele sunt trase în afară, iar decorul este format din linii înclinate, dispuse adesea neregulat, adânc incizate. S-au găsit și vase din decor făcut cu unghia, pe toată suprafața¹⁷⁵, ca și cel incizat adânc, imitând spicul de grâu. S-au recoltat și numeroase așchii de silex (Pl. 4, fig. 106_{1,3}). Cultura **Cucuteni** cu fazele A și AB este reprezentată prin ceramică simplă sau pictată, bicromă sau tricromă, în rețea sau cu alte modele, uneori cu arderi secundare, adesea acoperită de un cortex de carbonați (Pl. 4, fig. 106₄). Se mai găesc altărase de cult sparte. Tot aici s-au găsit fragmente de vase cu buze decorate cu creștături sau impresiuni de deget, aparținând complexului cultural **Foltești** (Pl. 6, fig. 106_{1,3}).

Mai semnalăm resturi ceramice din **Noua, Hallstatt timpuriu** și final ultimul cu ceramică grosieră arsă. Inegal (Pl. 6, fig. 106_{4,5}, pl. 7, fig. 106, pl. 8, fig. 106_{1,6}). Din sec. III-II e.n. provin fragmente dacice și bastarnice. Ceramica bastarnică prezintă atât buze fațetate, în "S", cât și buze simple trase în exterior, dovedind o influență dacică (Pl. 9, fig. 106_{1,3}).

În sec. III-IV și V ceramica carpică se găsește în amestec cu resturi de amforă romană și **terra sigilata** precum și cu unele resturi **Sântana de Mureș**.

Câteva fragmente aparțin secolelor VII/VIII e.n.¹⁷⁶ și X-XI. Cultura **Dridu** etalează ceramică mai fină și mai bine arsă, decorată cu registre de linii incizate, orizontale și paralele, mai groase în exterior, fine în interior, ori linii vălurite sau în zig-zag, atât cu unghiuri ascuțite cât și rotunjite (Pl. 11, fig. 106_{1,2}).

Din sec. XI/XII și XII/XIII urmele de locuire sunt mai rare, în schimb sunt mai numeroase din sec. XIII/XIV și XIV ante 1359 (Pl. 11, fig. 106_{3,10}; Pl. 12, fig. 106_{1,4}).

Între sec. XIV/XV-XIX locuirea deși continuă, slăbește treptat părand să fi rămas doar o prisacă sau (și) stână, văcărie etc. Aceasta este o vatră veche a fostului sat **Clicești**¹⁷⁷.

107. În albia Bârladului. V

În albia Bârladului, în amonte de confluența cu pârâul Găureanca ca și în albia de jos a acestuia sub 2-2,5 m de aluviuni, în numeroase locuri se observă urmele

unei inundații catastrofale. În toate denivelările malurilor apa a adus mari cantități de crăci, scoarță de copac, arbori desrădăcinați și adevărate depozite de melci, scoici, pietre etc. Coroborat și cu alte observații, evenimentul pare să fi avut loc în sec. XVII.

108. Moara de apă a Cliceștilor

În malul drept al Bârladului sub 2,5 m de aluviuni, la 50 m în aval de confluența cu pârâul Găureanca, o prăbușire de maluri a scos la iveală o moară de apă. Pe un eșafod din lemn de stejar erau montate pietrele, din care cea fixă, spartă în trei bucăți, se află căzută pe malul apei.

Resturile ceramice, găsite **in situ**, datează din sec. XIV, prima jumătate, până în sec. XVII. Nu este exclus ca inundația amintită mai sus s-o fi distrus. Satul pe care-l deservea, Clicești, fiind "istovit", la acea dată prin cumpărare¹⁷⁸, moara nu a mai fost refăcută, folosind-o pe cea alăturată, a vecinilor lor, din Țigănești.

109. a, b. Alte două poduri, vechi, peste Bârlad

a/ La 70 -80 m în aval de moara de apă a Cliceștilor, în malul drept al Bârladului, sub 2-2,5 m de aluviuni, se observă resturile unui pod. Acesta a fost construit pe trei grinzi de stejar necioplite, din care se mai păstrează una groasă de circa 15-18 cm. Peste ele era așezată o podină din lemne rotunde cu diametrul de 10-12 cm, neprinse în cuie. Lățimea podului era de circa 2,5 m. Datează din sec. XV/XVI (?) folosindu-se pentru moară.

b/ Cu 15 m mai la vale se văd tot în malul drept grinzi groase de stejar ecarisat. Sunt resturile unui pod, ceva mai nou. După grosimea aluviunilor ar putea fi datat în sec. XVII/XVIII. Pe el se trecea din satul Țigănești la moară, dar și la fânețele din lunca Bârladului¹⁷⁹.

110 a-b La Nucii lui Preda

a/ Într-un bazinet, la poala sudică a Dealului Izvorului, la N de DN 15 D, la E de punctul La Hatie, se află a doua vatră a fostului sat Țigănești¹⁸⁰. S-au descoperit urme de locuire din sec. III-IV, cu rare resturi ceramice **Sântana de Mureș** (Pl. 10, fig. 110) după care apar urme rare din secolele XII/XIII, apoi mai numeroase din secolele XIII/XIV, sec. XIV/XV¹⁸¹ - XVIII/XIX (Pl. 11, fig. 110_{1,2} și pl. 12, fig. 110; pl. 13, fig. 110).

Din a doua jumătate a sec. XVII după vânzarea moșiei¹⁸², satul decade complet.

b/ Venind dinspre E sus, pe platou, alături și la S de drumul vechi, apele au desgolit un schelet uman. De o parte și de alta a capului s-a găsit o pereche de cercei, în formă de cupă cu gura în jos din foaie foarte subțire de bronz (?) cu patină verzuie. După înhumarea superficială a cadavrului (20-30 cm - H) ar putea aparține sec. XII-XIV (?) ¹⁸³. Acolo a fost, poate, cimitirul satului.

111. a, b. La Jitnițe

a/ Deasupra răchităriei Lunca Dumești, pe platoul sudic al Dealului Izvorului, de la 150 m N de DN 15D, s-au descoperit resturi de locuire între care: două așchii de silex datând din **Aurignacian** (Pl. 7, fig. 111). Tot aici s-au descoperit și urmele unei așezări **Criș** de la care au rămas și așchii sau deșeuri de la prelucrarea silex-ului, cu ceramică fină și semifină precum și resturi de locuire din cultura **Horodiștea-Foltești**, din care provin cioburi specifice și un fragment dintr-un sceptor de piatră (sau topor?). De pe același loc provin și rare resturi ceramice,

carpice și române din sec. II-III e.n.

Se locuiește mai intens în sec. X/XI, XI/XII¹⁸⁵ și XII/XIII¹⁰⁶ apoi în sec. XV, prima jumătate - XVIII/XIX¹⁸⁷ cu declin puternic în secolele XVI/XVII (Pl. 11, fig. 111).

Aceasta este prima vatră a fostului sat Țigănești¹⁸⁸.

b/ La 5-6 m, N de DN 15D, la km 41, s-au identificat 2-3 locuințe din sec. III-IV e.n., cu ceramică foarte fină.

112. La Cișmeaua lui Gh. Rusu

La 60-80 m N de cișmeaua de la răchitărie și de DN 15 D, pe un mic platou, dominant, delimitat la E de albia unui pârâu, la S de o pantă repede, la V de un șanț ce cu greu se mai observă, s-a recercetat¹⁸⁹ o locuire **Cucuteni** fazele A și AB. Aici s-a găsit un gratoar, pe lamă mijlocie, calcinat, un gratoar pe vârf de lamă rupt și, un al 3-lea cu retușe pe latura stângă (Pl. 4, fig. 112_{1,4}). S-a mai găsit un topor din marnă gălbuie și numeroase fragmente ceramice, de la oale și străchini, unele cu reminiscențe de decor precucutenian (Pl. 5, fig. 112_{1,2}). Din sec. III-II î.e.n. provin fragmente de fusaiolă și rare resturi ceramice, suprapuse de altele carpice din secolele II-III-IV e.n., apoi altele din cultura **Sântana de Mureș**. Resturi sporadice aparțin secolelor XI/XII și XVII/XVIII, poate o prisacă pe moșia Țigănești.

113. Pe Dealul Izvorului

La 150 m N de intrarea în răchităria Ocolului Silvic Băcești, la 200 m V de pârâul lui Morusac¹⁹⁰, pe o terasă dominantă, s-a depistat o așezare **Precucuteni**¹⁹¹. Dintre desfurile ceramice se remarcă jumătatea inferioară a unei figurine feminine, un toporăș din menilit verde, un fragment ce cutiț din silex (Pl. 4, fig. 113, pl. 5, fig. 113), împreună cu rare resturi ceramice cucuteniene (din așezarea nr. 112).

Totul este suprapus de locuire **Horodiștea - Foltești, Noua**, din sec. III-IV e.n., **Sântana de Mureș** și secolele XI/XII și XV-XIX. Probabil aici a fost tot o vatră de prisacă, deasupra luncii Bârladului, pe moșia Țigănești.

114. a, b. Pe Dealul Izvorului "unde a fost casa lui Gh. Paiu"¹²⁹

a/ La 500-600 m de punctul La catarg (nr. 102), pe spinarea aproape plană a dealului, pe o mică suprafață s-au găsit resturi ceramice din sec. XVI/XVII-XIX. Între ele o buză de strachină, smălțuită, galbenă și vernil, în interior decorată cu două grupe a câte două linii incizate, vâlurite ce se întretaie.

b/ În aceeași zonă au fost găsite și două monede, "Kreutzer", una, din aramă, rulată, aproape ilizibilă din anul (18...) și un ducat de argint, emis de împăratul Austriei, Francisc I, la 1819¹⁹³.

115 a, b. Pe pârâul lui Morusac

a/ La circa 2 km N de DN 15 D, pe malul drept al pârâului, s-a găsit un burin diedru, din silex, parțial retușat, din **Gravettian** și o așchie microlitică.

b/ Cu circa 500 m mai jos, într-un bazinet izvoros, s-au descoperit resturi ceramice atipice **Horodiștea-Foltești** și din sec. III-IV e.n. Ceva mai sus, pe o mică suprafață au apărut cioburi din secolele XVII-XIX. Și aici a existat o vatră de prisacă pe moșia Armenești¹⁹⁴.

116. În albia Bârladului (VI)

În pădure, lângă calea ferată, în afara unor foste așezări, apa a scos la iveală, resturi arheologice din: **Precucuteni** (?), un căpac de oală, fragmente de vase

din Cucuteni A și AB, Horodiștea-Foltești, Noua, Hallstatt timpuriu și final, La Tène II, sec. II-IV, XI/XII, XV-XX. Între ele o ulcică din sec. II-III e.n., spartă recent, fără gât și toartă, obiecte din fier, cuie artisanale, un amnar de oțel (Pl. 11, Fig. 116₁). Un inel din bronz cu șatonul simplu, de proveniență bizantină (?) ar putea fi datat în sec. X-XI.

TUMULI

118. La Morminte¹⁹⁵

În bazinul pârauului Pietrosu, în pădurea Dumesti, u.a. 38, pe un versant înclinat, pe coama unei uriașe "brazde" de pământ nisipos, desprinsă și alunecată din versantul dealului, a fost "amenațat" un impunător tumul cu alți 2-3 mai mici spre N. Este probabil un tumul princiar.

119. a-e Pe izlazul Pietrosu

Pe malul drept al pârauului Pietrosu, ceva mai sus de un pod mare de beton, se găsește un câmp de tumuli, care după mărime, formă și amplasament, aparțin la două-trei locuri diferite.

a/ La circa 150 m SE de pod și la 30 m S de șosea se află un tumul cu diametrul de 10 m și înălțimea de 2 m.

b/ La circa 80 m ESE de același pod și 20 m E de șosea, se găsesc doi tumuli "îngemănați" cu diametrul de 15 m și înălțimea de 4 m;

c/ La 20-30 m SE de ei, și la 20-30 m E de șosea, mai sunt doi tumuli cu diametrul de 10-12 m și înălțimea de 1,5 m;

d/ La 100 m V de pârau și circa 150 m VNV de pod, se mai află un tumul cu diametrul de 25 m și înălțimea de 2,5 m ;

e/ La circa 150-200 m S de pod, pe pășune, mai cu seamă la V de drumul de pământ ce vine din pădure, există numeroase ridicături ale solului de 1,5-2,5 m și înălțimea de 0,60-1 m ce par a fi tumuli¹⁹⁶.

120. Pe Coasta lui Melinte (II)

La E, SE, S și V de fântâna lui V. Mariciuc, se găsește un câmp de tumuli¹⁹⁷, răspândiți de la drumul de sub coastă, în N, până la livada fostei CAP în S și la E spre V, pe circa 250 m. Alfați în teren arabil, unii au fost arați total, alții, parțial, unul la 40 m SV de fântână, de loc.

Un tumul, la 50-60 m E de fântână necesită săpături urgente de salvare. Altul la circa 100 m S de fântână a fost "explorat" cu 50-60 ani în urmă¹⁹⁸. Toți par a fi dacici, așa cum sunt așezările din jur.

121. Movila Veșnică¹⁹⁹

La circa 300 m aval de punctul La Ochi, pâraul Suhuleț a fost bifurcat în două brațe, creându-se o mică insulă pe care a fost ridicat un tumul, alungit, orientat N-S, cu înălțimea de 3 m și dimensiuni de 80 X 35 m; are un volum de circa 1500 mc: Este probabil un tumul princiar.

122. La Movilă. La Catarg

În mijlocul așezării de la nr. 102 în punctul cel mai înalt al dealului, se află un tumul cu diametrul de circa 20 m și înălțimea de 2,3 m. Tumulul pare să aparțină unor grupuri de ocromani.

VALEA PÂRĂULUI SCHINETEA²⁰⁰

VI. b. SATUL SCHINETEA

Sat mic, aflat la 2 km NV de Dumești. Se află pe vatra fostului sat Berești^{201, 202}, fiind format din ultimii locuitori ai satului Hodorâni și din fostul sat Rângoia Resturile arheologice provin din secolul XIV/XV.

123. Pe versantul estic al Dealului Rângoia

Pe circa 700 m N-S de la pârâul ce curge de la SV de Schineta, peste via fostei CAP Dumești, spre sud, deasupra unor locuri izvoaroase, s-a aflat vatra fostului sat Rângoia²⁰³. S-au descoperit aici resturi ceramice **Criș**, o lamă din silex fragmentată (Pl. 1, fig. 123) cioburi de sticlă irizată medievale. De asemenea vestigii din sec. XIV/XV-XIX, între care resturi ceramice ale sec. XVI, poartă urme de smalt alb, foarte corodat. (Pl. 12, fig. 123_{1,5}; pl. 13, fig. 123_{1,5}; pl. 4, fig. 123).

124. Pe versantul Dealului Rângoia (II)

De la 20-30 m S, de marginea vici fostei CAP, la E de așezarea precedentă, lângă aceleași locuri izvoaroase, am descoperit ceramică **Cucuteni A**, între care un picior de la un altăraș de cult și un capac de oală, foarte asemănător celor de astăzi.

125. În partea de NV, a satului

În partea de SE, a "Curtii Mareșalului" (C. Prezan) și sub sat, în jurul lui D. Blăniță și M. Codru, s-au descoperit resturi ceramice din sec. XV-XVIII. Aceste aparțin fostului sat²⁰⁴ Berești (Pl. 13 și 14, fig. 125).

126. Pe culmea Dealului Bisericii

La circa 1 km SV de sat, în poziție dominantă, pe o mică fâșie de teren arabil, între livada clasică, spre N și un mare bazin de alunecări de teren, spre S, în via fostei CAP Dumești, s-a descoperit ceramică **Horodiștea-Foltești**, de tradiție cucuteniană. Se remarcă o buză de strachină cu șanțuri orizontale pe fața exterioară (Pl. 5, fig. 126). Alte resturi ceramice, probabil de la o prisacă, pe moșia Leucușeni, provin din sec. XVII și XVIII.

127. În albia râului Bârlad (VII)

În malul drept al albiei, la 0,60 m adâncime, mai jos de cartierul Căldărari, într-o vatră de pământ ars, s-a găsit un fund de oală, atipic, ce aparține **Comunei Primitive**.

VALEA PÂRĂULUI SUHULEȚ (II)

128. La est de sat

Sus, în deal, pe versantul sudic, la marginea livezii, aproape de limita grădinilor satului, s-au descoperit urme de locuire din sec. XVII-XIX, probabil câteva locuințe izolate, ale fostului sat Hodoreni.

129 a, b. În livadă

a). La vest de pârâul Suhuleț și, pe de o parte și de alta a pârâului Hodoreni²⁰⁵, afluent al său de dreapta (ce are, mai sus, în albia sa, un mare bazin de beton), pe o mare suprafață, s-au descoperit resturi de locuire umană din **La Tène III** (sec. I î.e.n. - I e.n.), din sec. II-III e.n.²⁰⁶, cu ceramică fină și grosieră, decorată cu brăie orizontale și verticale, sau cu diverse modele (ex. linii vălurite), făcute cu ajutorul angobei, precum și cioburi romane, între care și terra sigillata (Pl. 9, fig. 129₁₋₁₀; Pl. 10, fig. 129_{1,3}; Pl. 14, fig. 129_{1,2}). Alte urme de locuire aparțin secolelor IX/X, XIII și XIII/XIV-XIX (Pl. 12, fig. 129₁₋₁₀ și Pl. 13, fig. 129).

Aici a fost un sat mare cu patru "cuturi", ce este vatra veche a Băicăuților, deveniți Hodoreni²⁰⁷.

b) Gh. Onuțu, din Schinetea, a găsit pe teritoriul fostului sat Hodoreni, o căniță piriformă, de alamă, cu patină verzuie, cu fundul pierdut, fără toartă. A fost modelată dintr-un cilinru, din tablă de 0,3 mm, fără să aibă vreo îmbinare. Ca ornament, are sub buza ușor evazată, și pe umăr, de două ori, câte două linii orizontale, incizate, datând probabil din sec. XVII-XVIII.

130. După Deal. La Loturi²⁰⁸

În livada Schinetea, la 30-35 m N, de drumul care merge V-E, peste culmea de NV a Dealului Bisericii, la lucrările de pregătire a solului, a fost descoperit un important tezaur medieval, format din piese de argint și argint aurit. După recuperarea de către organele comunale, tezaurul a fost predat Muzeului Județean Vaslui.

VALEA BÂRLADULUI (F).

VI c. SATUL DUMEȘTII VECHI

Localitatea se mai numește Satul Vechi, și Satul-Vecheni. Numele provine însă de la satul cu adevărat vechi, Slobozeni-Vest, care -i ocupa jumătatea de apus și N, și cu care s-a contopit.

Prima atestare documentară cunoscută pentru Dumeștii Vechi este la 1621²⁰⁹, iar pentru Slobozeni, 1591²¹⁰. Resturile arheologice, pentru Dumeștii Vechi, provin din sec. XIV; XV/XVI. Pentru Slobozeni-Vest, din sec. VII/VIII și IX/X.

131. Poiana lui Simion

Este un loc pomenit din vechime de bătrânii satului²¹¹. În inima codrilor la 5 km S de sat, într-o fostă poiană apărută spre SV și V, de două gârle adânci, acoperită, acum, de fagi și goruni seculari, a existat probabil un loc de refugiu, astăzi mai observându-se urmele unor bordeie. Nu s-au găsit decât câteva cioburi din sec. XVII (?).

132. Poiana lui Poponiuc

Amintită adesea de localnici, împădurită acum²¹², se afla la 200 m SV de sat. Acolo s-au descoperit sporadice urme de locuire din sec. V-IV e.n.²¹³, suprapuse de mari cantități de zgură și cenușă, lupe de minereu și bucăți de fier, câteva resturi ceramice din sec. XIX. Deci, o fierărie la vechiul drum al Gârcenilor.

133. a-c. Fântâna Popii. Nucul Popii și Pădurăria

Aceste toponime, amintite în tradiția orală a cetățenilor, se aflau la cca. 200 m, V și mai sus de sat, în pădure (acum).

a-b) "Fântâni" și "Nucul" li se mai știu doar locul.

c). Pădurărie era o oăsuță de două camere, cu sobe ce aveau focarul executat din plăci de gresie. A existat din sec. XIX, până pe la 1950²¹⁴. Pe aceste locuri am găsit un fragment ceramic din sec. XVII.

134. Partea de sud a satului.

De la Poiana lui Poponiuc, spre SV, la Eug. Nechita, în E și Hapaletoaia, spre N, pe numeroase dâmburi, în special în terenul de administrație al Ocolului silvic și la I. Doroftei, s-au descoperit resturi de locuire din secolele V-IV î.e.n.²¹⁵, inclusiv un fragment de kylix, corodat. Alte urme sporadice sunt din secolele II-III e.n., secolul XIV (?) și peste toate se află locuirea actuală din secolele XVI/XVII-XX (Pl. 9, fig. 134).

135 a, b. Partea de vest a satului²¹⁶

a) Delimitată de casele lui Alina Humă în E, Gr. Rusu în S și D. Palade în N, terenul a fost locuit sporadic în secolele V-IV î.e.n., sec. II-III e.n., secolele XIV, XV/XVI și mai intens în secolele XVI/XVII-XX.

b) La vest de sat, pe un platou, sub pădure, tradiția populară amintește că “tare de mult” acolo ar fi fost un mic schit. Cercertându-se de mai multe ori locul s-a descoperit o așchie mijlocie de gresie, ce poate aparține **Paleoliticului inferior final**²¹⁷, o altă unealtă din gresie gălbuie, stângaci cioplită, ce poate data din **Paleoliticul mijlociu** precum și o așchie de silex, ce vine din **Paleoliticul superior** (Pl. 4, fig. 135_{1,3}). Resturile ceramice găsite aparțin secolelor XIV, XVI-XIX (Pl. 12, fig. 135; Pl. 13, fig. 135_{1,2}; Pl. 14, fig. 135_{1,5}).

· 136 a, b. **Partea de SV a satului.**

Între locuitorii C. Rusu spre N, I. Preda, spre S și Nechita Bucur la vest, în această parte de sat s-au descoperit:

a) Un fragment de sceptor de piatră, dintr-o rocă neagră, dură, prelucrată și lustruită, ce poate aparține culturii **Noua-Sabatinovka**, împreună cu resturi de locuire din secolele V-IV î.e.n., secolele II-III e.n. și din secolele XVI-XX (Pl. 10, fig. 136; Pl. 13, fig. 136_{1,2}; Pl. 4, fig. 136).

Aici se află și cimitirul vechi²¹⁸, mic, de 7-8 ari, păstrând după 170 de ani intactă temelia fostei biserici de lemn, mutată la 1820 și o clopotniță veche, la drum.

b) J. Budescu donează o monedă de trei “dengi”, turnată la 1772 la Salosk (Sadagura)²¹⁹.

137. Partea de ESE a satului

În grădinile locuitorilor Nicuța Rotaru, Gh. Nechita și V. Mihai, pe circa un ha, s-au recoltat resturi ceramice din secolele XVI (?), XVI/XVII-XX (Pl. 13, fig. 137).

138 a-c. Partea de nord-vest a satului.

a) Zona cuprinde Casa Parohială, cimitirul actual și grădinile locuitorilor de la Gh. Nechifor la V. Gorgan. Aici s-au descoperit urme sporadice de locuire **Foltești II**, dacice din secolele III-II î.e.n. (ambele în partea de vest).

Pe o mare suprafață, spre N-V și E, se remarcă o intensă locuire carpică din secolele II-III-IV e.n., cu resturi de amfore²²⁰ romane, **terra sigillata** și mai rar, ceramică sarmatică²²¹.

b) În poarta cimitirului, la 10 cm adâncime, s-a găsit, **in situ**, un castron carpic, mare, fragmentar. În cimitir au fost descoperite și resturi ceramice, ale unor vase masive²²², bine arse, cenușii, sau roșietice, inclusiv amforete și fructiere, din sec. III-IV²²³ e.n. (Pl. 10, fig. 138_{1,7}).

c) Locuirile feudale încep din secolul XI/XII și continuă în secolele XIV/XV-XX. (Pl. 12, fig. 138_{1,5}; Pl. 13, fig. 138_{1,3}; Pl. 14, fig. 138_{1,2}).

Se remarcă o frumoasă pipă de lut, ce are și două ștampile aplicate lateral, pe teavă, datată în sec. XVIII (?).

139 a-c. La apus de sat.

Secționată de drumul de pământ Dumeștii Vechi - Pietrosu, acoperind 300-400 m E-V și 150 m, N-S; de la 50 m S de calea ferată, se întinde partea cea mai veche, a adevăratului Sat Vechi, Slobozeni-Vest (nu Dumeștii Vechi)²²⁴.

a) Pe coasta dealului spre S s-au descoperit urme de locuire **Criș**, La Tène II, din secolele III-II î.e.n., în amestec cu ceramică bastarnică, inclusiv târzie (sec.

II î.e.n.), în parte "dacizată". S-au mai depistat urmele unei intense locuiri carpice din secolele II-III-IV e.n.²²⁵, și resturi **Sântana de Mureș** din sec. IV/V²²⁶. Pare posibil ca aici, pe coasta dealului, să se fi aflat și necropola așezării carpice (Pl. 9, fig. 139, Pl. 10, fig. 139_{1,3}).

Tot aici s-au găsit și nuclee de silex epuizate, un mic fragment dintr-o rocă dură, neagră, lustruită și prelucrată, ce poate proveni de la un sceptru de piatră, o bucățică de rocă bituminoasă, lupe de minereu de fier, un fragment de amforă grecească, din pastă roșietică, aspră, dură, cu tortiță, cu secțiunea în formă de prismă triunghiulară. De aici provine și o piesă neobișnuită, de formă concavă, produs probabil carpic, din pastă fină, cenușie, având imprimate fin aproape nesesizabil, semne cu care olarul își marca produsele²²⁷.

b) Jos, spre V, s-au depistat urme de locuire **Foltești II**, între care s-a găsit un topor dintr-o rocă dură, vinetie. (Pl. 5, fig. 139; Pl. 6, fig. 139_{1,2}). Alte urme provin din **La Tène III**, secolele III-IV, carpice și romane. S-au mai aflat resturi din secolele VII/VIII, precum și din secolele XVI-XIX.

c) Tot jos, dar spre NNE, pe formele de relief mai înalte, s-au aflat resturi din secolele II-IV e.n., IX/X²²⁸, XI-XI/XII, XII (?), XIII-XIX. Din cuprinsul acestor așezări mai provin: o piatră de râșniță din sec. II-III, din piatră de calcar cochilifer, cu dimensiuni de 29 X 33 cm și H = 9 cm, de formă tronconică cu gaură la mijloc; o cataramă de bronz (?), pentru centură, cutii de gresie, un ascuțitor de piatră, ușor curbat, cu gaură la capătul gros, probabil **dacic**²²⁹.

140 a-e. **La Costică Nechita**

a) Cu circa 50 de ani în urmă, la construcția grajdului, Covalcic, vecinul său dinspre S a găsit un mormânt la adâncimea de 0,40-0,60 m construit din trei lespezi de piatră lungi de circa 1,20 m, așezate în formă de prismă triunghiulară, conținând două schelete alăturate, unul de bărbat, altul de femeie, ce pot aparține culturii **amforelor sferice**.

b) Cu circa 40 de ani în urmă săpându-și grădina, la colțul de N-V al casei, C. Nechita, dezgroapă un schelet²³⁰, orientat N-S, culcat pe partea dreaptă, cu picioarele îngropate mai jos decât capul. Alături de schelet a găsit un vârf de lance din fier.

c) Acum circa 15 ani, în șanțul dinspre N, al drumului de la N, de casa sa, apa a dezvelit un schelet uman, orientat E-V²³¹.

d) În vara 1989, în șanțul dinspre E al drumului ce trece pe la E de casa sa, la adâncimea de 25-30 cm a dezgroapat un schelet de bărbat orientat N-S²³². Lângă schelet au fost găsite cioburi, brune în exterior, negricioase în interior, din pastă fină, lucrată cu mâna, de factură sarmatică.

e) În ambele grădini ale lui C. Nechita, au fost găsite la mică adâncime, numeroase urme de locuire, fragmente ceramice, resturi de coarne de cerb, etc., datând din sec. II-III e.n. carpice și mai rar sarmatice.

141. **Țuțura**

Este denumirea dată capătului nordic al Culmii Liciului, înălțime net dominantă asupra văii Bârladului. Acesta a fost amenajat ca refugiu întărit, pentru vremuri de restriște. Versanților de V, N și NE, le-au fost "asprite" pantele naturale, prin taluzare. Odată cu aceasta au fost create și trei terase late de 5-25 m, pe curbe de nivel diferite.

Sus, există un platou, înclinat spre E, ce pare să fi avut, spre N-E, un mic val de pământ acum cu înălțimea de 0,60 m. Spre SE se mai observă un șanț de 2 m lățime, adânc acum de 0,50-0,70 m. După așezările din apropiere, aici a existat, poate o cetate dacică, din secolele V-III î.e.n. Nu s-au găsit urme de locuire în interiorul ei. Pe terasa nordică superioară, par a fi doi tumuli (?).

142. a-b. Pe Izlaz (I)

a) La cca. 200 m E de pădure și cca. 100 m N de drumul ce coboară din Culmea Liciului, spre Valea Mare, sus pe versant, este un izvor. La N de acesta a fost una din Prisăcile Spiridoniei, o pădurărie și o stână. De aici, spre NNV, până la drumul ce duce de la Valea Mare la Dumeștii Vechi, la 150 m E de velnița fostei CAP, s-au găsit urme din secolele XVI-XIX²³³. Și aici, din secolul XVII, s-au observat două tipuri diferite de ceramică (Pl. 14, fig. 142₁₋₃).

b) La 30 m SSV de grajdul fostei CAP, săpându-se pământ pentru repararea grajdului, s-au distrus două bordeie. Dintr-unul, parțial afectat, s-au recuperat de pe vatră, peste care căzuse bolta cuptorului, resturi ceramice din pastă fină, de la patru-cinci oale, datând din secolele XVII/XVIII²³⁴.

143. Pe izlaz (II)

c) Jos, în colțul de NNV, între velnița și un podeț tubular de beton s-au descoperit urme din secolele II-III e.n.

144. Pe izlaz (III)

Între Dumeștii Vechi și Valea Mare, pe versantul estic al dealului de la S-N, pe minimum 200 m, a fost descoperită o necropolă plană de incinerare, carpică, din secolele II-III e.n.²³⁵. A fost parțial cercetată în 1938 (?), cu premelitarii, de învățătorul C. Loghin, comandantul lor²³⁶.

TUMULI.

145. La vest de Tuțura.

În marginea de S a satului la cca. 100 m E de casa lui V. Doroftei, în marginea pădurii, s-au descoperit 3 tumuli. Unul are diametrul de 16 / 20 m și înălțimea de 2 m. Alții doi au diametrul de 10-12 m și înălțimea de cca. 2 m.

VALEA PÂRÂULUI VALEA MARE

VI. d. SATUL VALEA MARE

Valea Mare a luat naștere ca sat înainte de 1848²³⁷; prima vatră a avut-o pe șes la E de stupina fostei CAP, lângă Lanul de Sparcetă. În 1968 i-a fost alipit și satul Grind.

146. La Zarea Rafailei.

În pădurea Dumești²³⁸, la hotarul cu pădurea Rafaila²³⁹, pe un platou de cca. 3 ha., la doi km SE de pepiniera silvică Valea Mare se află o cetate traco-dacică. Este înconjurată, pe trei părți, de pante "asprite" artificial.

Spre S, era apărată de valea adâncă, în formă de V, pe care curge pârâul Recea, ce pare a izvorâ chiar din șanțul ce l-a avut cetatea, pe culme, în partea de V. Un val de pământ, înalt, acum de 0,5 m, o înconjoară pe laturile de V, NV, și E. Ultima latură s-a prăbușit.

La adâncimea de 0,25 m, se găsește stratul de locuire, ce conține și resturi ceramice, brune cenușii, grosiere și insuficient arse, cu decor din brăie diverse (Pl. 8, fig.

146). Poate fi datată în secolul VI-V î.e.n.

147. a, b. **În parcela 22.**

a) Mai jos și spre V de așezarea precedentă, dar mai sus de așezarea de la Crucea Popii, în mijlocul pădurii, pe dreapta Pârâului lui Alecuț, în taluzele drumului, apar resturi de locuire cu locuințe semiadâncite.

Vasele găsite, brune-cenușii, cu troițe în formă de șea, și cu butoni conici, arse superficial, aparțin secolelor V-IV î.e.n. (Pl. 14, fig. 147_{1,2}).

Apa a dezgolit și o groapă de provizii (?), săpată orizontal, N-S, lungă de cca. 1,30 m, lată de 0,60-0,70 m, și adâncă de 0,50 m. A fost apoi căptușită cu un schelet de nuiele (D = 3-4 cm), îmbrăcat în lut, fiind apoi arsă la roșu.

b) În împrejurimi se găsesc foarte numeroase vetre de bocșe de mangal și cioburi din secolele XVII/XVIII.

148 a, b. **La Crucea Popii. (u.a. 21).**

a) În pădure la 150-250 m SSE de pepiniera Valea Mare, dar și în capătul sudic al pepinierii (sub 0,70 m aluviuni), de la 50 m S de drumul forestier, pe prima terasă, în profilul drumului de pământ, care urcă, la 10-40 cm adâncime, apar resturi de locuire umană. Fragmente ceramice brune-roșcate sau cenușii-negricioase, decorate cu brăie crestate sau cu butoni conici trași din pastă crudă sau lipite înainte de uscare, aparțin perioadei de trecere de la Hallstatt final - La Tène. (Pl. 8, fig. 148_{1,4}; Pl. 14, fig. 148_{1,2}). S-au mai găsit frecătoare din piatră, o piatră de rășniță rebutată etc.

b) Și aici, de la muncitorii care făceau mangal, au rămas resturi ceramice din sec. XVI/XVII.

149. **Pe Împutita**

În pădurea Dumești, la 50-70 m E de pârâul Împutita și la cca. 1 km. S de șoseaua forestieră, s-a descoperit o așezare din secolul IV (III) î.e.n. Resturile ceramice provin de la oale borcane, străchini și un vas cu suport, decorate cu brâu alveolat, crestă, sau butoni conici (Pl. 8, fig. 149).

150. **Lângă Pârâul lui Alecuț**

În pădure, la cca. 300 m S de pepiniera Valea Mare, pe un drum interfluviu, între pârâul lui Alecuț, spre E și un pârâu fără nume spre V, limitat de două șanțuri (?) spre S, tăiat de șoseaua forestieră și un alt șanț, bine conservat, spre N, s-a depistat un obiectiv arheologic din secolele III-II î.e.n. Rare resturi ceramice datează și din secolele VII/VIII. Adâncimea stratului de locuire este de 0,25-0,35 m. Șanțul de la N, săpat în formă de V, are trei metri lățime sus și o adâncime de doi metri.

151. **În marginea pădurii.**

La 250 m NEN de pepiniera Valea Mare, sub pădure dar și în tarlăua fostei CAP, s-au descoperit resturi ceramice carpice, din secolul III e.n.²⁴⁰

152. **La Gura Captalanului**

La 60-80 m N de marginea pădurii, la 70-80 m E de pârâul Căptalan, în tarlăua fostei CAP Dumești, s-au descoperit câteva cioburi La Tène II, un fragment de corn de cerb vechi, friabil și resturi ceramice din secolele XIV/XV, XVI și XVII-XIX.

153. a, b. **Pe Lanul cu sparcetă.**

a) De la 150 m V de marginea pădurii și până la E de pârâul Valea Mare, pe o mică suprafață, s-au găsit cioburi din secolele XVII-XVIII. A fost probabil o vatră de

prisacă pe moșia Borăști.

b) Pe un mic interfluviu și pe ambele maluri ale pârâului Valea Mare, cum și pe versantul dealului, între pârâu și pădure, la 200 m N de prisaca amintită, s-a descoperit o așezare din secolele XVII-XVIII. Aceasta este ultima vatră a satului Borăști și prima a satului Valea Mare. (Pl. 14, fig. 153₁₋₂).

154. Sus, în pădure.

La cca. 300 m SSV de locuința lui N. Butnaru, pe Piciorul lui Nechita, în u.a. 17 și 18 deasupra unei bălți, s-au găsit resturi ceramice Criș, între care și un microlit trapezoidal din silex. (Pl. 4, fig. 154).

155. La sud de sat

De la 100 m S de ultimele case ale satului până la 150 m E de pădure și până la Gârla lui Maxim, pe mai multe dâmburi și văiugi, s-a descoperit o fostă așezare **Horodiștea-Foltești**, cu reminiscențe cucuteniene, din care s-a recuperat un toporaș fragmentar de gresie (?) gălbuie. (Pl. 5, fig. 155).

Alte locuiri aparțin secolelor II-III și XV (?), XVI-XVIII. Și aici a fost probabil o prisacă sau stână, remarcându-se și multe lupe de fier.

156. a-c. La vest de sat.

De la 100 m V de casele lui Gh. Maxim și I. Coman, pe un platou larg, până sub altă terasă, spre V și apoi de la o gârlă, lărgită de om, spre S, până în izlazul satului, spre N, în toată zona (și peste limitele ei, în S, E, și N) s-au descoperit:

a) Resturi ceramice din secolele II-III²⁴², carpice și romane precum și locuiri din secolele XI/XII²⁴³, (pl. 11, fig. 156) din a II-a jumătate a sec. XVI-XVIII.

b) În centrul terasei se află o curte a lui Dumitrașcu Ștefan, apoi a lui Gh. Ștefan, viitorul domn al Moldovei, după V. Lupu²⁴⁴. De aici s-a recoltat teracotă smălțuită și nesmalțuită, decorată în "solz de pește", cu smalț verde, prima și cu motiv floral, cel de-al II-lea tip. (Pl. 14, fig. 156₁₋₂). Resturile ceramice ale secolului XVII, sunt de cea mai bună calitate, cu smalț verde, sau nu, din pastă fină, cu forme aparte. Unele au în pastă cuarțit fin pisat. S-a găsit și un ciob de sorginte turcească, Iznik.

c) În colțul de NV, acolo unde drumul actual face un cot și urcă la pădure, atât în tarla cât și pe pășune, se pare că a fost biserița lui Popa Tănase²⁴⁵, cu o casută, alături, la V. Nu se știe dacă cimitirul era tot acolo, sau la 300 m mai jos, la Gh. Maxim, care a găsit un schelet uman, în grădina sa. Ceramica are aceeași vechime cu cea de la punctul "b" (pl. 13, fig. 156).

157 a-d. La V. Doru și Silvia Stan.

Intense urme de locuire s-au descoperit, de pe islaz, în N, până la locuitorul V. Măgureanu, în S și de la casa lui V. Haidea, în V, până la primul drum de pe vale, în E. Astfel:

a) În jurul casei lui Stan Silvia, urmele unei așezări din secolele III-II î.e.n., cu rare resturi bastarnice. În drum, lângă grădina lui Gh. Maxim, a apărut gardina unui cuptor dacic, lipituri arse, cutii de piatră, (Pl. 11, fig. 157).

b) Pe o mare suprafață s-au descoperit resturi de locuire carpică din secolele III-IV, precum și urme aparținând culturii **Sântana de Mureș**, cu fragmente de vase, inclusiv de provizii. Din pastă zgrumțuroasă, cu micro-prundișuri în ea²⁴⁶, uniori folosindu-se un decor simplu, din linii incizate, vălurit, s-a găsit și ceramică din secolele IV/V și V (Pl. 10, fig. 157₁₋₇; Pl. 14, fig. 157₁₋₄).

c) La Silvia Stan sunt și urme de locuire din secolele IX/X, iar la V. Doru (Lălău), din secolele XI/XII și XII/XIII²⁴⁷. Câteva oale mici, cenușii sau negre, au fost găsite la acesta în curte²⁴⁸. (Pl. 11, fig. 157_{1,4}).

d) Pe o suprafață mai mare sunt urme de locuire și din secolele XIV/XV-XVIII²⁴⁹. Din sec. XVII, remarcăm un ciob, dintr-o oală neagră în exterior, smălțuită alb în interior; din sec. XVIII provine o pipă, cu găvanul scund, decorată cu motive vegetale.

158 a, b. Pe piciorul lui Nechita.

a) De o parte și de alta a drumului de pământ ce coboară de pe culmea dealului, după ieșirea din pădure, pe izlaz, dar și în terenul arabil, s-au găsit cioburi mărunte de tip **Criș**, în amestec cu altele din secolele XV/XVI-XVIII/XIX²⁵⁰.

b) La V, și mai jos de această așezare, pe pășune, dar și în tarlaua fostei CAP, de la 100 m N de via lui V. Brașoveanu, s-a găsit un fragment de topor, din gresie, de tip **Horodiștea - Foltești**. (Pl. 5, fig. 158), poate adus din altă parte. S-au recoltat și rare fragmente ceramice din secolele IV-V, împreună cu un cârlig de undiță, din cupru (pl. 10, fig. 158). Alte cioburi provin din sec. XI/XVIII²⁵¹ și XIX-XX²⁵². (Pl. 12, fig. 158_{1,5}; Pl. 13, fig. 158; Pl. 14, fig. 158_{1,4}).

159. a-c. La Via lui Doroffei

Pe o mare suprafață, pe grindurile din șes, pe terasele și versantul dealului, de la locuitorul Gh. Alexa, în N, la Ștefan Barnea, în S, de la Romică Mon, în V, până sub poala pădurii în E, s-a descoperit un interesant obiectiv arheologic.

a) Pe ambele maluri ale pârâului Împutița (albia actuală), sunt resturi ceramice de tip **Noua**, din secolele III-IV, lucrate din pastă fină, unele cu brâu simplu, carpice și probabil și sarmatice. (Pl. 10, fig. 159_{1,3}).

Peste această locuire au fost săpate bordeie, adâncite la 0,70-1,00 m de la nivelul actual de călcare al solului, datând din secolele VII/VIII²⁵³. Ceramica acestora este grosieră, brun-roșcată, arsă superficial. Buzele arcuite sunt decorate cu impresiuni de deget. Pereții au decor din linii orizontale, paralele sau vălurite, incizii. (Pl. 11, 159_{1,3}). Un bulgăre masiv de cuarțit, găsit, servea probabil la măcinarea cerealelor.

b) Pe ambele maluri ale albiei vechi a pârâului Împutița, ca și pe versantul dealului, s-a depistat aceeași locuire din secolele III-IV, cu ceramică carpică și romană. (Pl. 10, fig. 159₄), împreună cu câteva fusaiole bitronconice²⁵⁴. De asemeni apar cioburi și de tip **Sântana de Mureș**, altele din secolele VII/VIII și din secolele XVI-XVIII²⁵⁵.

c) Pe versantul înșorit, de la S și E de locuitorul Gh. Alexa, s-au descoperit resturi din sec. III-II î.e.n. Ceramica bastarnică, neagră sau cafenie, de bună calitate, are cuarțit pisat în pastă. Este arsă satisfăcător. Alte fragmente provin din secolele III-IV, VII/VIII²⁵⁶, VIII/IX și XVII-XVIII. (Pl. 11, fig. 159_{4,5}).

160. a, b. Pe Grind.

a) Într-o grădină situată în partea de SV a fostului sat Grind, lângă școală, s-au descoperit resturi de locuire din **Hallstatt final** (?) și din secolele XVI/XVII-XVIII/XIX. Lângă drum, la 0,50 m adâncime, s-a găsit o vatră de bordei, cu cenușă, cărbuni și două piese din fier, resturi de oale și străchini din sec. XVII-XVIII. Era, poate, un cartier al fostului sat Borăști²⁵⁷. (Pl. 14, fig. 160).

b) Pe șes, în fața casei lui C. Apostol, inginerul Al. Zmău a găsit și donat o pipă, cu găvan mic, din sec. XVIII.

161 a, b. Pe Izlaz. (I)

De la 15 m S și SE de locuința Anetei Coțovanu, pe versantul nordic al dealului, s-au descoperit cioburi din secolele II-III e.n., cu brâu orizontal și vertical²⁵⁸, altele aparțin secolelor VIII/IX, unul fiind decorat cu registre de linii fine, spiralate, incizate. (Pl. 9, fig. 161₁₋₃).

b) Cu cca. 25 de ani în urmă, în malul pârâului, săpându-se pentru nisip, s-a găsit un schelet uman, cu câteva monede lângă el²⁵⁹.

162. Pe Izlaz. (II)

La cca. 300 m ESE de casa lui Gh. Poponiuc, la 70-80 m N de poala pădurii, s-au depistat cioburi bastarnice, din secolele II-III, carpice și romane, precum și din secolele VIII/IX, XVII-XIX²⁶⁰. De la 10-15 cm adâncime, se găsesc mari cantități de resturi ceramice unele arse secundar, ce provin de la oale, ulcele, străchini, farfurii de lut ars, etc. Majoritatea sunt smălțuite și prezintă o mare varietate de motive florale, de forme și mărimi. Toate acestea provin de la un fost cuptor de olar²⁶¹. (Pl. 12, fig. 162₁₋₃; Pl. 13, fig. 162₁₋₄; Pl. 14, fig. 162₁₋₇).

În prima jumătate a sec. XVII, aici apare farfuria și talgerul, în a II-a jumătate se încearcă producerea farfuriilor din caolin; procentul de ceramică neagră descreește. La sfârșitul sec. XVII, începe folosirea decorului liniar, vertical, pe fața exterioară a oalelor, obținut prin lustruire. Din sec. XVIII, aici se produce doar ceramică roșie.

TUMULI

163. La Monic.

În parcela 10 b din pădurea Dumești, la cca. 200 m sub culmea dealului se află doi tumuli. Volumul celui mare este de cca. 1.000 mc. Al celui mic, de 7-8 mc. Ținând seama de o serie de criterii specifice, s-ar putea să fie un mormânt princiar.

164. În parcela 13 din pădurea Dumești.

La cca. 250 m, S, de șoseaua forestieră. La cca. 50 m, sub culmea dealului, la cca. 80 m, amonte de pârâul Împutița, pe versantul vestic al dealului, pe o mică înălțime proeminentă, se află un tumul, cu dimensiuni de 18 m X 10 m X 3,30 M și volum aparent de cca. 270 m.c. Și acesta ar putea fi un mormânt princiar.

165. În pădurea Captalan

În apropierea punctului de carburanți a Sectorului de exploatare forestieră, se află câțiva tumuli. La cca. 10 m N de acesta se află un tumul cu diametrul de 15 m și înălțimea de 1,5 m. La cca. 20 m SV de acesta, tăiat parțial de un drum de pământ se află un altul, cu diametrul de 15 m și înălțimea de 1 m. La cca. 40 m N de acesta, într-o plantație silvică, se găsește un alt tumul, cu diametrul de 20 m și înălțimea de 2 m. Toți par a fi dacici.

VII. COMUNA ȚIBĂNEȘTI, JUD. IAȘI VALEA PÂRÂULUI DURĂCEASA

Satul - sediu de comună, Țibănești (numit și Țibăneștii Mari, ai Mucului, ai lui Carp), este atestat documentar la 14 august 1483²⁶². În partea sa de NV, a fost satul Ivănești, atestat documentar la 23 noiembrie 1483²⁶³, cu care s-a contopit. La 1824, la N și NV de biserică mai erau locuințe²⁶⁴.

166. În pepiniera silvică Prisaca.

În pădurea Țibănești la 150 m E de pârâul Durăceasa, la cca. 600 m NE de

sediul districtului silvic Tîbănești, traversată în partea estică de fosta cale ferată, îngustă, s-a descoperit o așezare cu ceramică **Foltești II**, din secolele II-III (IV) e.n., carpică și romană. Ultimele locuiri provin de la vatra de prisacă (care a dat locului, numele său), din secolele XVII-XIX, pe moșia Ivănești²⁶⁵. (P. 14, fig. 166).

VALEA PÂRĂULUI GĂUREANCA (A)

VII.b. SATUL VĂLENI (FOST GĂURENI)

Sat vechi, răzășesc până în secolul XIX, amintit la 25 martie 1646 și într-o curte de judecată la 1687, împreună cu satul Mirești, ca având uric de la Ștefan cel Mare²⁶⁶.

167. a, b. **Siliștea**²⁶⁷

a) La sud de sat, pe două interfluvii formate de pârâul Găureanca, în V, cu Pârâiele Siliștea, în centru și Mireștii, în E, s-au descoperit resturi de tip **Noua**, cu nuclee de silex epuizate, și omoplați crestați, căni cu torți supraînălțate și cu buton. (Pl. 6, fig. 167_{1,2}; Pl. 7, fig. 167).

Alte resturi ceramice, aparțin secolelor III-IV, culturii **Sântana de Mureș** și secolelor XIV/XV-XVIII. (Pl. 13, fig. 167). Acest loc este vatra fostului sat Mirești, anume partea de sat cu moșia nevândută la 1846²⁶⁸.

b/ Până acum 40-50 ani, la N de așezare, mai exista cimitirul satului.

168. **La Odăi.**

La SE de pârâul Mirești, la V de niște locuri smârcoase, s-au găsit cioburi **Horodiștea-Foltești**, din secolele II-III, carpice și romane, între ultimele și terra sigilata, precum și altele din secolele XIV/XV-XVIII. Din ultima perioadă provine un amnar, din sârmă groasă, spărturi de CIAUN de tuçi etc. Aici a fost tot satul Mirești, dar partea de clăcași²⁷⁰.

VII. c. SATUL JIGORENI (JĂGORENI).

Este atestat documentar la 2 iulie 1439²⁷¹. Pe vatra actuală s-a așezat ante 1813, venind de la pârâul Jigoranca, unde a avut pe ambele maluri, vatra veche²⁷².

169. a, b. **Pe pârâul Jigoranca. La Movilă.**

a) În treimea superioară a bazinului pârâului, pe ambele maluri cât și pe un mic interfluviu, la V de înălțimea La Movilă, s-a cercetat o fostă așezare, găsindu-se urme de locuire din secolele IV-III î.e.n., secolele (II) III-IV, cu fragmente de amfore romane și ceramică **Sântana de Mureș**. S-au mai găsit lupe de minereu de fier, cutii de gresie și numeroase resturi ceramice din secolele VIII/IX, X, XII/XIII, XIII/XIV-XVIII/XIX²⁷³. (Pl. 11, fig. 169_{1,5}; Pl. 12, fig. 169_{1,5}; Pl. 13, fig. 169).

Cimitirul și biserica, după resturile de oase ce par a fi umane, se aflau pe interfluviu și la V de "Movilă"

b) Pe înălțimea La Movilă s-au găsit rare cioburi din secolele II-III, carpice și romane.

VALEA PÂRĂULUI GRINDULUI (HUMĂRIA).

170. **Pe târlaua Lanul Cioatelor.**

Pe versantul de SV al dealului, la 20-100 m E de pârâul Grindului²⁷⁴, s-au

descoperit resturi ceramice din secolele III-II î.e.n. (Pl. 8, fig. 170), între care și un fragment gălbui-roșcat, cu barbotină, bastarnic, precum și din secolele II-III e.n., carpice și romane²⁷⁵ (Pl. 9, fig. 170).

VALEA PÂRÂULUI GÂUREANCA (B)

171. La SE de sat.

Între 300-600 m E de biserica din Jigoreni, pe izlazul stânelor, deasupra unor locuri izvoaroase, se află o așezare La Tène, din secolele III-II î.e.n.²⁷⁶, cu resturi ceramice și o cute verde de metapelit. Alte locuiri aparțin secolelor XVII-XVIII.

172. În cotul Gârelor. (II).

Pe malul stâng al pârâului Glodeanca, pe mai multe interfluvii, situate între pârâu și niște ravene mari, se află jumătatea estică a fostului sat Glodeni²⁷⁷. Resturile de locuire datează din perioada Foltești II, secolele II-III e.n.²⁷⁸ și VIII/IX, XI/XII, XII/XIII-XIX. (Pl. 11, fig. 172_{1,3}; Pl. 12, fig. 172_{1,3}).

S-au mai găsit deșeuri de la prelucrarea silexului, așchii de os lustruite de îndelungă folosire, cutii de gresie, etc.

173. Pe pârâul Glodeanca.

Acolo unde, pe teritoriul Tansei, vine un drum ce coboară de la V la E, iar pârâul se desface în două brațe, formând o mică insulă, pe malul stâng, pe o suprafață redusă, se află o așezare Hallstatt timpuriu. Resturile ceramice au asemănări în descoperirile de la Cozia și Babadag. (Pl. 7, fig. 173_{1,2}; Pl. 8, fig. 173),

VIII. COMUNA TODIREȘTI, JUD. VASLUI

VALEA PÂRÂULUI SACOVĂȚ

VIII. a. SATUL COTIC.

Este atestat documentar la 5. VII. 1774²⁷⁹. Satul cuprinde și populație din fostele sate Armenești²⁸⁰ și Olășei²⁸¹. Dovezile arheologice aparțin secolelor VIII/IX (nr. 175), pentru satul Armenești.

174. a, b. La vest de sat.

Pe tarlăua fostei CAP Dumești, în apropiere de niște smârcuri, cu o fântâniță între ele, s-au găsit rare cioburi de tip Horodiștea-Foltești, cu reminiscențe Țucuteniene, precum și un fragment de tip Noua.

b) În împrejurimi au mai fost găsite: un topor-ciocan, fragmentar, de bazalt, cu gaură centrală pentru fixat coada²⁸²; un topor din silex gălbui, cu o scobitură laterală, pentru atașat la o coadă. Ambele piese par să aparțină culturii amforelor sferice. S-au mai găsit și două lame din silex, una mijlocie, calcinată, alta fragmentară, precum și nuclee de silex, gresie, cuarțit etc. (Pl. 6, fig. 174_{1,2}).

175. Imașul Vacilor.

De la 100 m V de sat, de lângă grajdurile fostei CAP, de o parte și de alta a pârâului Armeana, s-au descoperit locuiri umane, din secolele II-III e.n., VIII/IX, XIII/XIV, XIV/XV²⁸³-XVIII. (Pl. 12, fig. 175). Aceasta este vatra fostului sat Armenești²⁸⁴.

176. La Fântâna Orzei.

La un km VNV de sat, pe versantul estic al dealului, la cca. 700 m NE de locul "La Catarg", în jurul unei gârle cu izvoare, lungă de cca. 100 m, s-au descoperit

ășezări cu resturi de locuire din secolele III-II î.e.n., II-III e.n., IX/X, XV-XIX. Aici a fost o vatră dihotomică a Armeștilor, ulterior, în secolele XVII-XIX, doar prisacă²⁸⁵.

177. La 1,5 km NV de sat.

Pe treimea inferioară a unui picior de deal, orientat S-N, la 30-80 m E de o mică vale umedă, pe un afluent de stânga a pâ râului Armeana, s-au găsit câteva cioburi negricioase, atipice, ce pot aparține secolului XI e.n.

178. La 1,5 km N de sat.

Pe malul stâng al pâ râului Armeana, pe cca. un km. E-V, pe un versant domol și înșorit, traversat de un pâ râu ce curge N-S ce a avut un iaz pe el, s-au descoperit locuiri din Noua finală - Hallstatt timpuriu, cu deșeuri de silex, ceramică specifică și pietricele ce par a fi fost folosite la lustruirea vaselor. (Pl. 6, fig. 178_{1,2}).

Alte locuiri aparțin secolelor III-II î.e.n., secolelor III-IV și V, între ele remarcându-se fragmente de terra sigilata (Pl. 10, fig. 178_{1,4}).

179. La confluența pâ raielor Durăceasca cu Șacovățul.

Pe un versant de deal, ușor înclinat spre E de la 30-40 m de punctul amintit, secționată de un drum vechi de pământ, ce merge SE-NV, se află o așezare din Hallstatt timpuriu (grupul Corlăteni) precum și ceramică dacică și bastarnică și cioburi de amfore romane (Pl. 9, fig. 179_{1,2}).

Alte locuiri provin din secolele X/XI, XIII/XIV, XIV/XV-XVIII/XIX. Remarcăm câteva cioburi din sticlă din secolele XIV-XV și ceramică din pastă gălbuie, acoperită parțial, cu smalt maroniu și verde sau cu smalt verde-argintiu, o bucată de tablă de aramă, toate aparținând secolelor XVII și XVIII. (Pl. 12, fig. 179₁₋₁₁; Pl. 13, fig. 179_{1,3}; Pl. 14, fig. 179_{1,2}).

Aceasta este vatra fostului sat Olășei²⁸⁶. În partea de ESE a versantului a fost cimitirul folosit până pe la 1800.

180. În malul drept al pâ râului Durăceasa.

Chiar la confluența acestuia cu Șacovățul, ca și în taluzurile unui drumușor adânc săpat, apar la 30-40 cm H, locuințe adâncite cu vetre de foc și resturi ceramice grosiere, lucrate manual, brune-roșcate-maronii, sau cenușii-negricioase. Unele lustruite, altele cu brâu orizontal, decorate cu impresiuni de deget și ceramică lucrate la roată, fină, în amestec cu resturi de amfore romane, albe sau roșietice. Materialul aparține secolelor IV/V și V e.n.²⁸⁷ (Pl. 10, fig. 180_{1,2}).

181. La N-NV de sat.

La un km N de școala din Cotic, pe o culme joasă, orientată S-N, înainte de a se pierde în șesul pâ râului Armeana, s-au găsit rare cioburi din secolele III-II î.e.n.

182. La N de sat.

De la 200 m V de pâ râul Șacovăț, de la 100 m S de pâ râul Armeana, pe prima terasă, se află o așezare Cucuteni, faza A, cu ceramică pictată, sau fără pictură, având cioburi pisate în compoziție. (Pl. 4 și 5, fig. 182). De asemenea s-au descoperit slabe urme Horodiștea-Erbiceni.

VIII. b. SATUL SOFRONEȘTI

Sat situat pe Șacovăț, atestat documentar la 1591²⁸⁸, dar desigur mai vechi.

183. La podul de peste Șacovăț.

Chiar la S și SV de pod, de la ultima casă din sat, s-au depistat intense locuiri din secolele III-II î.e.n., între care resturi ceramice dacice, cu tortițe găurite, aplicare vertical, o fusaiolă și bastarnice negre, brune-cărămizii, uneori cu barbotină, adesea lustruite în exterior. De asemenea s-a găsit ceramică din secolele IV și VIII/IX e.n. (Pl. 9, fig. 183_{1,5}; Pl. 11, fig. 183).

VALEA RÂULUI BÂRLAD (G)

VIII. c. SATUL VIIȘOARA.

S-a numit multă vreme Baliga, după numele unei poienite cu prisacă, de la care și-a luat numele, atestat la 22 iunie 1785²⁸⁹.

184. a-c. **Sus, la un km. de sat, între păduri.**

Pe un platou dominant, la S de livada ce s-a defrișat, pe un intrând arabil, mărginit la S, V și N, de pădure²⁹⁰ s-a descoperit:

a) Sus în V ceramică cenușie-roșietică, relativ subțire (2,5-6 mm), ușor friabilă, cu calcar sau cioburi pisate în pastă, decorate pe buză, și sub buza ușor avansată cu împunsături făcute cu un bețișor. Între ele, o lamă mijlocie, din silex.

b) Spre E, la peste 300 m mai jos, ceramică mărunță, negricioasă, împreună cu două toporașe. Unul miniatural, dintr-o rocă neagră, dură, foarte lustruit și ascuțit, altul dintr-o rocă cenușie, dură, cu o nervură longitudinală; de asemenea o bucată de rocă, conglomerat, adusă din altă parte. Ambele așezări aparțin complexului **Horodiștea-Foltești**. (Pl. 5, fig. 184_{1,3}; Pl. 8, fig. 184; Pl. 14, fig. 184_{1,2}).

c) Între ele, pe 40-50 de ari, există o vatră de prisacă pe moșia Răcești²⁹¹ cu o ceramică din secolele XVI-XIX.

185. **La sud de sat.**

De la 100-300 m S de sat, de o parte și de alta a drumului ce duce de la locuitorul N. Barnea, la Gh. Romașcu, pe niște dâmburi cu vii și alunecări vechi de teren, pe locul lui Gh. Romașcu, nivelat cu buldozerul, a existat o așezare cu resturi din secolele XVII/XVIII și secolul XIX. Este una din vetrele vechi ale satului.

. 186. a, b. **La Horobeț.**

a) de la SE de locuința lui I.I. Barnea, până în SE, la pârâu, pe numeroase dâmburi, s-a găsit o așezare din secolul IV (III) î.e.n. Ceramica prezintă torti triunghiulare, în formă de șea, sau din bandă lată, brăie diverse, inclusiv făcute cu unghia. (Pl. 8, fig. 186);

b) Sus, spre S, sub pădure, apar cioburi din secolele XVII-XVIII și XX, probabil din locuințe, aparținând așezării precedente.

187. **Prisaca lui Baligă**¹⁹²

Pe un mic platou, în marginea pădurii, sub o plantație de stejar, la cca. 100 m NV, de casa lui I.I. Barnea, apar urme de locuire umană din secolele XVII-XVIII/XIX și XX.

188. **La Janeta.**

Pe izlaz, la 200 m E de transformatorul electric al satului, la cca. 150 m S de calea ferată, pe malul stâng al unei ravene, orientată S-N, la 20-30 cm H, s-a găsit ceramică din **Hallstatt-ul timpuriu**, cu buze simple și brâu cu monticuli sub ele; un toporaș de cuarțit și partea superioară (fragmentară) a unui tipar de turnat topoare, săpat în piatră. (Pl. 7, fig. 188_{1,3}). Așezarea este suprapusă de locuire **Hallstatt final - La Tène**. Între resturile ceramice remarcăm, o buză de vas, cu toartă semicirculară,

ce imită cazanele grecești. (Pl. 8. Fig. 188₂).

189. Pe același pârâu.

La 100 m mai jos, aproape de drumul de sub coastă, în același mal, la 0,50-0,70 m adâncime, s-a depistat o vatră de bordei, cu cărbuni, cenușă, cioburi. Unele de slabă calitate, lucrate manual, arse superficial, altele cenușii din pastă fină, lucrate la roată; între ele, o buză maronie cu butoni conici, dispuși neregulat. Toate datează din secolele I-II e.n. (Pl. 9, fig. 189).

190. La Lilioci

Sus, la 500-600 m E de așezarea anterioară, pe un platou înclinat SE, ce domină valea râului Bârlad, pe cca. 30 de ari, s-a găsit ceramică din secolele XVI-XVII și din secolele XVIII-XIX. Aici a fost o vatră de prisacă pe moșia Răcești²⁹³.

VIII. d. SATUL PLOPOASA.

Sat mic de țigani, aduși de Spiridonie la lucru pe moșia sa de la Drăgușeni (?), jud. Iași; alții veniți din fostul sat Mahalagia, la sfârșitul secolului XIX²⁹⁴.

191. Lângă pădure.

Pe un mic platou, situat într-o vale largă, ce coboară V-E, în trepte, la 1500 m V de sat, la 200 m S de o stână și la 50-80 m N de marginea pădurii, s-a găsit ceramică din secolele XVII-XVIII, de la o vatră de prisacă pe moșia Răcești.

192. La nord de sat.

La 20-50 m N de răchităria primăriei Todirești, la poala dealului, pe versantul estic, pe o mică terasă, s-au depistat urmele unei așezări Foltești, de tradiție cucuteniană.

193. La vest de pârâul Plopoasa.

La 150 m VSV de locuința lui C. Rotaru, pe prima terasă, s-a găsit ceramică din secolele IV, IV/V și V e.n.²⁹⁵ cu resturi de amfore romane, în cadrul culturii Sântana de Mureș - Cerneahov. (Pl. 10, fig. 193_{1,2}).

194. La Moman²⁹⁶

La cca. un km N de sat, pe un platou, secționat de drumul de pământ Plopoasa - Todirești, s-a descoperit o așezare carpică, din secolele IV și IV/V e.n., cu amfore romane și urme de locuire din secolele VIII/IX.

VIII. e. SATUL TODIREȘTI

Atestat documentar la 24 ian. 1495²⁹⁷, la el s-au alipit satele Mera²⁹⁸, la 1830 și Răcești²⁹⁹, în a doua jumătate a secolului XIX. Ultimul, cu moșia sa, situat în partea de vest a Todireștilor. Mărturiile arheologice urcă din sec. II e.n. până astăzi.

195. La est de satul Pârâul lui Morusac (I)

De la 30 m S de un pârâiaș, afluent de stânga al Pârâului lui Morusac, pe un platou mărginit spre V de un mic parapet de pământ, ridicat artificial, se află o așezare Cucuteni A³⁰⁰, cu ceramică ușor rulată. (Pl. 4, fig. 195).

196. La est de Pârâul lui Morusac (II)

La 300 m N de DN 15 D, secționată de vechiul traseu al șoselei, la marginea unui platou întins, s-a descoperit o așezare cu ceramică carpică și romană din secolele II-III e.n.

197. a, b. **La Canton**³⁰¹

a) La N de DN 15 D, la intrarea în sat dinspre V a fost depistată o așezare cu ceramică **Precucuteni, Noua**, de tradiție **Costișa** și cioburi din secolele XVII-XVIII.

b) La NV de sat și de așezarea precedentă, de la Pârâul Morusac, în V și până la Pârâul lui Maloș, în E, apar urme de locuire din secolele XVI-XIX. Aceasta este vatra mai veche a fostului sat **Răcești**³⁰².

198. **Moara de apă a Răceștilor.**

Până în 1963, râul Bârlad curgea șerpuiind pe șesul plan prin apropiere de DN 15 D. Mai jos de locuitorul D. Matei a fost iazul morii (de apă)³⁰³, ce a existat până în secolul XIX.

199. **La 500 m, vest de satul Huc.**

La 700 m S de gara Rafaila, la poala dealului și pe prima terasă, apar rare resturi ceramice **Foltești II**, de tradiție cucuteniană. Alte locuiri datează din secolele II-III e.n., XI/XII, cultura **Răducăneni** și secolele XV-XVIII (un cartier vechi al satului Todirești)³⁰⁴. (Pl. 11, fig. 199).

VALEA PÂRÂULUI MAHALAGIA.200. **La Stânjen.**

La limita dintre o pășune împădurită, cu izvoare și terenul arabil, la un km NNE, de "Poarta Țării" satului Rafaila, pe un platou dominant, înclinat spre E, cu pante abrupte spre S, s-au găsit urme de locuire. De aici s-au recoltat 50 așchii de silex, majoritatea microlitice, unele calcinate, între care două lame mijlocii, de decorticare, fragmentare, una cu rețușe fine pe o porțiune a laturii stângi, în zona distală. Ambele datează din **Aurignacian**. (Pl. 4, fig. 200_{1,2}). S-au mai găsit un gratoar convex, un burin dublu de unghi și câteva lame mijlocii, toate aparținând culturii **Criș**. (Pl. 4, fig. 200_{3,12}). S-a recoltat și ceramică fragmentară **Horodiștea - Foltești** și din secolele XV/XVI-XVII.

În tot bazinul acestui pârâu, altă dată acoperit de păduri, se aflau numeroase vetre de prisacă, pe moșia Todirești, de la care au rămas numeroase cioburi.

201. **La Cucute.**

La cca. trei km S de gara Rafaila, în partea superioară și de SV, a bazinul pârâului Mahalagia, se află o așezare din secolele XVII-XIX. (Pl. 14, fig. 200_{1,2}), vatră a fostului sat Mahalagia³⁰⁵. Jos, la poala dealului, pe un interfluviu larg, presărat cu resturi ceramice și bucăți de cărămidă, a fost o curte boierească. (Pl. 12, fig. 201).

202. **În Samsonoaia. Între Huciuri. (I)**

Pe o mare întindere, S-N pe versantul estic al Dealului lui Barbă, s-au găsit mai multe resturi ceramice. Câteva aparțin culturii **Horodiștea-Foltești**, probabil o parte a așezării de la Stânjen, suprapuse de o așezare din secolele XIV/XV-XVIII/XIX. (Pl. 12, fig. 202; Pl. 13, fig. 202_{1,3}; Pl. 14, fig. 202). Aceasta este o vatră veche a satului Todirești³⁰⁶.

203. **Între Huciuri. (II)**

Pe același versant, al aceluiași deal, la jumătatea pantei, la izvoarele unui afluent de stânga al pârâului Mahalagia, pe mai multe dâmburi, s-a descoperit o lamă mijlocie, din silex, cu rețușe fine pe latura dreaptă, ce pare a aparține **Gravettianului**, (Pl. 4, fig. 203), precum și ceramică din **Hallstatt-ul final - La Tène**, și din

secolele XVII-XVIII.

204. La Ulea.

La est de pâraul Mahalagia, pe un mic platou însořit, la 130 m E de drumul de pământ și la cca. 150 m NE de un podeț de beton, pe cca. 0,25 ha. s-a descoperit ceramică din secolele XIV/XV-XVII/XVIII. Este o fostă vatră de prisacă, tot pe moșia Todirești²⁹⁷.

205. La grădinăria I.A.S.

În partea centrală a bazinului Mahalagia, pe interfluviul format cu ultimul afluent de stânga, la 250 m V de pâraul principal, apar numerosae urme de locuire, carpițe și romane, din secolele III-IV, e.n., în amestec cu Sântana de Mureș (pl. 14, fig. 205), puternic afectate de arăturile adânci.

La sud de pâraul ce curge SV-NE, alte resturi de locuire datează din secolele IX/XII.

206. La sud de satul Huc.

În partea centrală a unui interfluviu, creat de două pâraie, constituind ultimul afluent de dreapta al pâraului Mahalagia, la marginea pădurii, apar resturi ceramice din secolele XVI-XVII. (Pl. 14, fig. 206).

VALEA PĂRĂULUI STEMNIC³⁰⁸

VIII. f. SATUL RAFAILA

Atestare documentar la 1546 (?)³⁰⁹ și la 4 dec. 1599³¹⁰. Sat mănăstiresc, format în jurul schitului amintit în documentul din 1599, când Caraghiuzel vinde lui Ursu Pătrășcan "o poiană la mănăstirea lui Rafail". Resturi arheologice aparțin secolelor XVI/XVII.

207. Pe dealul lui Ene.

În punctul cel mai înalt, La Stâlp, acolo unde dealul se desparte de zarea (culmea) Rafailiei, la V de un bazin cu alunecări de teren și blocuri masive de piatră, a fost locul unde a existat prima dată schitul Rafaila, pe moșia Răcești³¹¹. Aici s-au găsit rare resturi ceramice din secolele XVII-XVIII/XIX, provenite, probabil de la cele două-trei chilii, ce existau lângă schit.

208. La Vejan.

La N de sat și la NE de Biserica de Lemn, la S de o pădurice de pin și salcâm, pe un platou însořit, înclinat spre V, se afla vatra veche a satului Rafaila. Ceramica aparține secolelor XVI/XVII-XIX (XX). (Pl. 13, fig. 208).

209. La Șanțurile lui Ștefan cel Mare.

În inima codrilor, în pădurea Rafaila, pe un platou înclinat spre S, la limita sudică a com. Dumești, la E de punctul unde Culmea Liciului întâlnește Zarea Rafailiei, la cca. 430 m altitudine, se află o cetate de pământ. Are formă de trapez, cu baza mare spre V, latură constituită dintr-un șanț adânc acum de 1,5 m lat la gură de 5 m lung de cca. 500 m, dublat de un val de pământ, lat la bază de 7-8 m cu înălțimea actuală de 2 m. În partea opusă, spre E, un alt șanț, dublat de un val, lung de cca. 100 m, constituie baza mică a trapezului. Laturile de N și S sunt constituite din versanți naturali, relativ abrupti, "aspriți" artificial. Incinta are cca. 8 ha.

În partea de VNV, la câțiva m S de drumul de pe culme, s-au descoperit, la 0,40 m adâncime lipituri arse și câteva cioburi din secolele VII-VI î.e.n.

210. Pe Piciorul Hârbului (jos)

Printre trupuri răzlețe de pădure, pe un picior de deal, cu o poziție net dominantă, având părțile de S E și NV distruse din vechime de alunecări masive de teren, s-a găsit o așezare **Cucuteni A și AB**³¹². Unele resturi ceramice prezintă urme de pictură tricromă, altele sunt arse secundar. (Pl. 4, fig. 210_{1,2}; Pl. 5, fig. 210). La 200 m N s-a găsit o bilă de piatră, ce se folosea la aruncat cu praștia.

211. Pe versantul sudic al Piciorului Hârbului.

Pe izlaz, la 200 m N de pârâul Stemnic, la 150 m S de o fântâniță, între două fâșii de pădure, s-au depistat urmele unei așezări **Horodiștea-Foltești**, cu reminiscențe cucuteniene.

TUMULI

În pădurea Rafaila, în cele mai înfundate locuri, la izvoarele Stemnicului și la vest de pârâul Recea, unde se întâlnesc o cunună de dealuri masive, s-au identificat mai mulți tumuli, de construcție și amplasament diferit. Astfel:

212. În Pădurea Statului.

La 200 m S de Drumul forestier Stemnic, la 10 m N de un drum de pământ și la 10 m E de o fântână, începând de la 10 m SE de o mare zonă de alunecări de pământ active, se aflau un tumul deosebit, de toți ceilalți.

Are formă de prismă triunghiulară, cu dimensiuni de 90 X 15 m, la bază, înălțimea de 4-10 m, cu un volum de cca. 3000 mc. Este, cu siguranță, un tumul princiar.

213. Pe piciorul Hârbului, sus.

Pe un versant înclinat, SSE din platoul căruia s-au rupt și împrăștiat la vale numeroase fragmente³¹³, printre ele, ca și prin transformarea unora, s-au clădit câțiva tumuli, astfel:

Cel cu nr. 6³¹⁴, are 18m X 14 m și înălțimea 3 m; nr. 7 de 16 m X 8 m și înălțimea de 2 m. Tumulul cu nr. 11 a fost constituit în formă de prismă triunghiulară, etajată, are la bază 50 m / 40 m / 30 m, cu înălțimea fețelor sale de 3 m / 8 m și 20 m. "La etaj" (se pare că acesta este tumulul propriu-zis), are dimensiuni de 30 / 25 / 10 m și înălțimea de 3 m și 4 m. Acesta este un tumul princiar.

La 10 m spre N de acesta, se află alt tumul, nr. 16, de 12 m X 9 m și înălțimea de 3 m. La E și lipit de tumulul princiar (nr. 11), se mai află unul, nr. 12, de 60 m X 10 m și înălțimea de 4 m.

214. Pe piciorul Hârbului, jos.

În fosta pădure comunală, unde masive alunecări de pământ vechi au creat valuri succesive de movile și creste de pământ, se găsesc și câțiva tumuli. În partea de ESE a perimetrului de alunecări, pe izlaz, există patru tumuli cu diametrul de 12-16 m și înălțimea de 2 m (nr. 1-4). Cel dinspre E are plantată în vârf o bucată mare de piatră.

Alți doi tumuli, nr. 5 și 17, situați ceva mai la V, au formă și diametre asemănătoare, iar înălțimea de 5 m. Toți sunt clădiți din nisip. Mai la V există încă doi tumuli, nr. 6 și 15, care au forme alungite, lungi de 12-14 m, lați de 7-8 m, cu înălțimea de 3-4 m.

215. Pe prima terasă a Stemnicului.

Imediat la sud de așezarea 211, pe marginea terasei de deasupra pârâului Stemnic, se înșiră de la V-E pe cca. 350 m, șase tumuli, cu diametrele de 10-15 m și înălțimi de 1-2,5 m. Aparțin probabil unei așezări dacice, situată în pădure, pe malul opus al pârâului.

VALEA RÂULUI BÂRLAD (H)

IX. ORAȘUL NEGREȘTI

IX. a. Atestat documentar la 1591.

216. Cetatea de la Negrești

La un km SE de stația CFR Negrești, între satele Poiana și Valea Mare, pe un bot de deal, net dominant și terminat brusc, deasupra văii Bârladului, se află un refugiu întărit.

Pe versanții acestuia, cu pante rezezi și "asprite" artificial, au fost create terase, pe laturile de E, N și V. Platoul de sus are o suprafață de cca. 1 ha. Ceramica găsită, are fețe brune sau negricioase, aparține secolelor IV-III î.e.n. și a fost recoltată de pe Șeaua superioară, ce este înclinată spre SV. (Pl. 9, fig. 216).

217. a, b. În jurul Spitalului orașenesc

a) În centrul orașului, la 20 m S de blocul cooperăției de consum, s-a găsit un fragment de capac de oală și resturi de locuire, din secolul XVII.

b) În curtea și în jurul spitalului, cu ocazia unor lucrări de construcții și canalizare, s-au descoperit resturi ceramice din secolele XVII-XX. (Pl. 14, fig. 217).

218. a, b. În Țigănie³¹⁵

a) În marginea de V a orașului, pe malul de E al ultimului iaz, de pe pârâul Velna³¹⁶ la 50 m N de DN 15 D, s-a descoperit o așezare Cucuteni A și AB, suprapusă de o alta din secolele III-IV e.n.

b) În malul înalt al apei, pe cca. 350 m S-N, la adâncimea de 0,30-0,70 m de la nivelul actual de călcare, s-au descoperit zeci de morminte în formă de prismă triunghiulară, cu vârful în sus. Fiecare conține câte un schelet de cal, ce nu pare complet, oasele acestuia fiind în amestec cu altele mai mărunte ce par a fi omenești. Un singur marmânt, situat în poziție oarecum centrală, este de dimensiuni mai mari, iar scheletul calului pare a fi întreg. Malul se surpă continuu: în ultimii patru ani au fost distruse cca. 70% din morminte. Nu știm cât se întinde pe direcția E-V. Nici dacă această necropolă-cenotaf (?), aparține secolelor XI-XIII. Oricum se impun urgent săpături de salvare.

219. La sud de Vulturești.

La 1 km S de sat, pe spinarea dealului, orientat V-E pe un platou înalt, a fost găsită o lamă de silex³¹⁷, îngrijit finisată, lustruită de îndelungă folosire ca seceră neolitică. (Pl. 4, fig. 219).

VALEA PÂRÂULUI STEMNIC (B)

X. COMUNA DELEȘTI, JUD. VASLUI.

220. Sus pe deal.

Pe dealul orientat E-V, situat la NNE de sat, în partea sa estică, la 20 m V de o gârlă ce curge S-N la câțiva m S de cărarea ce vine de la stația CFR. Bârzești, ducând la Delești, pe o mică suprafață s-a descoperit ceramică Cucuteni A, foarte corodată.

221. Pe același deal (II)

În partea centrală, cea mai înaltă, s-a depistat o locuire din secolele XI/XII (cultura Răducăneni), de la care provine și un fragment de "căldare de lut". (Pl. 11, fig. 221).

După poziția, perpendiculară și net dominantă a dealului, asupra văii Stemnicului, ce are pante aspre și "asprite", spre NV și parțial spre S, este foarte posibil ca

aici să fi fost o cetate de pământ, geto-dacică ce bloca intrarea, pe valea Stemnicului, dinspre Vaslui.

222. Pe același deal (III)

Pe o terasă înaltă și însoțită, pe partea de vest a dealului mai sus de via veche a fostei CAP, s-au găsit rare resturi ceramice din secolul al XV-lea, de la o vatră de prisacă deasupra luncii Stemnicului.

VALEA PÂRÂULUI RACOVA³¹⁸

XI. COMUNA GÂRCENI, JUD. VASLUI

XI a. Sat vechi răzășesc (cu o parte "clăcășită"), era unul din cele cinci "întărite" de Ilie și Ștefan voievozi, la 15 mai 1437, lui Tofan³¹⁹.

223. Schitul (și fostul sătuc) Mălinești.

XI b. Atestare documentară la 1830.

a) Pe deal, la cca. doi km N de Gârceni, la cca. 400 m altitudine se află Schitul Mălinești³²⁰. Fost schit de maici, devenit acum schit de călugări, este înconjurat de o fâșie de teren arabil, cu livezi bătrâne "Curătură" veche în inima codrilor, pe fosta moșie Mălinești³²¹.

Ceramica recoltată datează din secolele XV/XVII-XX. Străchini de lut ars, veselă de faianță și porțelan, parțial din import. (Pl. 13, fig. 223).

b) În partea sudică, intrarea se face pe sub o clopotniță; la E, de ea se află un mic cimitir al călugărițelor, dar și ale unor mireni³²².

c) La 100 m E de schit, lângă un fost iaz, se găsește o veche fântână cu budăi de piatră, frumos lucrat, de un "Vasile"

XI c. SATUL DUMBRĂVENI

Sat vechi, răzășesc, atestat documentar la 15 mai 1437³²³, dar nenominalizat decât în actul de la 2 aprilie 1546³²⁴. Arheologic, locuirea există din secolele VIII/LX și X, continuând până astăzi.

224 a-c. În izlazul și la Biserica satului

a) La cca. 1,5 km N de sat și la 150 m N de culmea dealului, s-a găsit ceramică din secolul al XVIII-lea, poate o prisacă.

b) La 5 m S de intrarea în biserică³²⁵, s-a găsit un ciob din secolul al XVII-lea, deși biserica este construită, "cu lemne de pe loc", pe la 1780³²⁶. La acea dată satul se afla la 4-5 km. mai jos, în punctul "La Case". Opiniăm că totuși anterior, existaseră, vetre de prisacă, aici.

c) Cei patru stâlpi de lemn, ce susțin clopotnița, ridicată odată cu biserica, sunt sculptați în partea superioară, pe toate patru fețele. Modelul de bază este "brăduțul" Toate legăturile sunt asigurate prin cuie de lemn de corn. Un clopot a fost turnat la Viena în 1792.

225. Pe Lutărie

La N de sat, deasupra lutăriei satului și a unor izvoare, în poziție net dominantă, pe un platou, la SSV de fosta "Țihlă a lui Palade", pe 10-20 ari, s-a descoperit ceramică din Cucuteni, faza A și AB, din care se renarcă o tîpsie (?), cu o formă aparte (Pl. 4, fig. 25). Este un disc plat, cu D = 17 cm., cu partea inferioară ușor rotunjită, totul sprijinit² pe un picior cilindric, concav dedesubt, din pastă fină, bine arsă,

nu prezintă urme de vopsea.

226. a. **La Popa N. Constantin.**

a) Acesta păstrează o sabie ușor curbată, cu vârful ascuțit, lungă de 59 cm., lată de 30-35 mm., cu două tășuri, groasă de 6 mm. Pe ambele fețe, prezintă două săntuiri paralele, ce lasă între ele o nervură pe mijloc.

227. a-d. **La Odăi.**

De la 150 m de sat, pe versantul înclinat spre V secționat de un pârâias, ce curge E-V cu podeț de beton la drum, la E de Fântâna lui Costăchel, pe niște dâmburi netezite cu buldozerul s-au descoperit:

a) Un nucleu de silex epuizat, ceramică brună, negricioasă și roșcată, decorată cu brâu în formă de hemi-cilindru, sau prismă triunghiulară, în secțiune, dispus pe umărul vaselor, de factură **Foltești**. Unele coiburi aparțin secolelor VIII/IX.

b) În partea de NV ca și în ambele maluri ale pârâului Dumbrăveanca, de la 0,50 m - 2,20 m - H, întinsă locuire din secolele III-IV e.n., cu ceramică carpică, romană și **Sântana de Mureș**. Unele cioburi au slip cenușiu, (Pl. 10, fig. 227_{1,2}).

c) În malul drept al Dumbrăvencii, sub 1 m de aluviuni, a existat o locuire din secolele XI/XII și XII. (Pl. 11, fig. 227_{1,3}).

d) La est de drumul ce duce la Pungești, pe o suprafață mare s-a locuit slab în secolele XIV/XV (?), XVI/XVII-XVIII/XIX.

228. **În Hrisov.**

La cca. 300 m SE de clădirile fostei CAP Dumbrăveni, la 250 m ENE de casa lui Lică Mironescu și la V de pârâul Dumbrăveanca, ceramică **Horodiștea-Foltești**, împreună cu un topor fragmentar din piatră dură, cu gaură la mijloc, cu o nervură longitudinală, ce are ca decor cel puțin patru linii orizontale, incizate, sub gaură.

Se remarcă o locuire carpică și **Sântana de Mureș**, din secolele IV și IV/V e.n., cu ceramică în regres calitativ, devenind mai groasă, grosieră și prost lucrată. Intrigă o buză (?), masivă, cenușie, verticală, cu rare micro-prundișuri în pastă, lucrată îngrijit, parțial lustruită, cu destinație specială, necunoscută,

229. **La Șanț.**

Așezarea situată pe versantul vestic al dealului Chiscani³²⁷, secționată de drumul de pe coastă, acolo unde coboară brusc în șes. Aici s-a locuit în secolele IV și IV/V e.n. (Pl. 9, fig. 229), apoi intens și în secolele X, XI/XII, XIII/XIV, XIV/XV - XVI/XVII, cu slabă continuare în secolele XVII/XVIII, (Pl. 11, fig. 229; Pl. 12, fig. 229_{1,6}).

230. a-c. **La case.**

a) Între La Case, în S și Piciorul Nucului, la N a existat cea de a doua vatră a satului. La E de drumul ce duce la Pungești, vestigii **Foltești II** și din secolele II-III e.n. Dintre ultimele se remarcă cioburi cu registre din linii punctiforme orizontale, ca și cele în formă de spic de grâu, de influență romană. Un ciob, bej, din pastă moale la pipăit, are suprafața acoperită cu semne făcute prin ciocănire, înainte de ardere. Locuirea feudală are loc între secolele XVI/XVII-XVIII/XIX.

b) La cca. 300 m spre N la Livada lui Mitrea, pe ambele părți ale aceluiași drum, se locuiește în secolele XVII-XIX. Un alt "cut" al satului.

c) La cca. 100 m NE de Livada lui Mitrea, într-un bazin înconjurat de pădure, este

punctul Prisaca³²⁸ cu resturi ceramice din secolele XVII-XVIII.

231. La capătul sudic al dealului Chiscani³²⁹

La 300-400 m N și E de iazul de acumulare a apei, format pe pâraiele Gârcineanca, Recea și Dumbăveanca, pe versantul estic al dealului, urme de locuire din secolele III-IV e.n., carpice și **Sântana de Mureș**, continuând în secolele VIII/IX și XII (?), (Pl. 10, fig. 231).

TUMULI

232. La Lutărie³³¹

La 200 m S de așezarea nr. 225, pe malul stâng al pâraului, se află un tumul, cu dimensiuni de 30 m / 10 m la bază și H = 4 - 6 m, cu un volum de cca. 900 mc. După o serie de criterii speciale pare a fi un tumul princiar, ridicat de un popor migrator, poate de neam germanic.

233. Pe Coasta Holmului.

La cca. doi km SSE de sat, la cca. 170 m NE de Cișmeaua Holmului, pe versantul de E al dealului, sub poala pădurii, se află 2 tumuli, bine păstrați, cu D = 15 m și H = 2-3 m.

VALEA BÂRLADULUI DE MIJLOC (I)

XII. COMUNA VUTCANI, JUD. VASLUI.

Nu posedăm date privind istoricul ei.

234. Pe tarlăua Cobâla (I)

La 3-4 km NE de satul Vutcani, acolo unde se întâlnesc hotarele comunelor Vutcani și Corni-Albești, la V de pâraul Mălăești, la poala dealului, s-au descoperit resturi de locuire, și o fusaiolă, din secolele V-IV î.e.n. (Pl. 8, fig. 234).

235. Pe tarlăua Cobâla (II)

La 400-500 m S de așezarea precedentă, pe o mare suprafață, pe versantul dealului, de la 200 m V de sediul cantonului silvic Dealul Mănăstirii, s-au identificat dense urme de locuire.

Între acestea ceramică lucrată cu mâna sau la roată, cu tortițe în formă de șea, ori rotunde în secțiune, prinse orizontal și decor din brăie crestate, cu alveole, cu butoni, etc.³³², ce aparțin secolelor V-IV î.e.n., împreună cu o toartă fragmentară de amforă elenistică, din pastă fină, densă, gălbuie, cu ștampila olarului imprimată³³³. (Pl. 8, fig. 235_{1,7}; Pl. 9, fig. 235_{1,2}). S-a găsit și ceramică din secolele III-IV, amestecată cu resturi de amfore romane. (Pl. 4, fig. 235).

Alte cioburi din secolele XIV/XV-XVII/XVIII, pot proveni de la o prisacă.

TUMULI

236. Pe tarlăua Cobâla (III)

La limita dintre tarlalele fostelor CAP Vutcani și Albești - Corni, la N de pâraul Mălăești și la cca. 30 m N de așezarea nr. 234, se află un câmp, format din minimum șapte tumuli, cu D = 30 m - 70 m și H = 0,60 m - 3,00 m. Aparțin celor două așezări vecine. Patru dintre ei necesită săpături de salvare.

ADDENDA

Descoperiri arheologice făcute după redactarea lucrării.

VALEA BÂRLADULUI (A)

I. COMUNA BĂCEȘTI.

I. j. Satul Băbușa³³⁴

Atestare documentară 1772. Mărturii arheologice (deocamdată) din secolul XVI.

237. O vatră a satului. (I)

La 600 m E de sat, pe versantul vestic al dealului, pe cca. 1 km N-S pe o șea alungită, deasupra unor vii, ajungând spre N până la 100 m N de grajdul fostei CAP, s-au aflat resturi ceramice din secolele XVI/XVII-XVIII/XIX.

238. Pe pârâul Dihorița. La N-NE de Lacul Verde.

La cca. 250 m S de biserica satului, pe versantul cu izvoare, alunecări de pământ și ravene, în malurile pârâului, ca și pe traseul unui drum de pământ, deschis cu buldozerul, ceramică dacică din secolul (V) IV î.e.n., și un ciob din secolul XVII³³⁵.

239. În partea de sud a satului

În grădinile locuitorilor Val. Averescu, Cristescu, V. Dăscălescu și Miluță Ichim, pe un platou înclinat spre E, la S de pârâul Dihorița, ceramică din secolul IV î.e.n., și din secolele XVI-XX. Între resturile dacice, o protomă în formă de cap de bovidu. (Pl. 8, fig. 239).

240. Biserica satului.

La cca. 100 m N de pârâul Dihorița, pe un platou frumos, pe loc de pădure, se află biserica satului. Construită din bârne de lemn de stejar, cioplite, cu acoperișul fixat cu cuie de lemn, i s-a adăugat ulterior un pridvor. Prin adăugarea pridvorului i-a fost acoperită jumătate din pisania săpată în lemn, de la intrare. Aceasta, scrisă pe șase rânduri, în limba română, cu alfabet chirilic, constă în:

“Să se știe de când s-au făcut această sfântă biserică veletu 7345 (1 septembrie 1836 - 31 august 1837) meșter Neculai cu fiii săi. Eu Gheorghie ginere din Cioforăni (?) căruțașul (?) am scris”³³⁶. Hramul bisericii este Sfântu Dumitru. A fost declarată “monument istoric”

241. La Izvorul Rece.

În pădurea Rafaila, (com. Todirești), u.a. 44, aproape de limita cu fosta pădure comună, de la 40-150 m SE de Fântâna de pe Pârâul Rece, pe o terasă cu bălți pe latura vestică, se găsește un câmp de tumuli, dacici, ai așezării - cetate de la nr. 146.

Par a fi 3 având: D = 15 m - 30 m și H = 1-2 m. După așezare (nr. 146) se datează în sec. VI-V î.e.n.

242. Lângă Zarea Rafailei

În pădurea Dumești u.a. 45, la cca. 120 m N de borna (de hotar) nr. III/98, pe un platou destul de întins, situat pe culmea dealului, la cca. 300 m V de șanțul cetății tracice (de la nr. 209), se află un tumul dacic, (obișnuit). Are D = 12 m și H = cca. 2 m. Prezintă în vârf o gaură, în formă de con răsturnat, cu adâncimea de cca. 1,30 m. Aceasta reprezintă urmele unei săpături efectuate de învățătorul Gh. David, în anii '40, când s-au găsit 1-2 monede. Nu s-a ajuns la stratul de înhumare.

VALEA PÂRÂULUI RACOVA (B)

243. Pe tarlaua Haragoja, a I.A.S. Pungești.

La cca. 4 km S de satul Dumbrăveni, pe versantul vestic al unui deal, orientat E-V domol, cu unele izvoare și sol pietros, situat la limita nordică a lizierei de

salcâm ce înconjoară acumularea de apă, s-a descoperit o așezare cu numeroase lipituri arse, ceramică foarte fragmentară, roșetică, brună și cenușie, fină și grosieră, "moale" la pipăit, ce aparține perioadei **La Tène (sec. IV-III î.e.n.) și sec. IV e.n.**, cu **Sântana de Mureș**³³⁷.

244. **La Capul Chiscanilor (I).**

Pe versantul estic al dealului Chiscani, la 50-100 m V de liziera de salcâm susamintită, aproape vis-à-vis de așezarea precedentă, a fost depistată o locuire **Noua**. În ceramica recoltată, două cioburi prezintă șiruri de dungi, relativ orizontale, trase cu o rotiță dințată, decor întâlnit în Bronzul timpuriu, specific ritului funerar în "Ciste de Piatră"

245. **La Capul Chiscanilor (II).**

Pe ultima prelungire a dealului Chiscani, acolo unde aceasta devine interfluviu între pâraiele Dumbrăveanca (E) și Gârcineanca (V), pierzându-se în iazul de acumulare Pungești, în interiorul lizierei de salcâm, s-au găsit rare și fragmentare resturi ceramice **Horodîtea-Foltești, sec. III/IV și Sântana de Mureș**³³⁸.

246. **La Gura Bogdanei**

De la cca. 150 m SE de călugărul de la barajul iazului de acumulare a apei, pe interfluviul făcut de pâraiele Gârcineanca cu Bogdana, chiar din marginea drumului de sub coastă, s-a identificat o fostă așezare. În ceramica dură, aspră, ce aparține culturii **Sântana de Mureș**, se găsesc resturi de vase de provizii, decorate cu grupuri de linii, incizate orizontal și vălurit, în amestec cu ceramică romană. Alte resturi ceramice aparțin secolului X/XI³³⁹.

247. **În Bogdana. La Fântâna lui N. Mitru**

În partea superioară a treimii inferioare a bazinului pârâului Bogdana, în amonte de cotul pe care îl face pârâul, (N-S/E-V) în jurul unei fântâni, s-a găsit o așezare cu bogate resturi de locuire din: **Cucuteni**, cu ceramică acoperită cu barbotină, cu, tortițe găurite orizontal, cum și un fragment de ceașcă din pastă brună, aspră, cu o tortiță din bandă lată, verticală, terminată la partea de sus cu trei lobi, **Halstatt timpuriu, tip B (?) și Hallstat final**. De asemenea **La Tène, sec. III/II î.Ch.**, cu ceramică semifină și grosieră, o cute verde din metapelit. Acestea se găsesc în amestec cu numeroase cioburi bastarnice, în general acoperite cu barbotină, între care și un fragment de castron, brun, lustruit. Se mai găsesc numeroase resturi ceramice din secolele III/IV, în amestec cu cioburi de amfore romane și romano-bizantine (sec. VII/VIII). Alte cioburi aparținând sec. VI/VII (?), între care un fund de ulcică, negru, aspru, dur, lucrat la roată, desprins de pe discul roții cu sfoara. Pe un ciob din sec. VII/VIII se remarcă grupe de linii vălurite, incizate cu un bețișor. Câteva cioburi provin din sec. XVII/XVIII.

248. **Gârceni. La Săliște.**

La S-E de ultima casă a satului, vis-à-vis de "cartierul" Brăilița", la E de drumul de pământ ce merge spre S, paralel cu pârâul Gârcineanca, pe versanții domoli ai dealului, am descoperit o vatră veche a satului Gârceni³⁴⁰. Ceramica găsită aparține secolelor X/XI, XII/XIII-XVIII³⁴¹.

VALEA /de mijloc / A RÂULUI BÂRLAD (II)

XIII. COMUNA BĂLTENI, JUDEȚUL VASLUI.

XIII. a. SATUL BĂLTENII-VALE. Este sediu de comună și, totodată un

sat vechi, atestat documentar la 1491 (6999), Octombrie 15.

249. La Săliște

La 500 m V de stația CF Bălteni, pe două proeminențe ce se ridică deasupra șesului, orientate S-N pe cca. 600 m și E-V pe cca. 100 m între un pârâu și un drum de pământ, am cercetat seliștea fostului sat Delenii³⁴². În acest obiectiv arheologic am găsit în afară de cutii și zgură de la topirea și prelucrarea fierului și numeroase fragmente ceramice. Unele, cu scoică pisată în pastă, din perioada Foltești II, cum și altele din sec. (II) III-IV, carpice și Sântana de Mureș, în amestec cu spărturi de amfore romane, sec. II. Pe suprafețe întinse resturile ceramice proveneau din sec. VII, VII/VIII și X-XVIII³⁴³, cu locuiri mai dense în sec. X și XIV-XVI. Pe ridicătura dinspre N s-au găsit câteva cioburi specifice Hoardei de Aur, cum și fragmente de teracotă nesmălțuită din sec. XV-XV/XVI. Aceasta este vatra veche a fostului sat Delenii.

250. La 1,5 km. N de stația CFR Bălteni

În dreptul bornelor kilometrice 350+800-351+300 de pe linia ferată, dar de la 120-150 m V de aceasta, pe două ridicături ale șesului, la cca. 150 m una de alta, ce se ridică cu doar 60-150 cm. mai sus decât restul terenului, am descoperit un obiectiv arheologic. Aici s-a locuit în Hallstatt-ul timpuriu, La Tène II (sec. III-II î.e.n.); în amestec este ceramică bastarnică și resturi de amfore grecești și romane, cu terra sigillata. Se remarcă în special spărturi de la conducte de apă romane cu pereții deosebit de groși, ca și resturi de vase de provizii din Sântana de Mureș, decorate prin incizii adânci cu motive florale. Alte resturi ceramice provin din sec. II/III și din sec. XVI/XVII-XVIII, care atestă, probabil, vatra unei prisăci pe moșia Bălteni. Ceramica dacică, din pastă grosieră, roșietică, arsă superficial, lucrată cu mâna, parte la roată, din care se remarcă un vas mare decorat cu două brâie cu buton și o buză de la o ulcică cu alveole pe ea. Ceramica bastarnică este de culoare neagră, lustruită, cu cortex de carbonați.

251. Pe Grindul Oilor

În șesul Bârladului, pe o ridicătură de pământ, la cca. 700 m E de stația CF Bălteni, lângă Șoseaua Zăpodeni - Bălteni, în jurul cantonului de drumuri, am cercetat un obiectiv arheologic³⁴⁴ cu resturi ceramice din Noua/Hallstatt și cu o slabă locuire din sec. XV. Aceasta este, foarte probabil, seliștea Micteștii³⁴⁵.

XIII b. SATUL BĂLTENI-DEAL (I)

Este atestat documentar la 1491 Octombrie 15³⁴⁶, ca Delenii. Se mută pe actuala vatră în sec. XVII/XVIII, devenind Băltenii-Deleni, apoi Bălteni Deal.

252. În marginea de est a satului

Pe dreapta drumului ce intră în sat, dinspre Bălteni-Vale, de la a doua casă, urmând drumul spre biserică, până la un drum orientat N-S; în taluzele de pe creasta drumului, dar și în grădinile din jur, am descoperit o fostă așezare Noua.

XIII c. SATUL BĂLTENI-DEAL (II), fost până în 1968, CAPUL REDIULUI.

Atestare documentară la 1491 Octombrie 15³⁴⁷, sub denumirea de Crăstoi, sau Crăstoiaie, pe Racova.

253. În partea de SE a satului

În colțul de SE al grădinilor lui Catinca Ciobanu, D. Nechita, L. Simionescu și la est de acestea, s-au găsit urme de locuire din sec. XVI-XX. Este una din vetrele pe

care s-a mutat fostul sat Crăstoia.

254. La sud de sat

De la ultimele case din sat, la vest de drumul ce coboară pe Cristoaia, spre Drumul Național Vaslui - Bacău, pe un platou întins, sub o linie electrică, se află o seliște. Aici, în afară de zgura de la prelucrarea fierului se găsesc resturi ceramice cucuteniene, un singur ciob de amforă romană (poate adus), cum și numeroase resturi din sec. XV/XVI-XIX. Este o vatră dihotomică a satului Capul Rediului.

255. La est de sat.

La cca. 500 m E de școala satului, de la 10-15 m E de pâraul Cristoaia, ce curge N-S, afluent de stânga al Racovei, chiar de lângă drumul de pământ, la poala dealului, de acolo de unde șesul se lărgeste brusc, spre est, se găsește o fostă așezare **Cucuteni AB** (?), cu ceramică de bună calitate.

256. Pe Cristoaia (I)

La cca. 1,2 km. S de ultimele case din satul Capul Rediului și, de la 20 m V de drumul de pe vale (care coboară spre Drumul Național), imediat la nord de un izvor - pâraiaș, ce iese din versantul dealului, la cca. 80m E de două plantații de salcâm, am descoperit resturi ceramice de culoare roșietică, groase, arse satisfăcător, adesea acoperite de un cortex masiv de carbonați. Acestea aparțin unei locuințe izolate (?) și se datează în sec. XV/XVI. La cca. 100 m NV câteva cioburi aparțin sec. X.

257. Pe Cristoaia (II)

Vis-à-vis de așezarea anterioară, de la 150-200 m E de pâraul Cristoaia, deasupra unor locuri izvoaroase și grădinării, pe un platou întins ce urcă, domol, spre est, am descoperit o întinsă stațiune arheologică (cca. 250 m, N-S, și 100 m, E-V). Resturile ceramice ce aparțin sec. III-IV sunt cenușii, fine și semifine, ultimele cu calcar pisat în pastă, în amestec cu ceramică **Sântana de Mureș**. Dar în cantități mari se găsesc fragmente ceramice cenușii, grosiere, cu fundul desprins cu sfoara, databile în sec. V (V/VI). Între ele se găsesc și cioburi roșietice, cu evidente incizii orizontale, ce provin de la amfore romane. Între bălțile din partea de vest a așezării am găsit resturile unui apeduct roman din olane.

Ultimele locuiri aparțin sec. XI/XII și XIII, cu câteva resturi ceramice specifice **Hoardei de Aur**.

VALEA PÂRĂULUI CRĂIASCA (II)

II. a. SATUL CRĂIEȘTI (Comuna Bozieni, jud. Neamț).

258. Lângă iazul de acumulare de pe pâraul Chisălița

De la câțiva m E de canalul (betonat) de evacuarea apelor, am identificat resturi ceramice aparținând **complexului Horodiștea-Foltești**. Așezarea, situată pe malul stâng asl pâraului, a fost puternic deranjată de construirea barajului și a canalului de fugă.

259. Pe interfluviu

În partea central-nordică a satului, acolo unde sunt câteva case, de la 40-100 m VNV de podul de peste pâraul Zimbru (al Boiștei), de pe Drumul Național 15 D (Vaslui - Negrești-Roman), s-au găsit resturi de locuire din : **Complexul Horodiștea-Foltești** (la cca. 400 m E de așezarea anterioară) și din sec. II-III, cu fragmente de

amforă romană, ca și din sec. VIII/IX-X/XI, XVI-XVIII/XIX. Este vatra mai veche a actualului sat³⁴⁸.

260. Lângă drum

La cca. 300 m N de ultimile case ale satului, de pe versantul vestic al dealului, de la cca. 5 m V de drumul de pământ (de pe coasta dealului) ce merge în satul Holm, de la cca. 15 m V de stâlpul de beton nr. 66/109 al unei linii electrice, pe cca. 150 m pe versantul dealului, am descoperit resturi ceramice **Noua**. Se remarcă un ciob gros, care, mai jos de brăul de sub buză, mai are unul, de aceeași formă și grosime, în formă de "V" sau "U", răsturnat; poate fragment dintr-o linie vălurită, foarte asemănătoare cu brăie de pe vase carpice din sec. II-III.

261. Pe Gârla Mănăstiresei.

La SE de satul Crăiești și 800-900 m E de Drumul Național 15 D, pe versantul de pe dreapta pâraului, între 100-400 m N de firul apei, am descoperit o întinsă așezare **Noua**.

Între resturile de locuire se remarcă un ciocan (?) de piatră, o cute, resturi de sceptre (?) - bile (?) din piatră, ceramică tipică, din care este de reținut un ciob cu două alveole făcute cu degetul mic și o toartă lătită ce se prindea orizontal. Un singur ciob provine din sec. XV/XVI.

262. La nord de șoseaua ce merge la Vovriești

La cca. 300 m N de așezarea nr. 227, la cca. 150 m mai sus de locul în care se desface din DN 15 D șoseaua ce merge la Vovriești, de la 50-60 m N de șosea, lângă, dar și într-o vie mărginită de nuci bătrâni (de lângă o locuință izolată), am descoperit resturi ceramice, foarte mărunte, din sec. IV, carpice în amestec cu **Sântana de Mureș**.

VALEA SUPERIOARĂ A RÂULUI BÂRLAD (I)

I. c. BĂCEȘTI - TÂRG (Comuna Băcești, județul Vaslui).

263. În Țigănie

În partea de sud a târgului, între râul Bârlad și primul drum, paralel cu râul, în jurul curții lui C. Stratan, am descoperit, în condiții nefavorabile, resturi ceramice **Noua**, sec. IV, și sec. XVI-XX. Locuirea din sec. XVII-XVIII, din această așezare și din cea de mai jos, constituie vatră dihotomică cu cea de la nr. 4 b.

264. La 50 m, sud-vest, de Magazinul Cooperăției de Consum

În Băcești-Târg, la sud de DN 15 D, în grădinile lui Roman Fănel și ai vecinilor săi, s-au descoperit urme de locuire din perioada **Amfore Sferice** (probabil colțul extrem - sudic al așezării nr. 9 b), cum și resturi ceramice din sec. XVII-XX.

VI. COMUNA DUMEȘTI, JUDEȚUL VASLUI.

VI. a. SATUL DUMEȘTI.

265. În partea de est a cimitirului La Păr.

În afara suprafeței de teren ocupate de morminte, pe o porțiune cultivată agricol, au fost găsite rare resturi ceramice **Noua**, în amestec cu numeroase vestigii din sec. XVII-XVIII/XIX. Este, poate vatra unei prisăci, deasupra luncii Bârladului (spre sud) și a pâraului Suhuleț (spre nord).

Se afla pe moșia Slobozieni.

266. Pe șes, între Dumeștii Noi și Valea Mare

Pe șesul râului Bârlad, înainte de canalizarea albiei sale, curgeau două gârle: Râileanca, în NV și Condroaia, în partea de SE. Ultima colecta pâraiele Dumăștii vechi, Valea Marc, Împuțita și Captalanul, curgea pe lângă linia ferată, era afluent de dreapta a Bârladului, în care se vărsa 6 km mai jos, aproape de satul Hucu, comuna Todirești.³⁴⁹ Fragmente ceramice atipice.

XIV. COMUNA VULTUREȘTI, JUDEȚUL VASLUI.

XIV a. SATUL VULTUREȘTI.

267. La est de cotul râului Bârlad

În dreptul satului Vulturești unde râul părăsește latura sudică a șesului, îndreptându-se spre nord, apoi spre est, se găsește o stațiune arheologică, cercetată parțial și de N. Gr. Ciubotaru, ce o înscrie la nr. 27³⁵⁰. Extinzând cercetările spre vest și sud, pe unele mici platouri, am recoltat resturi ceramice **La Tène II**, cum și din sec. XIV, XV/XVI-XVIII. Erau probabil vetre de prisacă deasupra luncii Bârladului.

XV. COMUNA ȘTEFAN CEL MARE, JUDEȚUL VASLUI.

XV. b. SATUL BRĂHĂȘOAIĂ³⁵¹.

268. La sud-est de sat (P. 250/199)

La cca. 150-200 m V de calea ferată Vaslui - Buhăiești, în dreptul bornei kilometrice 352, O-353, 0, în punctul Pe Șes, pe un "sul" de pământ lung de cca. un kilometru, ce se înalță deasupra șesului cu 1-3 m, am descoperit urme de locuire umană precum: lipituri arse, cutii de piatră, un fragment de craniu omenesc, resturi ceramice etc. Cioburile datează din **La Tène II** (sec. IV/III și III/II), în amestec cu ceramică bastarnică și din sec. (I) II/III d. Chr. împreună cu fragmente de amfore romane și grecești. Alte locuiri aparțin sec. IX/X, X/XI, XI (?), XVI-XVII/XVIII.

Locuirile medievale sunt, foarte probabil, vetre vechi ale satului actual Răduiești (comuna Delești); în sec. XV se numea Bontestii de Jos - La Două Fântâni³⁵².

CONCLUZII

Evoluția locuirilor omenesti, în zona geografică luată în studiu, se bazează pe existența resturilor materiale de locuire, identificate până acum, din **Paleoliticul inferior final**, până în secolul al XIX-lea.

Din Paleoliticul inferior final am recoltat o singură piesă.

Patru descoperiri din **Aurignacian**, trei din **Gravettian** (din care două incerte) și alte două ale unor culturi nedeterminate, atestă slabe locuiri de scurtă durată, din **Paleoliticul superior**.

Din **Epipaleolitic** sunt semnalate doar trei descoperiri, datând din **Romanello-azillian (?)** și **Tardenoisian**.

Începând din **Neolitic** descoperirile efectuate dovedesc existența unor așezări de mai lungă durată, unele relativ întinse.

Complexului **Starcevo-Criș** îi aparțin 13 descoperiri, locuirea fiind destul de bine reprezentată.

Sporadic sunt întâlnite obiective aparținând culturii **Precucuteni**, reprezentată prin 4 așezări.

O locuire indiscutabil mai intensă, este atestată pentru cultura **Cucuteni**, identificată în 29 de locuiri, (Harta nr. 3), din care 7 din faze incerte. Faza A este prezentă în 14 așezări, iar faza AB în 8 locuiri.

În așezările nr. 16 și 82 au efectuat sondaje M. Dinu și R. Alaiba, iar în așezarea nr. 210 Rafaila a sondat C. Cihodaru.

Așezări de mai mare întindere sunt cele de la nr. 12, 56, 68 b, 82 a, 100, 106, 112, 182.

Este interesant de remarcat că în zona cercetată se observă bine întrepătrunderea așezărilor, de variantă nordică și sudică, ale complexelor **Horodiștea - Foltești și Horodiștea - Erbiceni**. Astfel, în așezarea nr. 48 a și b, de pe Dealul Viilor - Tansa, aproape pe aceeași vatră, co-existând ambele variante. Linia de demarcație în spațiu, dintre cele două variante, pleacă de la Băcești-sat, în vest, la nord de Cotic, în est.

În numeroase așezări de tip Horodiștea sunt prezente reminiscentele cucuteniene. La nr. 21 și 34 resturile ceramice aparțin tipului **Gorodsk-Usatovo**. Ca număr de așezări predomină varianta Foltești, cu 29 de locuiri, varianta Erbiceni având doar 7. În așezările acestor complexe locuințele sunt distanțate între ele.

În zona noastră, în aceste complexe apar vase decorate cu brâu, format din șiruri de butoni sau alveole.

Pentru etapa **Foltești II** s-au identificat un număr de 14 așezări, din care una incertă, plus o necropolă (nr. 4 b).

Cultura **Amforelor Sferice** este reprezentată prin puține resturi ceramice, fiind găsită în șase obiective din care două sunt morminte, iar două sunt incerte ca așezări. Unii din tumulii aflați în zonă pot indica și prezența înmormântărilor cu ocră.

Ne surprinde lipsa totală a așezărilor din etapele timpurii și de mijloc ale epocii bronzului, în zona cercetată de noi.

Dimpotrivă, **Cultura Noua** debutează cu un indice demografic ridicat, fiind prezentă în 30 de obiective. În așezarea nr. 197 sunt prezente elemente de tip **Costișa**, iar aceea de la nr. 62 a, aparține grupului estic **Sabatinovka**. În așezări ca cele de la nr. 97 a, 178, 251 și altele este vizibilă faza de trecere către **Hallstatt-ul timpuriu**, de tip **Cozia**.

În prima epocă a fierului, din cele 25 de așezări, patru aparțin fazei timpurii **Cozia-Brad**, una grupului **Corlăteni**, iar patru **Hallstatt-ului de tip B**. Puținătatea resturilor ceramice recoltate, nu permit încadrarea certă, într-o fază sau alta, a materialelor din 8 așezări ale perioadei timpurii. În 8 obiective arheologice resturile materiale aparțin **Hallstatt-ului final**.

Așa cum s-a observat și în alte zone³⁵³ locuirile de la sfârșitul primei epoci a fierului și începutul celei de a doua, sunt dificil de atribuit, uneia sau alteia dintre faze. Cele 4 așezări descoperite în regiunea cercetată, au fost grupate sub aceeași denumire, **Hallstatt-La Tène**.

Din această perioadă, secolele (VII) VI-V î. Chr., în zona cercetată au fost descoperite și trei cetăți traco-dacice (la nr. 45, 146, 209,). Acestea se deosebesc de cele daco-getice, de mai târziu (sec. IV-III î. Chr.) fiind amplasate în locuri foarte retrase, pe culmi de deal, la cumpăna apelor, având suprafețe mai mari și elemente de apărare, ca: pante "asprite" artificial, valuri de pământ, dublate adesea de șanturi sau întărite cu palisade (nr. 46).

Cetățile din sec. IV-III î.Chr. reprezentau, probabil, doar “refugii întărite”, poate făcute în grabă, amplasate mai jos, la capătul unor culmi de deal, secundare, care se termină brusc, închizând intrarea pe valea râului Bârlad (ex. nr. 45 b, 72, 73, 78 c, 141, 216, iar pe Stemnic, 221). Ca elemente particulare ale acestora, se remarcă suprafețele mai mici, pantele întrerupte de terase, executate pentru a opri alunecările de pământ, ce le-ar surpa. Uneori au și câte un șanț, care abia se mai observă.

La cetățile mari se găsesc unele urme de locuire, dovedind fie o staționare de durată, legată poate de lucrările de construcție sau (și) de menținerea unei mici garnizoane, însărcinată cu refacerea construcției deteriorate de timp sau (și) dușmani.

După perioada de timp în care au fost ridicate, se pare că primul tip de cetăți erau destinate împotrivirii invaziei neamurilor scitice, incursiuni care i-au obligat pe localnici să-și părăsească așezările deschise, situate adesea lângă ape³⁵⁴, mutându-se în adâncul codrilor, pe culmile sau versanții dealurilor.

Este posibil ca al doilea tip de cetate să fi fost complementară celui dintâi. Ridicate mai târziu, determinate de noi invazii, probabil de apropierea bastarnilor.

Dacă s-ar extinde cercetările asupra întreg Podișului Central Moldovenesc, și nu numai, considerăm că există zeci de cetăți și sute de “refugii întărite” (Atenție la toponimié!). Din cel de al doilea tip, o bună parte, ajunse în terenurile terasate pentru livezi și vii, au fost deteriorate.

Din a II-a epocă a fierului - **La Tène** - cuprinsă între sec. V î. Chr. și sec. I d. Chr. provin 57 de așezări plus două incerte. S-a observat că așezările dacice erau în general mai mari, adăpostind un număr, relativ ridicat de persoane, în sec. V-II î. Chr., că această ridicată densitate de locuire se reduce mult în sec. I î.Chr. - I d. Chr. Aspectul este, deocamdată, inexplicabil.

Legăturile comerciale cu lumea elenistică sunt adeverite prin existența materialelor găsite în 9 așezări, unde s-au descoperit fragmente de Kylix-uri și amfore grecești.

Starea înfloritoare a populației este dovedită și de existența unor tezaurе monetare cum este cel de la Vovriești³⁵⁵.

În apropierea așezărilor dacice se găsesc adesea tumuli ori chiar “câmpuri de tumuli”, ce le aparțin. Credem că în fiecare tumul erau adăpostite urmele funerare ale unui grup de familii, înrudite și, cu cât familiile erau mai numeroase sau durata de folosire era mai mare, tumulii rezultați erau mai mari.

Din observațiile noastre rezultă că 8 din tumulii descoperiți (fără a avea aparent legătură cu așezările din zonă), sunt morminte princiare, dintre care 6 aparțin populației autohtone. Altele 13, câmpuri sau tumuli, sunt construcții obișnuite. În 17 din așezările dacice ale sec. III-II î. Chr. sunt prezente numeroase resturi de locuire bastarnice

Ceramica bastarnică se “dacizează” până la dispariție, în decurs de cca. un secol.

În teritoriul cercetat de noi cultura carpiică este omni-prezentă, fiind atestată, în sec. II-IV în 121 de locuiri, din care trei necropole. Departajarea lor pe secole este dificilă și uneori nesigură, datorită faptului că materialele ceramice sunt fragmentare și amestecate, iar fostele așezări prezintă frecvent interferențe în timp și spațiu. Aceasta face ca nici numărul lor să nu fie cert, fiind înșirate aproape continuu, la poala dealurilor și de-a lungul apelor, adesea fiind imposibil de știut când se termină una și

când începe alta.

Dacă în sec. II-IV au existat numeroase așezări relativ întinse și populate, în sec. V-VII se remarcă (pentru zona de cca 200 km² cercetată de noi) o diminuare severă a locuirilor, identificate doar în 9 puncte.

Desfășurate în timp, pe secole, așezările se prezintă astfel:

Sec. II-III cu 52 de obiective, din care trei necropole. Pe unele vetre locuirea continuă două-trei secole, fiind obligați să o menționăm în fiecare secol.

Sec. III-IV cu 46 locuiri, în cinci din acestea fiind prezente și elemente sarmatice, ce includ și o necropolă (nr. 140).

Sec. IV are 34 locuiri, din care în 33 este prezentă cultura **Sântana de Mureș**.

Sec. IV/V și V îi aparțin 14 așezări. Începând din sec. IV/V ceramica este inferioară calitativ.

Sec. V/VI și VI cu 7 locuiri. Sec. VI/VII și VII cu 2 locuiri. Trecerea peste acest teritoriu a hunilor, apoi a avarilor, slavilor și bulgarilor, a dus la severa depopulare a regiunii cercetate, abia din sec. VII/VIII începând repopularea sa, constant și crescând până astăzi.

Legăturile comerciale ale populației autohtone, carpice, cu imperiul roman sunt dovedite prin existența în 40 de așezări, a resturilor ceramice de factură romană (amfore, vase din terra sigillata, olane de aducerea apei, a unui tezaur de monede romane, descoperit la 1887 la Dumestii Vechi, ca și a unor monede dispartate, recoltate în special, din albia Bârladului).

În așezarea nr. 61, la 10-20 m E de grădina lui Al. Codru, se pare că au existat cuptoare carpice (de ars vasele de lut sau /și de topit minereul de fier). Cercetarea este incompletă.

Menționăm că în teritoriul cercetat de noi, în perioadă cuprinsă între sec. VII-XVI, cu excepția culturii **Răducăneni**, nu am găsit decât rare elemente ale unor populații migratoare. Astfel: în așezările 249 și 257, o serie de fragmente ceramice sunt specifice **Hoardei de Aur**, provenite pe cale comercială. În obiectivul arheologic nr. 218, lângă orașul Negrești se află o necropolă-cenotaf (?) turanică (?). Și, în sfârșit, în așezarea nr. 41 (Pe Dealul Țintirim), rare resturi ceramice de la coloniștii sași (sec. XIV/XV).

Statistic, locuirile de după sec. VII se prezintă astfel:

Sec. VII/VIII și VIII cu 9 descoperiri.

Sec. VIII/XI și IX cu 22 de descoperiri.

Sec. IX/X și X au 18 așezări.

Sec. X/XI și XI cu 16 locuiri, din care una nesigură.

Reducerea numărului de așezări din sec. IX-XI poate fi atribuit invaziei uzilor și pecenegilor

Sec. XI/XIII și XII au 32 de descoperiri, plus două incerte.

Sec. XII/XIII și XIII cu 20 de așezări.

Sec. XIII/XIV și XIV cu un nr. de 36 de descoperiri, una incertă. Această depopulare se atenuază în cursul secolelor X/XI și XII după venirea cumanilor. O ultimă perioadă de regres demografic ce are loc în sec. XII/XIII și XIII³⁶⁰, se poate datora deplasării de aici a cumanilor, cum și puternicei invazii mongolo-tătărăști, de la 1241-1242.

Ne propunem să evaluăm în continuare eventuala influență a Hoardei de Aur, în zona cercetată, în funcție de cantitatea veștigiilor descoperite, datând din acea perioadă, precum cele de la Brudurești,³⁶¹ Jigoreni,³⁶² Drăgești.³⁶³

Raritatea materialelor aparținând Hoardei de Aur, confirmă faptul că valea Bârladului superior se afla la extremitatea vestică a hotarelor acestei formațiuni politice. În acest caz influențele sale erau mici, iar rezultatele au urmat prin "difuzie" târzie. Evidenta creștere demografică din sec. XIII/XIV, confirmă faptul³⁶⁴ că sub năvala mongolilor populația din sudul Moldovei polarizează spre centrul și NV-ul provinciei.

Stabilitatea locuirii în zonă, cu scăderile și creșterile sus-amintite,³⁶⁵ este confirmată de existența în aceleași locuri, adesea pe aceleași vetre a unor sate, de-a lungul câtorva secole, sau chiar peste un mileniu³⁶⁶

Studiind și comparând materlalele ceramice recoltate, din teritoriul cercetat de noi, credem că nu greșim concluzionând că:

a). Locuitorii sec. VII/VIII (VIII) erau protoromânii.
 b). Cultura Dridu a început să se dezvolte aici din sec. IX/X.
 c) Datorită îngustării văilor apelor și codrilor nesfârșiți din regiunea noastră, așezările au luat naștere pe firul văilor mai mari încă din sec. VII/VIII³⁶⁷, iar din sec. VIII/IX (după 4-5 generații), au început să se stabilească și pe văile secundare, fără a le părăsi vreodată pe cele principale.

d) Un cercel semilunar, din bronz, găsit în albia Bârladului, ce poate fi datat în sec. X-XI, atestă unele legături comerciale cu Bizanțul.

e) Nivelul demografic, relativ ridicat, atins de timpuriu în unele așezări, le-au permis să-și construiască mori de apă, pentru măcinarea cerealelor, încă din sec. XIV-XV, la Tigănești (nr. 95), Clincești (nr. 108)³⁶⁸. În partea de nord a teritoriului cercetat, am descoperit locurile unde au existat, de-a lungul secolelor, nu mai puțin de 10 mori de apă.

Pentru următoarea perioadă numărul așezărilor este, pe secole:

Sec. XIV/XV și XV cu 53 de locuiri, din care una incertă.

Sec. XV/XVI și XVI cu 83 de locuiri.

Sec. XVI/XVII și XVII cu 128 de locuiri.

Sec. XVII/XVIII și XVIII cu 134 de locuiri.

Sec. XVIII/XIX și XIX cu 78 de locuiri.

Numărul relativ mare de așezări nu trebuie să surprindă, deoarece acestea erau mici și dispersate. Un sat (ex. Țibăneștii Buhlei) putea avea 2-4 vetre dihotomice, sau cuturi, distanțate între ele la 300-800 m sau chiar la un km. Urme de locuire rămăneau și după vetre de prisacă, stâni, sălașe ale crescătorilor de vite ("odăi"), etc.

Că în Moldova se produceau mari cantități de miere și de ceară, care se și exportau, este un fapt cert, condițiile de stupărit erau excepționale. În zona cercetată de noi există (și astăzi) întinse păduri cu tei și arțari, cu arbuști floriferi. Luncile râului Bârlad și ale pâraielor mai importante (Crăiasca, Gârbovățul, Suhulețul, Găureanca, Sacovățul, Mahalagia, Stemnicul ori Racova), erau acoperite cu sălcii și nesfârșite întinderi de plante, mai mult sau mai puțin melifere. Până în sec. XVIII/XIX toate acestea asigurau condiții deosebit de favorabile stupăritului³⁶⁹. Așa se face că în zona cercetată de noi am descoperit un mare

număr de foste vetre de prisacă. Pe secole cu destulă exactitate, enumerăm:

Sec. XI	Sec. XIV.	Sec. XV	Sec. XVI	Sec. XVII	Sec. XVIII	Sec. XIX
2	3	8	23	54	53	20

Cu siguranță că au fost mult mai multe, vetrele lor dispărând sub actualele sate sau acoperite de aluviuni pe luncile inundabile ori în adâncul codrilor actuali.

Așezările cu locuire neîntreruptă între care sec. XIV/XV-XVIII/XIX pe aceleași vetre, apar evidențiate în fiecare secol.

La Schinetea (nr. 130) a fost descoperit un important tezaur, cu piese din argint și argint aurit, datat la finele sec. XV³⁷⁰. În alte locuri au fost descoperite monede feudale. În așezarea de la nr. 156 a fost găsit un fragment de ceramică turcească, de tip Iznik.

Primul document medieval, emis (și păstrat), pentru un sat din bazinul superior al Bărladului, datează de la 1399. Nov. 28³⁷¹. A fost eliberat de Iuga Voievod, lui Țiban pentru două sate. În acel act, este amintit pentru prima dată și satul Suhuleț (comuna Tansa, jud. Iași).

De aici încolo documentele și descoperirile arheologice se vor completa și sprijini reciproc. Privind relația dintre prima atestare documentară cunoscută și cele mai vechi vestigii arheologice găsite, se observă că pentru multe sate vechi, diferența în timp este deosebit de mare, de trei - patru și chiar mai multe secole³⁷². La altele diferențele sunt mici, de trei la șapte generații (a 22-25 de ani), perioadă în care, în jurul unei prisăci, "odăi", gospodărie răzleață etc., se vor așeza rude și descendenți, 8-10 familii întemeind de astă dată un sat.

Începând cu sec. XV sporul demografic devine foarte important, semnalându-se existența unor sate înfloritoare ca: Brudureștii, Țibăneștii Buhlei, Mălineștii, Meleșcanii, Slobozeții de Vest și Est, Clinceștii, Hodoreni, Jigoreni, Glodenii, Olășeii, Dumbrăvenii, Delenii etc.. Aproape toate cele de mai sus au fost, unele au și rămas, sate răzășești, până spre finele sec. XVII când, sub presiunea unor boieri și unor slujbași ai domniei, meseriași din târguri ori răzeși mai înstăriți, se accelerează disoluția obștilor răzășești.

Este preferată acapararea de obicei a unor sate înfloritoare cu vaduri pentru mori de apă, prisăci, "pometuri", țarină, câmp, fânețe, heleștee, cu numeroase brațe de muncă³⁸⁶.

Funcție de interesul noilor proprietari, satele rămăneau, sau nu, pe vechile vetre. Satele aflate la locuri bune se dezvoltau puternic, ca de exemplu cel de la Slobozeni-Est. Dimpotrivă celelalte erau depopulate rămânând doar vetre de prisacă, ori odăi pentru vitele noului proprietar. Din ultima categorie enumerăm: Clinceștii, Țigăneștii, Mireștii, Mălineștii, Hodoreni, Olășeii.

În zona cercetată mulți din răzeșii ce și-au vândut terenurile au fost trimiși în păduri, unde au trebuit să defrișeze și să-și facă locuri pentru noile gospodării, exemplu: Dumeștii, Borăștii, Mireștii, Clinceștii.

Moșiile Țigănești, Clincești, Borăști, Dumești și Slobozieni-Est, au fost cumpărate de marele vistier Iordache Cantacuzino, începând cu 1642, rămânând după patru generații strănepotului său Ioniță Cantacuzino. Acesta le donează la 1760 Februarie 22, Epitropiei Spitalului Sfântul Spiridon din Iași (de aici "Spiridonia"). La 1783

aceasta mai cumpără de la Safta Gându moșiile Slobozeni-Vest, Meleșcani, cea mai mare parte din Marcoviceni, Leucușeni³⁸⁷ și Mălinești. Trupuri din moșiile Todirești și Băcești intraseră ca "dani" tot în proprietatea Spiridoniei. Astfel ea a ajuns, de departe, cel mai mare proprietar din împrejurimi.

Pornind de la datele acumulate reținem câteva observații:

a) Mutarea vetelelor de sat, în afara unor motive obișnuite, se făcea și datorită:

- unor epidemii de ciumă sau holeră;
- incendiarii sau distrugerii lor de către popoare migratoare;
- unor alunecări de teren, inundații, sau înmlăștinări, toate datorate defrișării abuzive a pădurilor;

- pustiirii satelor prin fuga robilor și (sau) a clăcașilor de pe moșii;

b) Primele semne de aplicare a smălțului pe vase, alb și maroniu, în zonă, apar încă din sec. XV/XVI; iar sticla din sec. XIV/XV;

c) Din prima jumătate a sec. XVI-lea începe, timid, rotunjirea marginii exterioare a fundului oalelor;

d) În prima jumătate a sec. XVII apare pentru prima oară farfuria și talgerul. Ambele erau făcute din lut fin și se smălțuiau în interior;

e) În a doua jumătate a sec. XVII se încearcă producerea farfuriilor din caolin. Din aceeași perioadă se reduce procentul ceramicii negre;

f) Către sfârșitul acestui secol apare pe oale decorul făcut din dungi (relativ) verticale, obținut cu ajutorul unui bețișor, înainte de arderea vasului;

g) În așezarea nr. 249 teracota datează din sec. XV/XVI; și din sec. XVII în așezările nr. 59 a, 61 c, 104 și 156 b. Din acest secol s-a găsit teracotă smălțuită, sau nu, cu decor floral sau zoomorf, mai rar simplă;

h) La curtea lui Gh. Ștefan (nr. 156), datând din prima jumătate a sec. XVII, s-au găsit două feluri de ceramică:

- de cea mai bună calitate, din pastă fină, unele piese având cuarțit pisat, nefolosit ca degresant în zonă, cu sau fără smălț verde. Erau aduse din altă parte. Tot aici s-a găsit și un fragment ceramic turcesc, de tip Iznik;

- ceramică comună, obișnuită;

i) Până în sec. XVIII inclusiv, se mai folosesc ca decor pentru unele vase, dungi din humă albă sau cafenie.

Considerăm că informațiile prezentate în lucrare vor contribui eficient la mai buna cunoaștere a zonei cercetate de noi, din punct de vedere arheologic și istoric sperăm vor aduce un plus de cunoștințe contribuind la întregirea numărului descoperirilor depistate și valorificate prin repertoriile arheologice deja publicate, sau care se vor mai publica³⁸⁸.

NOTE

¹ G. Coman, *Statornicie*, p. 249, pct. LXIV.14.

² *Ibidem*, p. 125, pct. XXVII, 4 și 5.

³ *Ibidem*.

⁴ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *Cercetări arheologice*, I, p. 13, 20-21, 24-26, 29-30, preluate de G. Coman, în *Statornicie*, p. 62-63, VI, 1-5, 8-9; pp. 124-125, XXVII, 1-7; pp. 248-250, LIV, 1-10, 12.

⁵ În așezările nr. 61, 75, 90.

⁶ La nr. 144.

⁷ Precum : *DRH; D.I.R.*; Cat. Doc. Mold.; Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise; surete și izvoade*; I. Bogdan, *Doc. Șt. M.*; M. Costăchescu, *Doc. Mold.*; Dimitrieu, *Recensământul*; ș.a.

⁸ Copiate din arhive și biblioteci de prof. Mircea Ciubotaru, care ni le-a pus la dispoziție, pentru care îi aducem toate mulțumirile noastre.

⁹ Orașul Negrești - Vaslui.

¹⁰ Afluenți de stânga ai Gârbovățului.

¹¹ Afluent de dreapta al Bârladului.

¹² *Ibidem.*

¹³ Când donatorul a cerut aceasta.

¹⁴ V. Băcăuanu și colaboratorii, *Podișul Moldovei*, București, 1980, p. 297-300.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Ibidem*, p. 297-300 și 310-314.

¹⁷ Institutul Central de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), *Amenajamentul U.P. III Dumești*, din Ocolul Silvic Băcești, București, 1978, p. 1-116.

¹⁸ *Ibidem.*

¹⁹ Datate după resturile ceramice găsite în apropierea bocșelor de mangal.

²⁰ Nr. 68, 80, 81, 91, 93, 96, 105, 106, 109, etc.

²¹ *D.R.H., II.A.*, doc. 145, din 1467, ianuarie 10, p. 210-211.

²² I. Bogdan, *Doc. Șt. M.*, I, p. 368.

²³ M. Costăchescu, *Doc. Mold.*, I, p. 25.

²⁴ *Tezaurul toponimic*, vol. I, p. 30 (la Băbușa); P. Condrea, *Dicționar*, p. 86; și în *Planul hotarnic al moșiei Băcești, Proprietatea Casei Sf. Spiridon*, 1909, de ing. G. Costandachi.

²⁵ B.A., *Planul moșiilor*.

²⁶ G. Coman, *op. cit.*, p. 62, pct. VI, 6.

²⁷ *Planul moșiilor*.

²⁸ Semnalată de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, I, p. 14. Amplasată eronat la V, în loc de NNE de satul Ezer.

²⁹ V. nota 27.

³⁰ Descoperită de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 14-15. În 1966 M. Dinu efectuează săpături de salvare.

³¹ P. Condrea, *Dicționar*, p. 9 și B.A., *Planul moșiilor*.

³² *Tezaur toponimic*, vol. I, p. I, p. 3, catagrafia din 1828.

³³ B.A., *Planul moșiilor*.

³⁴ *Harta Rusă* la 1830; C.C. Biriță, *Dicționar*, p. 88-90.

³⁵ *D.I.R.*, A, XVI, vol. I, doc. 320 din 1533, martie 12.

³⁶ Jidovimă. În grai local, "o fierăstruire" într-o culme de deal, transversate de un drum, adâncit prin trecerea careșor de-a lungul secolelor.

³⁷ Cf. Nota 35.

³⁸ *Asemănări în Acta MM.*, V-VI, p. 189-190.

³⁹ Similitudini, în *Acta MM*, I, p. 233, fig. 7, 1-3, 6-9.

⁴⁰ Cercetare M. Dinu și N. Gostar, 1960, și în *România Liberă*, nr. 4808, din 1960.

⁴¹ B.A. *Planul moșilor*. La 1741, mai 14, aparținea lui Bublea, ce cumpărase o parte din moșie de la Ilie pitar, cf. și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, IV, 2, p. 65.

⁴² *DRH*, A, I, doc. 9, B, p. 12-13, din 1399, noiembrie 28.

⁴³ G. Coman; *op. cit.*, p. 384, fig. 174, 5-6.

⁴⁴ G. Coman, *op. cit.*, p. 63, VI, 8, prelare după M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, I, p. 16-17. Semnalează în plus ceramică din sec. XIV/XV și XVI.

⁴⁵ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, IV, p. 70-75, unde: "Miron din Gărcini vinde din sat din Arnășeni, până la Rediul lui Țigan".

⁴⁶ *D.R.H.*, A.I., doc. 9, B, p. 12-13, din 1399, noiembrie 28.

⁴⁷ B.A. *Planul moșilor*.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ V. nota 46. Aceasta poate fi vatra de pe: "pe Bârlad în gura Crasnei"

⁵⁰ *DRH*, A, I, doc. 189, din 1438 iulie 24, p. 268-270.

⁵¹ P. Condrea, *Dicționar*, p. 35 și 40.

⁵² *D.I.H.*, XVI, A, doc. 311, din 1584 (7092), mai 30, p. 257-258. Anterior satul se numise Drăgușani și avea hrisov domnesc de la Petru Rareș.

⁵³ Asemănări și la Bârlad, Valea Seacă, *Acta MM.*, VII-VIII, p. 109-110.

⁵⁴ *D.I.R.*, XVI, A, doc. 270, din 1529, martie 12.

⁵⁵ *Tezaur toponimic*, I, 1, p. 244.

⁵⁶ *DRH*, A, I, doc. 9, B, p. 12-13.

⁵⁷ *Tezaur toponimic*, I, 1, p. 333.

⁵⁸ *Cat. Doc. Mold.*, V, p. 148, doc. 573 din 1706, iulie 25. Aproape toate toponimile referitoare la cele două părți ale moșiei sunt active și astăzi, delimitând fără dubii aria comunei Dagâța. A se vedea și *Planuri, jud. Vaslui*, 1824.

⁵⁹ *DRH*, A, II, p. 230-232, doc. 156 din 1469, februarie 9.

⁶⁰ Obiectiv cercetat anterior de V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, I, p. 118, XXI.1.D.

⁶¹ Pârâul Racovăț, din doc. De la nota 59, pare să fi fost cel ce curge pe la sud de Complexul zootehnic.

⁶² Cf. Gh. Ghibănescu, înseamnă vad, în slavonă.

⁶³ *Tezaur toponimic*, I, 1, p. 694.

⁶⁴ *A.I.I.A.I.*, XXIII/1, 1986, p. 454; *R.A.I.*, XXI. 510.I. "Observații la observații", de Mircea Ciubotaru.

⁶⁵ P. Condrea, *Dicționar*, p. 75; V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, I, p. 118, XXI, 3A, ambele lucrări o situează eronat, la limita cu satul Gârbești. Cetatea se află la 2 km spre vest.

⁶⁶ Toponimul Dealului Șanțurilor este încă viabil (A se vedea V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, I, harta de la p. 119). Pe versantul său se află cele 2 (3) șanțuri. Mulțumim pentru primele informații d-lui Gh. Butnărașu, pensionar sailvic din satul Mănăstirea.

⁶⁷ *D.I.R.*, XVI, I, A, doc. 410 din 1546 (7054), aprilie 7.

⁶⁸ Ceramica sec. XV are analogii la Vaslui, Curtea domnească, în *Acta MM.*, I,

1979 de la Al. Andronic și R. Popescu, p. 123, fig. 3/1-7.

⁶⁹ *Planuri jud. Vaslui*, 1824; cf. Doc. De la nota 68, observăm că acesta era... "fiii Ilenii au luat partea de jos"

⁷⁰ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, IV, 2, p. 78. V. și doc. menționat la nota 59.

⁷¹ A nu se confunda cartierul Boatca, din partea de NV a Tânsei, contopit cu ea, cu satul Boatca din com. Dagâta, aflat la cca. 3 km VNV de el.

⁷² Gh. Bichuir, *Cultura*, asemănări cu ceramica din Gr. B. II, d/3, pl. CXXXIII, fig. 3.

⁷³ *Ibidem*, Gr. B I, d/3, pl. CI, Fig. 3.

⁷⁴ *Ibidem*, Br. BI, c/5, pl. XC, fig. 9 și BI, c/4, pl. XCIV, fig. 9.

⁷⁵ Ceramică asemănătoare în *Acta MM.*, I, 1979, p. 86, fig. 7/2-8.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ *D.R.H.*, A., II, p. 230-232, doc. 156 din 1469, februarie 9, și *Planuri jud. Vaslui*, 1824.

⁷⁸ Informație localnici. După poziția locului pot fi din sec. II-IV e.n.

⁷⁹ *D.R.H.*, II, p. 236-237, doc. 159 din 1469, iunie 9.

⁸⁰ *D.R.H.*, I, p. 12-13, doc. 9, B, din 1399, noiembrie 28,..."apoi drept către Sobuleț..."

⁸¹ *D.R.H.*, A., II, p. 230-232, doc. 156 din 1469, februarie 9.

⁸² V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 395, LXXIV.2. și *Planuri jud. Vaslui*, 1824.

⁸³ C. Chiriță, *Dicționar*, p. 111.

⁸⁴ B.A., *Planul moșilor*.

⁸⁵ Similitudini la V. Spinei, *Relații etnice*, p. 216, fig. 44/3,5.

⁸⁶ *D.R.H.*, A, I, doc. 235 din 1443, mai 31.

⁸⁷ *Planuri jud. Vaslui*, 1824 și Spiridonia, *Harta închipuitoare*.

⁸⁸ *A.L.L.A.I.*, XXIII/1, 1986, p. 460. M. Ciubotaru, "Observații" la "Observații" (pct. B), la Repertoriul arheologic al jud. Iași, de V. Chirica, M. Tanasachi (vol. II, p. 430, LXXXI.9.B).

⁸⁹ V. nota 81.

⁹⁰ *D.I.R.*, A, XVII, vol. V, p. 1, doc.. 1 din 1621.

⁹¹ Asemănări la Bârlad, Valea Seacă, în *Acta MM.*, VII-VIII, p. 109-110.

⁹² *D.R.H.*, A, III, p. 471-473, doc. 263, din 1502, februarie 17.

⁹³ *Ibidem*, p. 510-511, doc. 286 din 1503, august 8.

⁹⁴ B.A. *Planul moșilor*.

⁹⁵ Informație Domnica Bițică și C. Oniche.

⁹⁶ Cantemir, *D.M.*, edițiile olandeză (1737) și germană (1771), cf. M. Ciubotaru, Podullung. Un toponim din harta Moldovei a lui D. Cantemir; publicată în *Limba română*, 4, anul XXX, 1985, iulie-august.

⁹⁷ *Cat. Doc. Mold.*, IV, p. 333, doc. 1485, din 1692, iulie 10.

⁹⁸ Informații de la Gh. Timofticiuc și V. Tuturache, bătrânul.

⁹⁹ Efectuate împreună cu arheologul R. Maxim-Alaiba, în 1986, aprilie 24.

¹⁰⁰ Figurina și omoplatul crestă au fost depuse la Muzeul județean Vaslui.

¹⁰¹ Donație a elevei Ioniță Angela-Simon.

¹⁰² Asemănări la D.G. Teodor, *Continuitatea populației*, p. 94, fig. 44/1.

¹⁰³ *Ibidem*, p. 121/1, 6-7.

¹⁰⁴ Este o vatră dihotomică a fostului sat Mălinești; V.Gh. Ghibănescu, *op.*

cit., V, 1, p. 131-și următoarele.

¹⁰⁵ Donație făcută prin noi de Maxim Gabriel, în 1986. Depusă la Muzeul județean Vaslui.

¹⁰⁶ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 10.

¹⁰⁷ B.A., *Planul moșiilor*.

¹⁰⁸ Aceasta este vatra dihotomică a Leucușenilor. B.A. *Planul moșiilor*, Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 110 și următoarele.

¹⁰⁹ C. Chiriță, *Dicționar*, p. 41; P. Condrea, *Dicționar*, p. 57-58.

¹¹⁰ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 98.

¹¹¹ Obiectiv semnalat de C. Fănaru.

¹¹² *D.R.H.*, A, II, p. 53-54, doc. 38 din 1453, octombrie 22. Mareșalul C. Prezan, proprietar al unor importante părți din moșiile Mălinești și Horodeni, avea curtea în satul Schinetea, unde în 1943 a fost înmormântat; ctitor al "Podului" și "Școlii Mareșalului"

¹¹³ B.A., *Planul moșiilor*.

¹¹⁴ V. nota 112.

¹¹⁵ "Hațaș", din drumul cu rampă de trecere peste calea ferată. Posibil, că anterior, era pe hotarul dintre moșiile Marcoviceni și Leucușeni (B.A. *Planul moșiilor*).

¹¹⁶ Dopul a fost găsit de D. Simiuc, donat de noi Muzeului județean Vaslui.

¹¹⁷ Pare a fi prisaca lui Pârveu, pe pârâul lui Nancă, cf. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 96 și 102.

¹¹⁸ Similitudini la Corni, Poiana, Stâncești, Fedești. În *Acta MM.*, I, 1979, p. 58, 59, 64, fig. 4/1-5, p. 65, fig. 5/1-3, 7.

¹¹⁹ Observația și studiul aparțin dr. S. Sanie.

¹²⁰ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 7, 10, 63 și următoarele. Locuitorii acestei vetre a Meleșcanilor, devenită în final sat de țigani moldoveni (?), au fost decimați de holeră în sec. XIX. Pentru a opri "molima", peste cadavre au fost dărâmate locuințele, locul devenind seliște și cimitir... Informație Gr. Simiuc.

¹²¹ Este vatra veche, dihotomică, a Meleșcanilor. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 7, 10, 63.

¹²² Donat nouă de D. Simiuc; depuse de noi la Muzeul județean Vaslui.

¹²³ Hotar între moșiile Meleșcani și Slobozeni. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 49, 71, 93-94.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 67, 70.

¹²⁵ B.A., *Planul moșiilor*.

¹²⁶ Informație C. Secuianu.

¹²⁷ *D.I.R.*, A, XVI, IV, p. 464, doc. 570 din 1590, septembrie 1 - 1591, aug. 31.

¹²⁸ Donație de la Paraschiv Petru-Crinel.

¹²⁹ Vg. Secuianu donează un ghiveci de flori, capacitate 8-10 litri, ce ar fi fost produs aici (sec. XVIII).

¹³⁰ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 21-24, la 1764, septembrie 8.

¹³¹ *Ibidem*, p. 12-13, doc. din 1695 octombrie 20; 1695, noiembrie 10. Descoperirea vestigiilor acestor mori a fost semnalată Muzeului județean Vaslui.

¹³² *Ibidem*.

¹³³ *Ibidem*.

¹³⁴ Toate doc. din sec. XIV-XVIII îl numesc pârâul Suhuleț, denumirea actuală a pârâului Hăusa, înscrisă și în alte țări militare este greșit preluată după V. Ghiriță, *Dicționar*, p. 95, unde aceasta este "Valea Haosului..." străbătută însă de pârâul Suhuleț.

¹³⁵ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 50; moară construită de comisul Constantin Grecul.

¹³⁶ C. Chiriță, *Dicționar*, p. 111.

¹³⁷ Așezare cucteniană, inițial sondată de Al. Nițu, ulterior cercetată sistematic de R. Maxim-Alaiba, din 1984, cu rezultate deosebite, publicate parțial în *Acta MM*.

¹³⁸ *D.R.H.A.*, III, p. 488-490, doc. 273 din 1502 (7010), martie 14 și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 49-51, 100-102.

¹³⁹ C. Chiriță, *Dicționar*, p. 76. Pe coasta Dealului Bisericii aproape de pârâul Schineta (greșit: corect Suhuleț) în partea dinspre N a fost de asemeni sat cu biserică, numele nu i se cunoaște...

¹⁴⁰ Lucrare coordonată de arheologul R. Maxim-Alaiba.

¹⁴¹ Se pare că fenomenul exista și în sec. XIV. În actul de la 1399, noiembrie 28, este amintit cuvântul "Igrişte", care se traduce din paleo-slavă ca "loc de Joacă" (pentru copii).

¹⁴² B.A. *Planul moșilor*, apare însemnat un cimitir, Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 101.

¹⁴³ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 23 și 49.

¹⁴⁴ Nu știu la care din soluțiile celor patru I. Cantacuzino se referea. Probabil la ultima, a lui Ioniță. La 1785 iazul mai exista V. și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 18 și 48.

¹⁴⁵ Mai sus de sat, pe deal, Spiridonia a construit câteva coșere pentru grâu și porumb.

¹⁴⁶ Informații de la M.V. Pânzaru, Maria și C. Secuianu.

¹⁴⁷ Similitudini la Valea Seacă, în *Acta MM*, V-VI, p. 189-190 și p. 379, fig. 15/2-3.

¹⁴⁸ Asemănări la Al. Andronic, *Iași*, p. 102, fig. 17/1-13 și p. 108, fig. 23/1-7.

¹⁴⁹ *D.R.H.*, A, II, p. 230-232, doc. 156, din 1469, februarie 9 și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 34.

¹⁵⁰ Donație a prof. I. Săraru, depusă la Muzeul județean Vaslui.

¹⁵¹ Toate celelalte obiecte au fost găsite de elevii trimiși de prof. Gh. Tămârja, în colecția căruia se află.

¹⁵² Cercelul are similitudini la D.Gh. Teodor, *Romanitatea*, p. 114, fig. 8, 11, 13.

¹⁵³ Monedele: 1. D = 22 mm., grosimea = 1 mm, pe față scrie: 1 pe avers vulturul bicefal și inscripția: CKEIE MUNZE K.K. OSTERREISCHE. 2. D = 34 mm, grosimea = 1,5 mm. Pe față, în jurul stemei, scrie: FUNFZEHEN KREUTZER 15. În stânga stemei, cu litere mai mici scrie: Sus, BANCAPET, în stânga jos:... PEST, sub stemă, 1807, în dreapta TB... NG. Pe verso: Z.HUN.BOEH.GALIZ. U. LOD.

¹⁵⁴ Pe fața acestei monede este scris: ARCKIEP.SALISF.+IO RAEST. Pe revers: RUDBERTUS EPS. SALISB.

¹⁵⁵ Pe ultima monedă, tocit, se mai poate citi: NER. TRAIAN OPTIMA REGEMDRL VCGER. Pe avers am putut descifra doar: VARDIRCOP... O

OSPQR.

¹⁵⁶ C. Chiriță, *Dicționar*, p. 76..., "Deoarece aici (la Dumești Vechi - n.n.) nu avea cu ce se întreține". Deci satul era mic.

¹⁵⁷ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 50.

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 37, 41, 50.

¹⁵⁹ *Ibidem*, p. 46-47, 54-57.

¹⁶⁰ *D.R.H.*, A, II, p. 230 - 232, doc. 156 din 1469, februarie 9.

¹⁶¹ Parțial cunoscută M. Petrescu-Dâmbovița, Marin Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 21, preluată și de G. Coman, *op. cit.*, p. 124, XXVII. 2.

¹⁶² Dată pentru care mulțumim dr. Atilla Laszlo de la Universitatea Iași.

¹⁶³ Asemănări la Bârlad, Valea Seacă, în *Acta MM*, V-VI, p. 375, fig. 11/5-8.

¹⁶⁴ O posibilă vatră veche de prisacă pe moșia Barăști.

¹⁶⁵ Cercetată anterior de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 21, preluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 124, XXVII. 4, care semnaleză doar "silexuri", Hallstatt, sec. XV-XVIII.

¹⁶⁶ Iazul a fost semnalat de C. Chiriță, *Dicționar*, p. 93, la 1889. La refacerea stăvilărilor, grădinarul Coca Simiuc, găsește un craniu uman (care poate aparține așezării cucuteniene alăturate).

¹⁶⁷ Asemănări la Șt. Cucuș, *Cèramique*, fig. 75-77 și 86-89.

¹⁶⁸ O posibilă vatră veche, a fostului sat Borăști, pe moșia căruia se afla.

¹⁶⁹ În sec. XVIII se numea pârăul Petriosa, cf. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 47.

¹⁷⁰ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu și Em. Bold, *op. cit.*, p. 21, preluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 124, XXVII. 3, care semnaleză monede (Vg. Secuianu găsește monede de tipul solidus, 1665) și ceramică din sec. XVI-XVII.

¹⁷¹ Asemănări la D. Gh. Teodor, *Continuitatea*, p. 94, fig. 44/1-6.

¹⁷² Similitudini la Al. Andronic, *Iașii*, p. 109, fig. 24/1-6, 10.

¹⁷⁴ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 20-21, preluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 124, XXVII. 1. Este eronat toponimul "Valea Hodoreni"; aceasta se află la cca. 5 km VNV. Se semnaleză doar Cucuteni AB, Noua, început de Hallstatt, La Tène, sec. III-IV și amfore romane.

¹⁷⁵ Asemănări la Vl. Dumitrescu, Al. Vulpe, *Dacia*, p. 131, fig. 5/2.

¹⁷⁶ Similitudini în *Acta MM*, I, 1979, cf G. Coman, Cercetări în sudul Moldovei, p. 86, fig. 7/2-8.

¹⁷⁷ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 57-58.

¹⁷⁸ *Ibidem*, p. 54-58.

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 54-56.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p. 45-47, 54-56.

¹⁸¹ Corespondențe la Al. Andronic, *Iașii*, p. 100, fig. 15/9-13; p. 102, fig. 17/1-9 și p. 109, fig. 24/1-4,6.

¹⁸² Nota 179.

¹⁸³ Cercei găsiți de Gr. Horobeț.

¹⁸⁴ Semnalată de Ec. Vulpe, 1943, O. Mărculescu, 1945-1946 (ca și așezarea de la nota 165), M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 21. Reluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 124, XVII, 5, care semnaleză doar culturile Criș, secolelor III-IV și unele, probabil, secolelor VI-VII.

- ¹⁸⁵ Similitudini la V. Spinei, *Realități etnice*, p. 216, fig. 44/3-5.
- ¹⁸⁶ De asemeni la Al. Andronic, *Iașii*, p. 100, fig. 15/1-13.
- ¹⁸⁷ *Ibidem*, p. 102, fig. 17/8, 11, 13.
- ¹⁸⁸ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. 46-47 și 54-56.
- ¹⁸⁹ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 21, semnalează Cucuteni A și La Tène.
- ¹⁹⁰ În sec. XVIII se numea pârâul Izvorului.
- ¹⁹¹ Asemănări la Șt. Cucos, *Céramique*, fig. 1 și 5.
- ¹⁹² Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 47.
- ¹⁹³ Catalogul *Monede și bancnote românești*, București, 1977, la nr. 3394. Monede găsite și donate de Al. Maxim din Valea Mare.
- ¹⁹⁴ Însemnată pe harta Armeneștilor, de la 1837, mai 27, inclusă în vol. lui C. Gh. Radu, *Todireștii*, la p. 27.
- ¹⁹⁵ Nu știu dacă aceasta are vreo legătură cu "...descoperirile de pe pârâul Pietrosu... unde s-au găsit urmele unui mormânt, ale unei statui și o lespede cu inscripții...", înscrise în *Inventar arhivistic*, p. 216, dosar 1381/1935, la Arh. Stat. Buc., fond Spiridonia.
- ¹⁹⁶ Tumului de la nr. 119 b, se pare că aparțin locuirii Noua-Sbatinovka; ceilalți de la nr. 62 a, b sunt dacici.
- ¹⁹⁷ Sunt 8-12 tumuli cu diametrul de 10-40 m și înălțimi de 0,60-3,00 m.
- ¹⁹⁸ "Explorat" de fostul învățător Gh. David; cu materialele găsite a înființat un "colț muzeistic" la școala din Dumești, pierdut ulterior. Informație Gr. Simiuc.
- ¹⁹⁹ Este tumulul amintit în actul de la 1399, noiembrie 28 (*DRH*, A I, doc. 9, B, p. 12-13).
- ²⁰⁰ Până în sec. XIX pârâul se numea Leucușeni (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 96).
- ²⁰¹ *D.R.H.*, A, II, p. 231, doc. 156 din 1469, februarie 9.
- ²⁰² *Planul moșiilor*, 1830.
- ²⁰³ Atestare documentară indirectă, ca moșie, la 1625, martie 15, cf. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, IV, 2, p. 70-75.
- ²⁰⁴ Nota 201. Aici se afla satul, nu la Armășeni (cca. 3 km spre S), cum se afirmă. În doc. de la 1469, II, 9, se spune: "...și mai jos de Soholet, Bereștii".
- ²⁰⁵ C. Chiriță, *Dicționarul*, la pp. 97 și 167 confundă pâraiele Suhuleț și Schinetea.
- ²⁰⁶ Asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, pl. XLIII, fig. 3, A, b/1 (pentru oale-borcan) și pl. XLII, fig. 4 și 5, grupa A, b₂, b₃; pl. XCI, fig. 7, B, I, c/4 (pentru străchini).
- ²⁰⁷ *D.R.H.* A, III, p. 87-89, doc. 47 din 1489 (6997), ianuarie 22; B.A., *Planul moșiilor*; și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 95.
- ²⁰⁸ Informații de la D. Blăniță și I. Luca.
- ²⁰⁹ *D.R.H.*, A, XXII, p. 49, doc. 45 din 1634 (7142), februarie, fără zi.
- ²¹⁰ *D.I.R.*, A, XVI, IV, p. 464, doc. 570 din 1590, septembrie 1 - 1591 august 31, 7099 și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 22.
- ²¹¹ Se află în pădurea Dumești, pe linia dintre n.a. 46 și 47. Informație Gh. Nechita.
- ²¹² Indicată de Gr. Rusu.
- ²¹³ Interferență cu așezarea nr. 134.
- ²¹⁴ Pentru arătarea locurilor mulțumim de asemeni lui Grig. Rusu.

- ²¹⁵ Asemănări la Corni, Curteni, Poiana, Fedești ș.a.
- ²¹⁶ Se suprapune peste partea de sud a fostului sat Slobozeni-Vest.
- ²¹⁷ Acesta este cel mai vechi obiect, făcut de mâna omului, în toată zona cercetată de noi.
- ²¹⁸ Biserica și cimitirul deserveau ambele sate, fiind situate pe pârâul Toga, hotăr între cele două moșii. Vezi Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 50.
- ²¹⁹ *Mem. Antiq.*, III, 1971, p. 299.
- ²²⁰ Interferență cu așezarea următoare, nr. 139 a-c.
- ²²¹ Spre E, la 150 m, există o necropolă sarmatică (nr. 1400).
- ²²² În 1986, la săparea mormântului lui I. Topliceanu. Informație Gh. C. Bucur.
- ²²³ Asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, pl. CII, fig. 1; pl. CIII, fig. 5, ambele în grupa BI, tip d/2; pl. CXXIV, fig. 1-3, gr. B II, tip d/6.
- ²²⁴ Cu vestigii arheologice din sec. VII/VIII și IX/X.
- ²²⁵ Asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, pl. XC, fig. 5, gr. BI, tip c/1; pl. LXXXIX, fig. 4, gr. BI, tip c/6; pl. LXXXVIII, fig. 4, BI, c/5 (capace de urnă); pl. CVIII, fig. 4, BI, e/2 (capace de urnă; pl. LXXII, fig. 3, B I, a/3 (urne cenușii); pl. XCI, fig. 7, B I, c/1 (străchini cenușii).
- ²²⁶ Numeroase castroane și boluri cu asemănări și la Bârlad, Valea Seacă, *Acta MM.*, V-VI, p. 122, fig. 10/3, 5, 7, 11, 13-14; p. 123, fig. 11/11, 13, 15.
- ²²⁷ Observația și studiul aparțin dr. Silviu Sanie.
- ²²⁸ Pentru cultura Dridu, corespundențe în *Acta MM.*, I, 1979, G. Coman, *Cercetări...*, p. 86, fig. 7/2-8.
- ²²⁹ Donație către noi, de la D. Palade, prin Pr. C. Marin. Ultimele două au fost depuse de noi la Muzeul județean Vaslui.
- ²³⁰ Considerăm că aici se află o necropolă sarmatică.
- ²³¹ *Ibidem.*
- ²³² *Ibidem.*
- ²³³ Coasta acestui deal a fost împădurită până în secolul XIX. Aici au fost aduși numeroși răzeși din satul Dumești cu act de vânzare, a moșiilor lor, către vel vistiernicul Iordache Cantacuzino. Deveniți clăcași, i-a mutat treptat lângă una din curțile sale (nr.156),obligându-i să defrișeze pădurea pentru a-și construi casa. Probabil, după 1864 s-au mutat în Dumeștii Vechi.
- ²³⁴ Donate de noi Muzeului județean Vaslui prin arheologul Ruxandra Maxim-Alaiba.
- ²³⁵ M. Petrescu-Dîmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, p. 21. Reluate de G. Coman, *op. cit.*, p. 125, XXVII. 7.
- ²³⁶ "... am săpat un șanț adânc de 1,5 m, lung de 200-250 m, în care am găsit 20-30 oale mari cu capac, cu cenușă și oase de om. Conținutul a fost deșertat în săculețe de pânză. S-au găsit și cercei, inele, brățări. La plecare au luat și săculețele și oalele" Informație Gh. Maxim din Valea Mare, participant la lucrări.
- ²³⁷ Arh. Stat. Buc., Spiridonia, *Inventar arhivistic*, dosar nr. 21, din 1824-1848 cu situația țiganilor vătrași, robi ai Spiridoniei, aduși de la Hoisești - Iași. Unii au venit mai târziu de la Drăgușeni - Iași.
- ²³⁸ În u.a. 21.
- ²³⁹ U.a. 45. Cota cca. 410 m (față de nivelul mării).

²⁴⁰ Asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, pl. C, fig. 3, și 4, B II, d/1; pl. CXXXI, fig. 5, B II, d/1; pl. CXXXVI, fig. 1-3, B I, b/1.

²⁴¹ Deoarece țiganii vătrași fuseseră aduși de Spiridonie abia la începutul sec. XIX, înseamnă că locuirile din secolele XVII-XVIII aparțineau răzeșilor din Borăști, care nu-și vânduseră pământul lui Iordache Cantacuzino. Vezi și Gh. Chibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 61.

²⁴² Multe asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*.

²⁴³ Asemănări în *Acta MM*, I, 1979, Em. Zaharia și C. Buraga, *Cercetări arheologice de suprafață*, p. 255, fig. 10-3 și 18.

²⁴⁴ Dumitrașco Ștefan, tatăl său, cumpărase 2-3 din moșia Dumești, vezi G. Coman, *op. cit.*, V, 1, p. 32-33.

²⁴⁵ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 32-33.

²⁴⁶ Ceramică asemănătoare la Bârlad, Valea Seacă, în *Acta MM*, V-VI, p. 376, fig. 12/1-3, 8-10; p. 377, fig. 13/1, 5-7; p. 379, fig. 15/5 și în *Acta MM*, VII-VIII, p. 109, 110; 121, fig. 9/7.

²⁴⁷ Similitudini la V. Spinei, *Realități etnice*, p. 216, fig. 44/2, 4.

²⁴⁸ Din 1938, V. Doru, săpând o groapă în spatele casei sale, la 1,60 m adâncime, a găsit un schelet uman, orientat N-S, lângă care se aflau 3-4 ulcele, negre, cu gâtul lung, și fundul larg. Sfătuit de preot le-a îngropat la loc.

²⁴⁹ Aici era vatra veche a satului Borăști. Atestat documentar la 1502, ca Terpești (*D.R.H.*, III, p. 488-490, doc. 273 din 1502 (7010), martie 14) și ca Borăști la 1546 (*D.I.R.*, XVI, A, I, doc. 418 din 1546 (7054), aprilie 15) și Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 59-63.

²⁵⁰ La est de drum a fost, probabil, ultima vatră a satului Clicești (răzeșii "nevânduți").

²⁵¹ La vest de drum era vatra dihotomică a satului Borăști.

²⁵² Este cea de a doua vatră a satului Valea Mare.

²⁵³ Este punctul în care dr. D.Gh. Teodor efectuează, în 1987 și 1988, sondaje sistematice. Rezultate inedite.

²⁵⁴ Prezintă numeroase asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, pl. XLIV, XLVII etc.

²⁵⁵ Probabil vetre de prisacă sau (și) locuințe izolate.

²⁵⁶ Vezi nota 253.

²⁵⁷ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 59-63.

²⁵⁸ Numeroase asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*, în pl. LVIII, LXXXIV.

²⁵⁹ Scheletul și puținele resturi materiale au fost ridicate de prof. I. Străjeru.

²⁶⁰ "...cârțițele scoteau hârburi pe mușuroaie". Informație Dochîța Pătrașcu.

²⁶¹ Cuptorul se afla pe moșia Clicești și a funcționat, aproximativ, între 1630-1830.

²⁶² *D.R.H.*, A, II, p. 380-382, doc. 250 din 1483, august 14.

²⁶³ *D.R.H.*, A, II, p. 387-389, doc. 253 din 1483, noiembrie 23.

²⁶⁴ a/ Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui 1824*; b/ Arh. Stat. Buc., Spiridonie, *Harta închipuitoare*; c/ *Planul moșiei Găureni*, și o parte din Mirești, ținutul Vasluiului, 1846.

²⁶⁵ Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, nr. 39, 1824.

²⁶⁶ *D.H.R.*, A, II, p. 93, doc. 62 din 12 aprilie 1457-15-4 iulie 2, și notă 264.

Mireștii nu sunt, așa cum se afirmă, vatra veche a Găurenilor. Au existat, ca sate, în același timp.

²⁶⁷ V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 430, LXXXI. 8. A (29), semnaleză: "...așezarea de tip Poienesti, o locuire din sec. IV e.n. în asociere cu amfore romane. Un cuțit curb din silex aparține unei locuri Noua.

²⁶⁸ a/ *Planul moșiei Găureni*; 1846; b/ Spiridonia, *Harta închipuitoare*; c/ Referitor la pâraiele Mirești și Siliștea V.C. Chiriță, *Dicționarul*, p. 87-88.

²⁶⁹ V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 430, LXXXI. 8. A. (29), semnaleză Cucuteni A și secolul XIV/XV. ¹

²⁷⁰ *Planul moșiei Găureni, 1846*; Arh. Stat. Buc., Spiridonia, *Harta închipuitoare*. Conform acestora, aici era partea de sat clăcășească. Proprietatea familiei Andronic până pe la 1820, apoi a serdarului Matei Parp.

²⁷¹ *D.R.H.*, A, I, p. 276-278, doc. 196 din 1439, iulie 2.

²⁷² Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, 1824, nr. 39.

²⁷³ V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 429, LXXXI. 4. H, semnaleză sec. IV, amfore romane și sec. XV, XVI-XVII, XVII-XVIII.

²⁷⁴ V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 428, LXXXI. 4.g. Nu pe coasta de NE a dealului ci pe cea de SV. Am descoperit în plus ceramică dacică și bastarnică, nu însă medievală.

²⁷⁵ Numeroase resturi ceramice au asemănări la Gh. Bichir, *Cultura*.

²⁷⁶ Semnalată de V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 428, LXXXI.4.D. (prima parte):

²⁷⁷ Este jumătatea estică a fostului sat Glodeni (1/2 de vest, la nr. 59). Arh. Stat. Buc., Spiridonia, *Harta închipuitoare*; Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, 1824, nr. 39; V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 428, LXXXI.4.D. (a doua jumătate), unde semnaleză Noua, XI-XII, XV, XVII-XVIII.

²⁷⁹ I.F.R., *Tezaur toponimic*, I, A, p. 294, îl înregistrează ca sat la 1772. Dmitriev, *Recensământul*, p. 237, și anul 1774.

²⁸⁰ Radu, *Todirești*, p. 23, este atestat doc. la 1597 cf. Arh. Stat. Iași, *Documente*, P. 409, Doc. 188. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II, 1, p. 102, doc. 82 din 1635, iulie 1, unde în scrisoarea lui Iurașco din Hodoreni este menționat aprodul Vasile Căpracia din Armești.

²⁸¹ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, IV, 2, p. 70-75, hotarnica Armășenilor, din 1746, august 5, Miron din Gărcina vinde lui Lungu din Olășai la 1625, martie 15.

²⁸² Obiecte donate de Al. Maxim și C.V. Brașoveanu, depuse de noi la Muzeul județean Vaslui.

²⁸³ Sec. XV, asemănări la Vaslui, Curtea Domnească, în *Acta MM*, I, 1979, de Al. Andronic și R. Păpescu, p. 123, fig. 3/1-7.

²⁸⁴ Nota 280.

²⁸⁵ Zezi Radu, *Todirești*, p. 27, în harta din 1837, mai 27.

²⁸⁶ *Ibidem*, În plus Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, nr. 39, 1824 (în care amplasarea seleștii este eronat făcută).

²⁸⁷ Asemănări în *Acta MM*, I, 1979, Em. Zaharia, C. Buraga, *Cercetări arheologice de suprafață în com. Dănești, Rebricea și Tăcuta (jud. Vaslui)*, p. 244, fig. 2/7.

²⁸⁸ *D.I.R.*, XIV, A. III, p. 464, doc. 570 din 1590, septembrie 1 - 1591, august 31.

G. Coman, *op. cit.*, p. 250, LXIV. 18. Recercetând noi am descoperit și ceramică din secolul IV.

²⁸⁹ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 46.

²⁹⁰ U.P. III Dumești, u.a. 1 (spre sud), u.a.10 (la vest) și u.a. 3 (la nord).

²⁹¹ Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, Nr. 34, 1838.

²⁹² Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 45-46. La 1785, în hotarnica moșiei Dumești, se spune: "...pără unde este drumul din codru, la o poeniță, seliștită, unde este loc vechiu de prisacă se ce numește la Baligă"

²³⁹ *D.I.R.*, A, XVII, IV, p. 447-449, doc. 576 din 1620, aprilie 12. Aceasta ar putea fi: "...se întăresc lui Nicoară mare vornic... o prisacă cu pomi ce iaste în satul Răcești..."

²⁹⁴ C. Radu, *Todireștii*, p. 29. Date nesigure, uneori contradictorii. Nu face trimiteri complete la documente identificabile. Mai sigur C. Chiriță, *Dicționar*, p. 86. Enumerând satele com. Todirești, la 1889, apare și Mahalagă.

²⁹⁵ Cu corespondențe la Bârlad, Valea Seacă, în *Acta MM*, V-VI, p. 376.

²⁹⁶ G. Coman, *op. cit.*, p. 249, LXIV. 13, semnalează numai sec. IV e.n.

²⁹⁷ *D.R.H.*, A, III, p. 318-319, doc. 175 din 1495 (7003), ianuarie 24.

²⁹⁸ C. Radu, *Todireștii*, p. 93-94. Dimitriev, *Recensământul*, p. 170, *Colecția A. Ursăchescu*, 264, doc. de la 1845, martie 26.

²⁹⁹ Vezi nota 288 și Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, nr. 34, 1838.

³⁰⁰ Semnalare M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, I, p. 24-26. Reluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 248, LXIV. 1.

³⁰¹ *Ibidem*, G. Coman, la nr. LXIV.7. Recercetând, s-au găsit locuiri Precucuteni și Noua.

³⁰² Mențiune în actul de la nota 288.

³⁰³ Informație de la N. Barnea și V. Matei.

³⁰⁴ Arh. Stat. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, Nr. 34, 1838.

³⁰⁵ I.F.R., *Tezaur toponimic*, I, A, p. 665.

³⁰⁶ Arh. Stat. Buc. *Planuri jud. Vaslui*, nr. 34, 1838.

³⁰⁷ *Ibidem*.

³⁰⁸ Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, XV, Vasluiul, Studii și documente, traduse din slavona veche, Sternic, ca Apa Pătulelor; Șacovăț - Tulburel; Gârbovăț - Gârbov.

³⁰⁹ C. Radu, *Todireștii*, p. 30, citează pe N. Iorga cu Neamul Agarici și răzeșii fălcieni și vasluieni, în *Analele Academiei* (?), p. 189.

³¹⁰ *D.I.R.*, A, XVI, IV, p. 273, din 1599, decembrie 4.

³¹¹ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, 1, p. 46.

³¹² C. Cihodaru, *Stațiunea neolitică de la Rafaila*, în *Almanahul Liceului Mihail Kogălniceanu Vaslui* (1933-1934) p. 220 și următoarele, M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, II, p. 9. Recercetare G. Coman, *op. cit.*, 249, LXIV, 14.

³¹³ Masivele alunecări de pământ din toată zona s-au produs între "Cucuteni" faza AB, când au distrus și așezarea nr. 210, și Hallstatt final, tumulii dacici rămânând intacti. Credem că se datorează unor cutremure de putere neobișnuită.

³¹⁴ Numerele de ordine date tumulilor, din cadrul "câmurilor de tumuli" provin din registrul nostru de periegeze.

³¹⁵ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, I, p. 20-30; G. Coman,

op. cit., p. 195, XLVI, 1.

³¹⁶ Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, XV, Vasluiul, Studii și documente, traduce din slavona veche, Velna - Apa Boului.

³¹⁷ Donație de la Const. Nechita din Vulturești.

³¹⁸ Cf. Celor de la nota 316. Racova se traduce prin "Răcoasa" (apă cu raci).

³¹⁹ *D.R.H., A, I*, p. 239-240, doc. 170, din 1437, mai 15.

³²⁰ I.F.R., *Tezaur toponimic*, II, A, p. 1047. Biserica ar fi fost adusă de pe Dealul Beciului din Dumești, de pe vatra fostului sat Mălinești (nr. 60), aici fiind mărită. Informație Gh. Timofticiuc, Băcești.

³²¹ B.A. *Planul moșiilor*, 1830.

³²² Informație Maria Spurnă, Dumești.

³²³ Doc. de la nota 319. În act satul este numit: "...al cincilea sat, unde a fost vărâtecul lor vechi, din veac..." I. Bogdan traduce expresia prin: "...unde au fost descălciătoarea ce vechi dintâi" (la p. 517).

³²⁴ Altă atestare doc. *D.I.R.*, XVI, I, doc. 402 din 1546, aprilie 2, unde se spune: "...un sat de pe Racova anume Dumbrăverii, unde din veac era Văratiful cel Vechiu a lui Ștefan Voevod..."

³²⁵ La mormântul pr. I. Ștefănescu.

³²⁶ 1814 este anul înscris în pisania de deasupra ușii de intrare. Clopotul turnat la Viena la 1792, atestă fie că, 1814 este data unei reparații capitale a bisericii, aceasta fiind mai veche, sau că folosise la biserică pe care satul o avusese (?) pe vatra de "La Case" (nr. 230), unde i-a alungat epidemia de ciumă (1769?); știu unii localnici.

³²⁷ M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, II, p. 17; G. Coman, *op. cit.*, p. 149, XXXII. 5, menționează secolele XV-XVII.

³²⁸ *D.I.R.*, XVII, A, V, p. 330, doc. 438 din 1625, martie 24. Aici era "...partea lui Nechifor din satul Dumbrăveni... unde a fost prisaca lui Nechifor, la fântână la Cosița", și Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, VIII, p. 257-268.

³²⁹ Vezi nota 327; G. Coman, *op. cit.*, p. 149, XXXII. 6 ce semnalează sec. III-IV.

³³⁰ Asemănări la Bârlad - Valea Seacă, în *Acta MM*, V-VI, p. 376, fig. 12/1-3, 7-11 și p. 377, fig. 13/1,5-7.

³³¹ G. Coman, *op. cit.*, p. 149, XXXII. 7.

³³² Asemănări în *Thraco-dacica*, II, 1981, S. Teodor, *Așezarea geto-dacică de la Huși-Corni*, p. 175, fig. 6/2; p. 177, fig. 11/1-2; p. 178, fig. 13/7-9; p. 181, fig. 19/5-10; p. 182/fig. 21/2-8; p. 187, fig. 33/5-10.

³³³ În catalogul cu ștampilele de olar, de la I.A.Iș., nu există această marcă. Toarta, a fost folosită ulterior, probabil la lustruirea vaselor, având un capăt tocit, ceea ce a afectat parțial inscripția.

³³⁴ Dmitriev; *Recensământul*, I, p. 234.

³³⁵ Descoperire din 1966, făcută de inv. R. Dăscălescu, care a predat materialele găsite dl. acad. M. Petrescu-Dâmbovița, pentru datare.

³³⁶ Nici un localnic nu cunoștea conținutul. Mulțumim dl. Prof. L. Simenschi de la I.I. "A.D. Xenopol" Iași, pentru traducere. Două cuvinte nu se deslușesc clar "Cioforăni", care aproape sigur este Hodoreni și "Ciăruțașul" (?). Cel ce a săpat în lemn nu știa carte.

³³⁷ G. Coman, *op. cit.*, p. 218, LXIV. 9, reia după M. Petrescu-Dâmbovița,

M. Bold și Em. Dinu ce semnaleză “așezarea La Tène” de tradiție hallstattiană”, dar o înscrie greșit, în partea I a lucrării (p. 39-40), ea aparținând părții a II-a (zona Racova).

³³⁸ Semnalată și de G. Coman, *op. cit.*, p. 139, XXXII. 6 (?), cu vestigii ale sec. III-IV.

³³⁹ G. Coman, *op. cit.*, p. 218, LIV. 10, semnaleză vestigii din “epoca migrațiilor și din feudalism”, greșind atât toponimul care corect se numește Gura Bogdanei, cât și apartenența la satul Cursești-Deal, com. Pungești, în loc de Dumbrăveni, com. Gărceni.

³⁴⁰ Vezi nota 319.

³⁴¹ Semnalată de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, II, p. 17, reluată de G. Coman, *op. cit.*, p. 148, XXXII. 3, cu locuiri din La Tène și din sec. XVI-XVII.

³⁴² *DRH*, III, A, p. 188-191, doc. 96, împreună cu satul Băltenii (Vale).

³⁴³ Semnalată de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, II, p. 9, G. Coman, *op. cit.*, p. 64, VII. 1, care semnaleză doar sec. XV-XVI.

³⁴⁴ Semnalată de M. Petrescu-Dâmbovița, M. Dinu, Em. Bold, *op. cit.*, II. 9 și G. Coman, *op. cit.*, p. 64, VII, 4, ce notează ”locuire hallstattiană, morminte feudale și o monedă...”

³⁴⁵ *DRH*, III, A, p. 188-191, doc. 96 din 1491 (6999), Octombrie 15.

³⁴⁶ *Ibidem*

³⁴⁷ *Ibidem*.

³⁴⁸ Anchetă. Doar unul din bătrânii satului, cu care am discutat, știa că satul, înainte de a veni pe această vatră, era amplasat într-un bazinet situat la vest de vârful dealului Scheauca (la cca. 3 km N), acolo unde a fost via fostului CAP Pionari. Punct necercetat încă de noi.

³⁴⁹ Informații și de la Maria și C. Secuianu.

³⁵⁰ *AMM*, V-VI, p. 335, N. Ciubotaru, Cercetări arheologice de suprafață în comuna Vulturești (jud. Vaslui). Semnaleză ceramică atipică probabil neolitică, prima și a doua epocă a fierului, sec. XVII-XVIII.

³⁵¹ Denumit la începutul sec. XIX și Brăhășești sau Călugărenii Vechi, cf. IFR, *op. cit.*, I, p. 145, col. 1.

³⁵² *DRH*, I, A, p. 312-313, doc. 222 din 1442 (6950), August 1.

³⁵³ V. Chirica, M. Tanasachi, *R.A.I.*, II, p. 471.

³⁵⁶ Urmele materiale aparținând epocilor mai vechi sunt insuficiente pentru a fi considerate așezări.

³⁵⁷ Nu evidențiem aici mori de apă, stâni, cuptoare de olar, necropole.

³⁵⁸ O așezare în care s-a locuit mai multe secole, apare în fiecare din acestea.

³⁵⁹ Aceleași observații face și dr. V. Spinei în *Moldova...*, p. 90.

³⁶⁰ V. Spinei, *Moldova...*

³⁶¹ “+” Brudurești, semn pentru satele desființate.

³⁶¹ “LXXXI.4.E”, date preluate de la V. Chirica, M. Tanasachi, *op. cit.*, p. 428-429.

³⁶³ “LXIV.9”, idem de la G. Coman, *op. cit.*, p. 248-249.

³⁶⁴ V. Spinei, *Moldova*, p. 90.

³⁶⁵ Elementele în baza cărora s-au efectuat calculele, au fost luate după V. Spinei, *Moldova...*

³⁶⁶ *Ibidem*.

³⁶⁷ V. Spinei, *op. cit.*, p. 193. Nu credem că este o excepție de la regulă. Constatările noastre sunt, probabil, valabile, în zone asemănătoare d.p.d.v. geografic cu cea în care am efectuat noi cercetările.

³⁶⁸ V. Spinei, *op. cit.*, 205.

³⁶⁹ La 1399 bazinul mijlociu al pârâului Suhuleț era numit "Zăvoiu veșnic", (*DRH*, A. I. doc. 9 B din 1399, Noiembrie 28).

³⁷⁰ Tezaurul se află restaurat la Muzeul "Ștefan cel Mare" Vaslui și este foarte probabil că a aparținut lui Pătru Brudur, sau unuia din cei doi fii ai săi (*DRH*, A, III p. 87-89 din 1489, Ian. 22).

³⁷¹ *DRH*, A, I, doc. 9 B, p. 12-13.

³⁷² V. supra, 370.

³⁷³ Se pare că aparțin satului Băcești, aflat pe acea vatră până la jumătatea secolului XIX.

³⁷⁴ În vetrele vechi ale acestor sate cercetările arheologice sunt incomplete ori nu s-au efectuat încă.

³⁷⁵ Vezi nota 361.

³⁷⁶ Țibăneștii Buhlii, ca și Armășenii, ș.a. aveau numeroase "cuturi"

³⁷⁷ Informații preluate după V. Chirica, M. Tanasachi, *op. cit.*, II, p. 395, LXXIV. 2. C.

³⁷⁸ Dumeștii Noi înglobează în actuala sa vatră fostele sate: Mălinești Leucușeni, Meleșcani, Slobozeni-Est, Andriești și Mănăstirea Andriești, deci și mărturiile lor arheologice.

³⁷⁹ Prin regroupare, locuitori ai fostelor sate Băicăuți (Hodoreni), Rângoia și Berești, au dus la înființarea satului Schinetea.

³⁸⁰ Arh. St. Buc., *Planuri jud. Vaslui*, 1824, și V. Chirica, M. Tanasachi, *op. cit.*, II, 427, LXXXI, 18, 1c. Pentru unele așezări învecinate, dar cercetate incomplet de noi, apelăm la date din repertoriile arheologice ale județelor Iași și Vaslui.

³⁸¹ *Ibidem* și LXXXI.10.I.

³⁸² Cf. G. Coman, *op. cit.*, p. 249.

³⁸³ *Ibidem*, p. 248-249, LXIV, 2-4, pentru sec. II/III-VIII/IX (?).

³⁸⁴ Contopit cu Todireștii în a II-a jumătate a sec. XIX. Resturile arheologice după G. Coman, *op. cit.*, p. 248-249. LXIV. 7.

³⁸⁵ Cf. G. Coman, *op. cit.*, p. 195, XLVI. 3-5.

³⁸⁶ A se vedea, de ex., Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, V, în întregime.

³⁸⁷ *Ibidem*, p. 106-108.

³⁸⁸ G. Coman, *Statornicie, Continuitate*, Repertoriul arheologic al județului Vaslui, București, 1980 și V. Chirica, M. Tanasachi, *Repertoriul Arheologic al județului Iași*, I, Iași, 1984; II, Iași, 1985.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES ET HISTORIQUES DANS LA ZONE MÉDIANE DU BASSIN SUPÉRIEUR DE LA RIVIÈRE BÂRLAD

Résumé

Les recherches archéologiques et historiques effectuées les dernières décennies dans la zone médiane du Bassin Supérieur de la rivière de Bârlad sont d'une grande importance, étant donné la richesse et la variété de cette

espace géographique. C'est grâce aux informations que nous avons découvertes dans les documents médiévaux que nous pouvons mieux connaître l'évolution de la société humaine du début jusqu'au Moyen Âge.

Bien que cette zone géographique en question aie été examinée antérieurement du point de vue archéologique, notre recherche de ces dernières années ont réussi à mettre au jour de nouveaux et intéressants vestiges qui ont beaucoup contribué à enrichir les réalités archéologiques de cette partie du Plateau Central Moldave.

La description de ces recherches archéologiques a été réalisée par commune et par villages. L'ordre de leur succession a été fait dans le sens du cours d'eau des rivières dans cette zone en question.

Pour une facile identification des habitats humains nous avons utilisé une numération simple de 1 à 257. Cette numération correspond également aux dessins des planches archéologiques et les signes situés sur ces cartes. Le territoire parcouru a été divisé en cinq petits bassins des principaux ruisseaux. Ils sont marqués par les chiffres romains de I à V.

Sur ce territoire nous avons découvert plus de 220 sites archéologiques et également 36 habitats humains dépistés antérieurement ont été recherchés à nouveau, les dates obtenues en complétant ou en corrigeant l'information.

La plus vieille (information) découverte provient du **Paléolithique Inférieur Final**. La période néolithique est bien représentée par les cultures **Criș** et **Cucuteni**.

Dans la période de transition vers l'âge du bronze on remarque dans de nombreuses lieux la présence des ensembles **Horodiștea-Foltești** et **Horodiștea-Erbiceni**, avec deux logements de teinte **Gorodosk-Usatovo**.

Nous avons aussi trouvé de vastes ensembles de type **Noua**, avec de faibles présences de type **Costișa** et **Sabatinovka**.

Les objectifs de type **Hallstatt** sont mieux représentés que ceux datant de la moyenne période.

En commençant avec la culture **Noua** et jusqu'aujourd'hui les habitats humains sont continus, plus intermitents les VI-VII-ème siècles de notre ère, ou plus considérables dans d'autres périodes (les V-II avant notre ère, II-IV, XIII/XIV-XIX notre ère).

Nous remarquons également dans la zone recherchée l'existence de quatre châteaux-forts thraco-daces et cinq refuges consolidés, probablement géto-daces.

Parmi les 60 tumulus environ, qui ont été signalés dans la zone, huit abritent probablement des tombeaux princiers.

De nombreuses traces de habitation découvertes dans le Bassin Supérieur de la rivière Bârlad prouvent une existence humaine intense et continue du début jusqu'aujourd'hui, grâce particulièrement, aux conditions de relief et de climat propre en cette zone du Plateau Central Moldave.

Par les recherches entreprises dans cette zone, a beaucoup grandi le nombre des objectifs archéologiques de diverses périodes historiques, en remarquant avec cette occasion aussi la grande variété de recherches matérielles existentes, l'intensité des logements humains autochtones, aussi la présence de quelque intéressants éléments culturels allogènes.

LISTA ILUSTRAȚIEI

Planșa nr.1. Județele Iași și Vaslui. Comunele cercetate.

Planșa nr.2. Bazinele hidrografice Bârlad, Gârbovăț, Sacovăț, Racova, Stemnic.

Planșa nr.3. Harta comunelor Delești, Bălteni, Ștefan cel Mare, jud. Vaslui.

Planșa nr. 4. Paleolitic (135¹, 50, 66, 76, 102, 111, 200¹⁻², 203); eneolitic (30, 102²); cultura Criș (66²⁻³, 106¹⁻³, 123, 154¹, 200¹); cultura Pecucuteni (102¹³, 113¹); cultura Cucuteni A și AB (82, 100, 106, 112, 182, 195, 210¹⁻², 225); 66, 76, 82, 100, 102, 106, 113, 123, 135, 154, Dumesti⁴; 30, Băcești; 50, Tansa; 182, 200, 203, 210, Todirești; 219, Vulturești.

Planșa nr. 5. Cultura Precucuteni (113); cultura Cucuteni A (112, 182), AB (112, 210), fază neprecizată (87), complexul Horodiștea - Foltești (48¹⁻³, 126, 155, 158, 184¹⁻³); Horodiștea - Erbiceni (48⁵); Foltești II (7¹⁻², 24, 139); 7, 24, Băcești; 48, Tansa; 87, 112, 113, 126, 139, 155, 158, Dumesti¹⁻²; 182, 184, 210, Todirești.

Planșa nr. 6. Complexul Horodiștea - Foltești (21, varianta Gorodsk - Usatovo, 48¹⁻⁴, 57¹⁻², 78), Horodiștea - Erbuceni (48⁵); etapa Foltești II (4¹⁻⁴, 7¹⁻³, 24, 106¹⁻³, 139¹⁻²); cultura amforelor sferice (51, 174¹⁻²); cultura Noua (56¹⁻⁴, 81¹⁻², 97¹⁻⁹, 106⁴⁻⁵, 167¹⁻², 178¹⁻²). 4, 7, 21, 24, Băcești; 48, 51, 56, 57, Tansa; 78, 81, 97, 106, 138, 139, Dumesti¹⁻²; 167, Țibănești; 174, 178, Todirești.

Planșa nr. 7. Cultura Noua (54, 61, 79, 81, 90, 97¹⁻⁴, 167); Hallstatt timpuriu (7, 13, 97, 106, 173⁵, 188¹⁻²). 7, 13, Băcești; 54, Tansa; 61, 79, 81, 90, 97, 106, Dumesti¹⁻³; 167, 173, Țibănești; 188, Todirești.

Planșa nr. 8. Complexul Horodiștea - Foltești (184); Hallstatt timpuriu (7, 13, 106, 173); Hallstatt B (34¹⁻², 80¹⁻³); final (29, 106²⁻⁴); Hallstatt - LaTène (106⁶, 146, 148¹⁻⁴); LaTène, sec. V-IV (186, 188, 234, 235⁵), sec. IV-III (74, 75⁶, 149, 209), sec. III-II (105, 157, 170). 7, 13, 29, 34, 239, Băcești; 74, 75, 80, 105, 106, 146, 149, 157, Dumesti¹⁻⁷; 170 - 173, Țibănești; 184, 186, 188, Todirești; 234, 235, Vutcani.

Planșa nr. 9. La Tène, sec. III-II (60¹⁻³, 106, 183, 216); grecești (235); bastarne (106, 197, 183¹); romane (179¹, 229); dacice, sec. I-II (189), sec .II-III (4²⁻³, 74², 86, 129, 134, 139, 161²⁻⁵, 170, 235). 4, Băcești¹⁻²; 60, 74, 86, 106, 129, 134, 139, 161, Dumesti¹⁻³; 170, Țibănești; 179,

183, 189, Todirești; 216, Negrești; 229, Dumbrăveni; 235, Vutcani.

Plansa nr. 10. Sec II-III (61, 97, 139, 168¹); sec. III-IV (6¹⁻², 7¹⁻², 90¹⁻², 98, 110, 129¹⁻³, 136¹⁻⁶, 159¹⁻², 168³, 178¹⁻³, 193¹, 227¹); sec. III-IV (59, 61²⁻³, 79, 101, 157¹⁻⁴, 159³, 227², 231); sec. IV-V (138⁷, 139², 158); sec. V (139²⁻³, 157⁵, 178⁴, 180¹⁻²); sec. V-VI (193); Sântana de Mureș (25, 157⁶⁻⁷, 159⁴). 67, 25, Băcești; 59, Tansa; 61, 79, 90, 97 - 98, 101, 110, 129, 136, 138, 139, 157 - 159, Dumesti; 159, Țibănești; 178, 180, 193, Todirești; 227, 231, Dumbrăveni.

Plansa nr. 11. Sec. IV (79); sec. VII-VIII (15¹, 106¹⁻², 159¹⁻³); sec. VIII-IX (79²⁻³, 90¹⁻², 104¹⁻⁴, 159⁴⁻⁵, 169¹, 183); sec. IX-X (157¹⁻²); sec. X (106); sec. X - XI (111); sec. XI (59⁴); sec. XI-XII (75¹, 104¹⁻², 156⁵, 172¹⁻², 199, 221, 227¹); sec. XII (106², 116³⁻⁴, 169¹⁻², 172³, 221², 227³⁻⁴); sec. XII-XIII (51, 76¹, 79², 90⁵, 106³⁻¹⁰, 157⁵, 169³⁻⁴); sec. XIII (76⁵, 90³⁻⁴, 106⁶); sec. XIII-XIV (42, 61⁵, 90, 4, 98, 106⁷⁻¹⁰, 110¹⁻², 169⁴⁻⁵, 229¹¹⁻¹³). 15, Băcești; 42, Dagâta; 51, 59, Tansa; 61, 75, 76, 79, 90, 98, 104, 106, 110, 111, 116, 156, 157, 159, Dumesti; 169, 172, Țibănești; 183, 190, Todirești, 221, Delești; 227, 229, Dumbrăveni.

Plansa nr. 12. Sec. XIII-XIV (25¹, 90¹, 106¹); sec. XIV (28¹, 59¹⁻², 106²⁻⁴, 129¹, 172¹, 179¹); sec. XIV-XV (28²⁻³, 42¹, 51, 59³⁻⁶, 69, 76, 97, 106¹⁻², 129^{5,9}, 138²⁻⁴, 138¹, 169¹, 172¹); sec. XV (25¹, 28²⁻³, 47, 90³⁻⁶, 110, 129¹, 138^{5,9}, 157, 162²⁻⁴, 179¹, 229¹); sec. XV-XVI (28²⁻⁵, 42¹⁻³, 59⁵, 66, 97², 129⁷, 135, 158¹, 169⁴, 179⁶); sec. XVI (28⁶, 47², 79, 82, 106¹⁰, 123¹⁻⁴, 129⁸⁻¹⁰, 175, 179⁷⁻⁹, 202, 229⁴⁻⁵); sec. XVI-XVII (23, 42⁵, 123⁵, 138²⁻⁴, 158⁴, 169¹⁰⁻¹¹, 179⁵); sec. XVII (158⁵, 162², 201, 229). 23, 25, 28, Băcești; 42, 47, Dagâta; 51, 59, Tansa; 66, 69, 76, 79, 82, 90, 97, 106, 110, 123, 129, 135, 138, 157, 158, 162, Dumesti; 169, 172, Țibănești; 175, 179, 201, 202, Todirești; 229, 239, Dumbrăveni.

Plansa nr. 13. Sec. XVI - XVIII (59¹, 123¹); sec. XVIII (31, 59²⁻⁵, 60¹⁻², 76, 79¹⁻², 90¹⁻², 104, 110, 123, 125, 129, 135², 137, 138, 156, 158, 162¹⁻⁴, 167, 168, 169, 170¹⁻³, 202, 208, 223); sec. XVII-XVIII (23, 74, 75, 87, 90¹⁻⁴, 102, 123³⁻⁵, 135, 136², 138¹⁻², 202³⁻⁵). 23, 31, Băcești; 59, Tansa; 60, 74 - 76, 79, 87, 90, 102, 104, 110, 123, 125, 129, 135 - 138, 156, 158, 162, Dumesti; 167 - 169, Țibănești; 179, 202, 208, Todirești; 223, Gârceni.

Plansa nr. 14. Complexul Horodiștea - Foltești (184¹⁻²); Hallstatt final (148¹⁻²); La Tène II (129¹, 147¹); sec. III-IV (60, 157¹⁻², 205); sec. IV (157¹⁻², 235); sec.

XVII (142³⁻⁵, 156¹⁻²); sec. XVII-XVIII (23, 135¹, 136, 142¹⁻², 157⁴, 160, 162¹, 166, 217); sec. XVII (42, 51, 76, 77, 79¹⁻², 90, 123, 125, 135¹⁻², 138⁴, 153¹⁻², 155, 158¹⁻², 162¹⁻², 179¹⁻², 201, 206); sec. XVIII-XIX (81, 202); sec. XIX - XX (135¹⁻⁴). 23, Băcești; 42, Dagâta; 51, Tansa; 60, 76, 77, 79, 81, 90, 123, 125, 129, 135 - 136, 138, 142, 147, 148, 153, 155-158, 160, 162, Dumești; 166, Țibănești; 179, 184, 201, 202, 205, 206, Todirești; 217, Negrești; 235, Vutcani.

LISTA ABREVIERILOR

- Acta MM* - Acta Moldaviae Meridionalis, Anuarul Muzeului Județean Vaslui.
- A.I.I.A.I.* - Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A.D. Xenopol.
- Andronic, *Iașii* - Alexandru Andronic, *Iașii până la mijlocul secolului al XVII-lea*, Iași, 1986.
- Arh. St. Buc.* - Arhivele Statului București.
- Arh. St. Iași* - Arhivele Statului Iași.
- Arh. Stat Buc., Spiridonia*, inventar arhivistic - Arhivele Statului București, Epitropia Spitalelor Sfântul Spiridon din Iași, 1824-1848, Inventar arhivistic, București, 1971.
- B.A. Planul moșiilor* - B.A. Planul moșiilor Marcoviceni, Leucușeni, Mălinești, Armășeni, Țibănești (1830 în fișă), H 2378/DLXXV/12.
- Gh. Bichir, *Cultura* - Gh. Bichir, *Cultura Carpică*, București, 1973.
- Bogdan, *Doc. Șt. M.* - I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. I, 1457-1491, București, 1913, Vol. II, 1492-1504, București, 1913.
- Cantemir, *D.M.* - D. Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, 1973.
- Cat. Doc. Mold. - Catalogul Documentelor Moldovenești din Arhiva istorică centrală a statului*, Buc., vol. I, 1387-1620; Buc. 1957, II, 1621 - I 52, Buc. 1959, III, 1653-1675, Buc., 1968, IV, 1676-1700, Buc., 1970, V, 1701-1720, Buc., 1975, Supliment, 1403-1700, Buc., 1975.
- Cest A.O. - Răspunsuri la "cestionarul arheologic Al. Odobescu"*
- Chirica, Tanasachi, *R.A.I.* - Vasile Chirica, Marcel Tanasachi, *Repertoriul Arheologic al Județului Iași*, I, Iași, 1984; II, Iași, 1985.
- Chiriță, *Dicționar, Vaslui* - C. Chiriță, *Dicționar geografic al județului Vaslui*, Buc., 1989.
- C.L. - "Cercetări Istorice"*, Iași.
- Coman, *Statornicie* - Ghenuță Coman, *Statornicie, Continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, Buc., 1980.
- Condrea, *Dicționar* - P. Condrea, *Dicționar geografic al județului Roman*, Buc., 1981.
- Costăchescu, *Doc. Mold.* - M. Costăchescu, *Documentele Moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, I, *Documente interne*, Iași, 1931, II, *Documente interne* (1438-1456), *Documente externe*, (1387-1458), *Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare (supliment la Documentele lui Ștefan cel Mare de I. Bogdan)*, IV, *Documente moldovenești de la Bogdan Voevod* (1504-1517), V, *Documente moldovenești de la Ștefăniță Voievod* (1517-1527).
- Șt. Cucoș, *Céramique* - Ștefan Cucoș, *Céramique néolitique de Musée*

Arhéologique de Piatra Neamț, 1973.

Doc. - Document, documentar.

D.I.R.A. - **Documente privind istoria românilor**, Buc., A. Moldova, Veacul XVI, I, 1953, II, 1951, III, 1951, IV, 1952. Veacul XVII, I, 1952, II, 1953, III, 1954. Iv, 1956.V. 1957.

Dmitriev, **Recensământul** - P.G. Dimitriev. **Moldova în epoca feudalismului (Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774)**, Chișinău, 1975.

D.N. 15 D. - Drum Național, 15 D, P. Neamț - Roman - Negrești - Vaslui.

D.R.H., A. - **Documenta Roumaniae Historica**, Buc., A, Moldova., I, 1374-1448, II, 1449-1486. III, 1487-1504. XIX, 1626-1628, XXII, 1634.

VI. Dumitrescu, Al. Vulpe, **Dacia**. - Vladimir Dumitrescu, Alexandru Vulpe, **Dacia înainte de Dromihete**, Buc., 1988.

H., H. - Înălțime, adâncime.

Gh: Ghibănescu, **Ispisoace și Zapise** - Gh. Ghibănescu, **Ispisoace și zapise (documente slavo-române)**. Volumele I-V, fiecare cu partea I și partea a II-a, Iași.

Gh. Ghibănescu, **Surete și Izvoade** - Gh. Ghibănescu, **Surete și Izvoade (documente slavo-române)**. Volumele I-XXV, Iași.

H.H. Stahl, **Satele devălmașe** - Henri H. Stahl, **Contribuții la studiul satelor devălmașe**, I, Buc., 1958, II, Buc., 1959, III, Buc., 1965.

I.A.I. Institutul de Arheologie Iași.

Mem. Antiq. - Memoria Antiquitatis, Acta Musei Petrodavensia, P. Neamț.

N. a. - Nota autorului.

M.D.G.R. - **Marele Dicționar Geografic Român**

Petrescu, Dinu, Bold. **Cercetări arheologice** - Mircea Petrescu-Dâmbovița, Marin Dinu, Emil Bold, **Cercetări arheologice în Podișul Central Moldovenesc, I, Valea Bârladului superior de la Izvoare și până la Buhăești**, AȘU, Iași, Im, 1955.

Planul moșiei Găurenii, 1846 - B.A. Iași. Planul moșiei Găurenii și o parte din Mirești, ținutul Vasluiului. Ridicat la anul 1846.

Planuri Jud. Vaslui, 1824 - Arh. St. Buc., Planuri jud. Vaslui, nr. 39, 1824, iunie, Țibănești, Ivănești, Carp.

Planuri Jud. Vaslui, 1838 - Arh. St. Buc., Planuri jud. Vaslui, nr. 34, 5 iunie 1838.

Radu, **Todirești** - C. Gh. Radu, **Todirești - Vaslui, Oameni - Locuințe - Datini**, Iași, 1987.

V. Spinei, **Moldova** - Victor Spinei, **Moldova în secolele XI-XIV**, Buc., 1982.

V. Spinei, **Realități etnice** - Victor Spinei, **Realități etnice și politice în Moldova meridională, în secolele X-XIII. Români și turanici**, Iași, 1985.

Spiridonia, Harta închipuitoare - Spiridonia, VI, plic 7, nr. 10, **Harta închiopuitoare a moșiilor Glodeni, Jăgoreni și Mirceștii**, fără leat și fără lună.

D.G. Teodor, **Continuitatea** - Dan G. Teodor, **Continuitatea populației autohtone la est de Carpați în sec. VI-XI e.n.**, Iași, 1984.

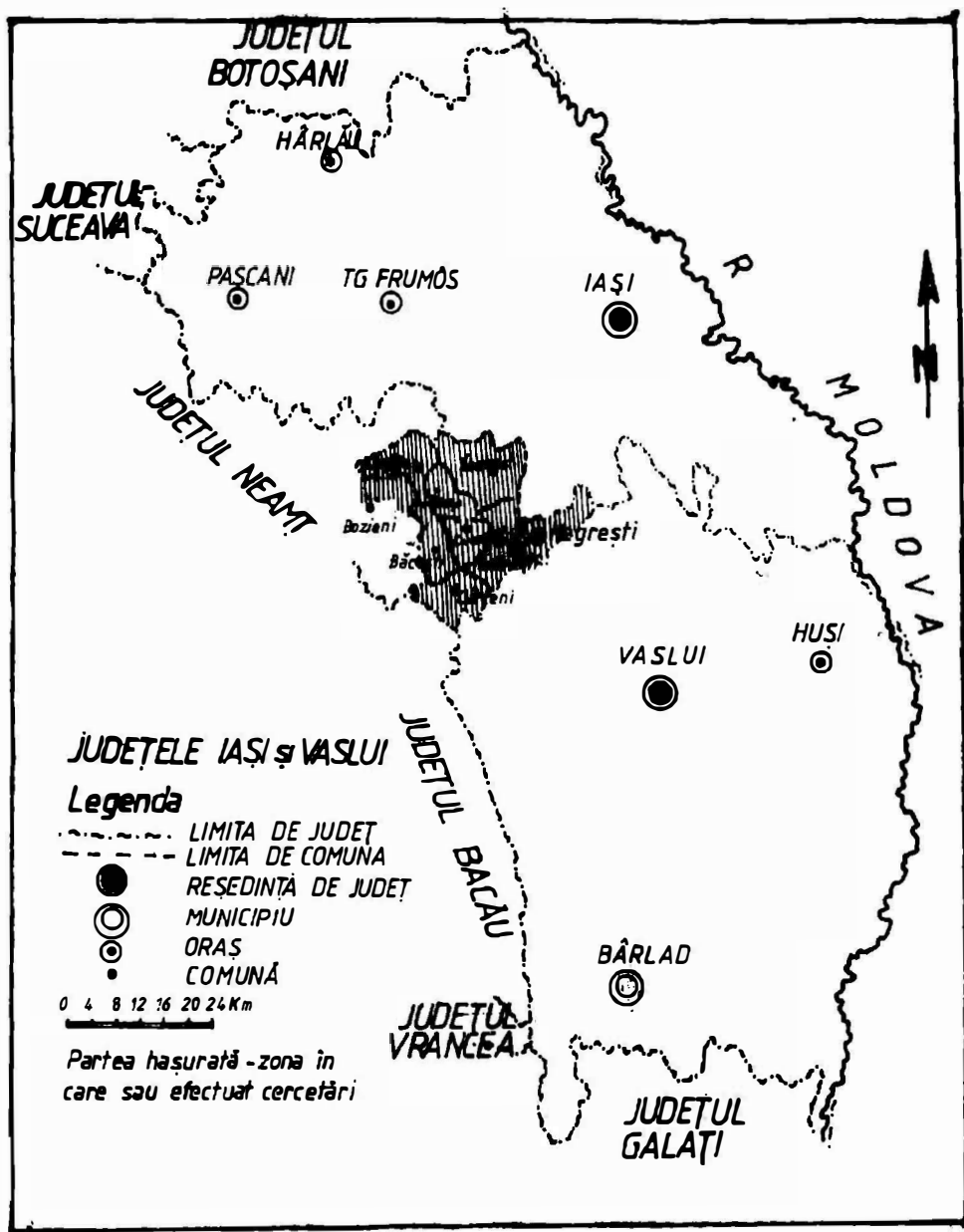
D.G. Teodor, **Romanitatea** - Dan G. Teodor, **Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V-XI e.n.**, Iași, 1981.

Tezaurul toponimic - Institutul de Filologie "Alexandru Philippide", Iași, **Tezaurul toponimic al României. Moldova**, vol. I, București, 1991.

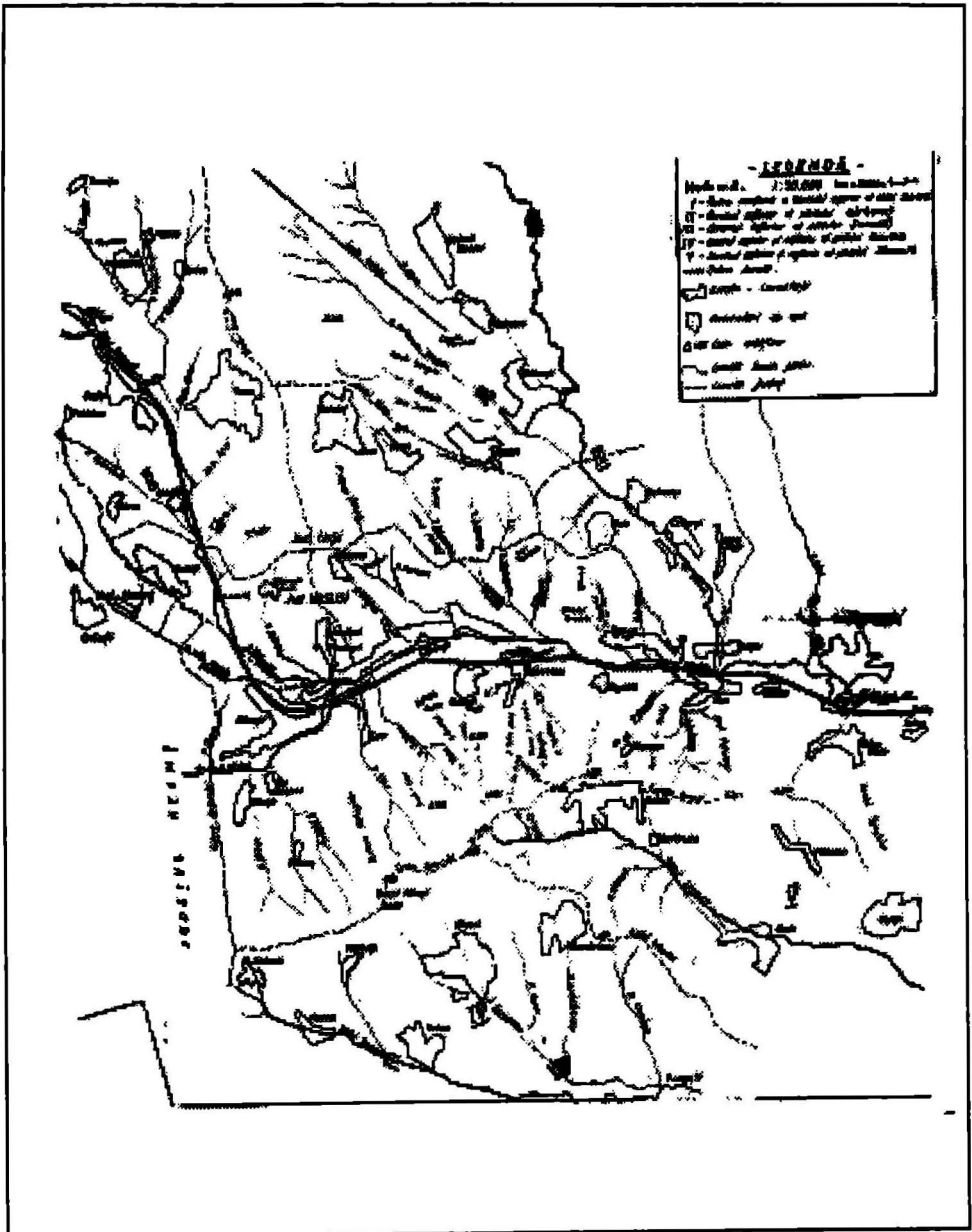
u.a.21 - Unitatea amenajistică (parcele) 21.

U.P. (III) - Unitatea de Producție (masiv păduros)

Pl. 1.

Pl. 2.

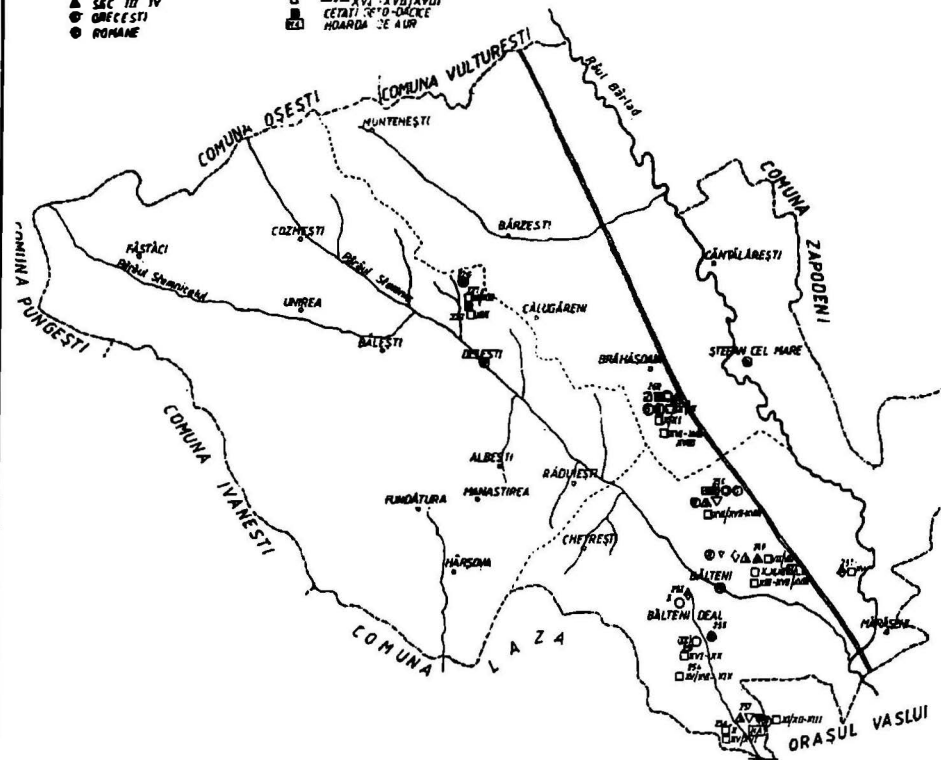
HARTA Nr. 3

comunele DELEȘTI, BĂLTENI și ȘTEFAN CEL MARE

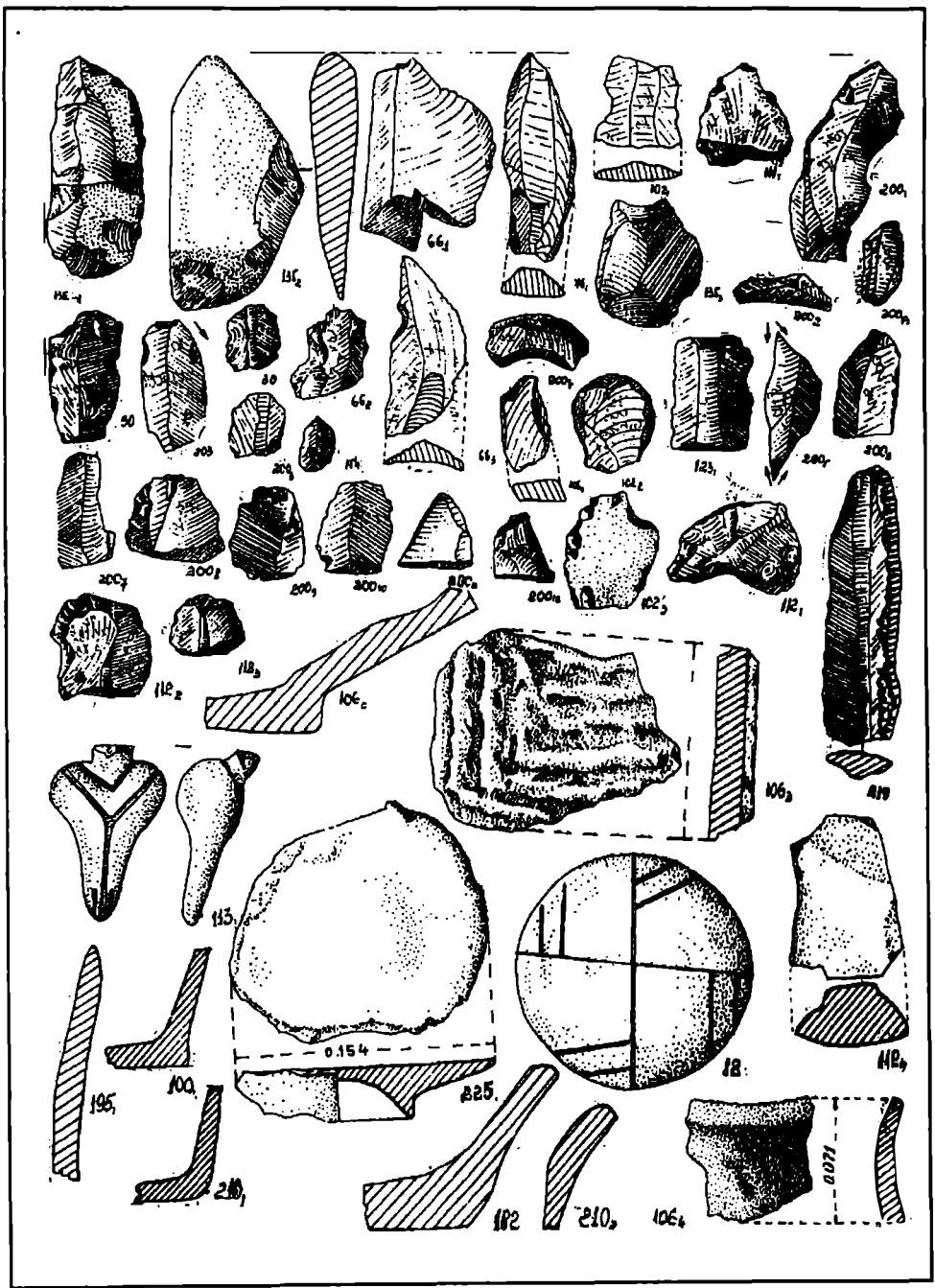
Legendă

0 1 2 3 Km

● SAT	▽ SĂNTANA DE PIREȘ
○ REȘEDINȚĂ COMUNĂ	▼ SEC. V-VI
● CUCUTENI	▲ SEC. VII
◇ FOLIEȘTI	□ --- VII/10
◇ NOUA	□ --- IX/X
◇ MĂLĂȘTAȚI TÂMPURU	□ --- Xs. X/XI
□ LA TENE sec. V-IV	□ --- XII - XVII/XVIII
□ LA TENE sec. III- II	□ --- XV/XVI
○ BALȘORU	□ --- XVI - XVII/XVIII
▲ SEC. II III	■ CETĂȚI ȘTEFAN CEL MARE
▲ SEC. II IV	■ HOARDA DE AUR
● ORECEȘTI	
● ROMANE	

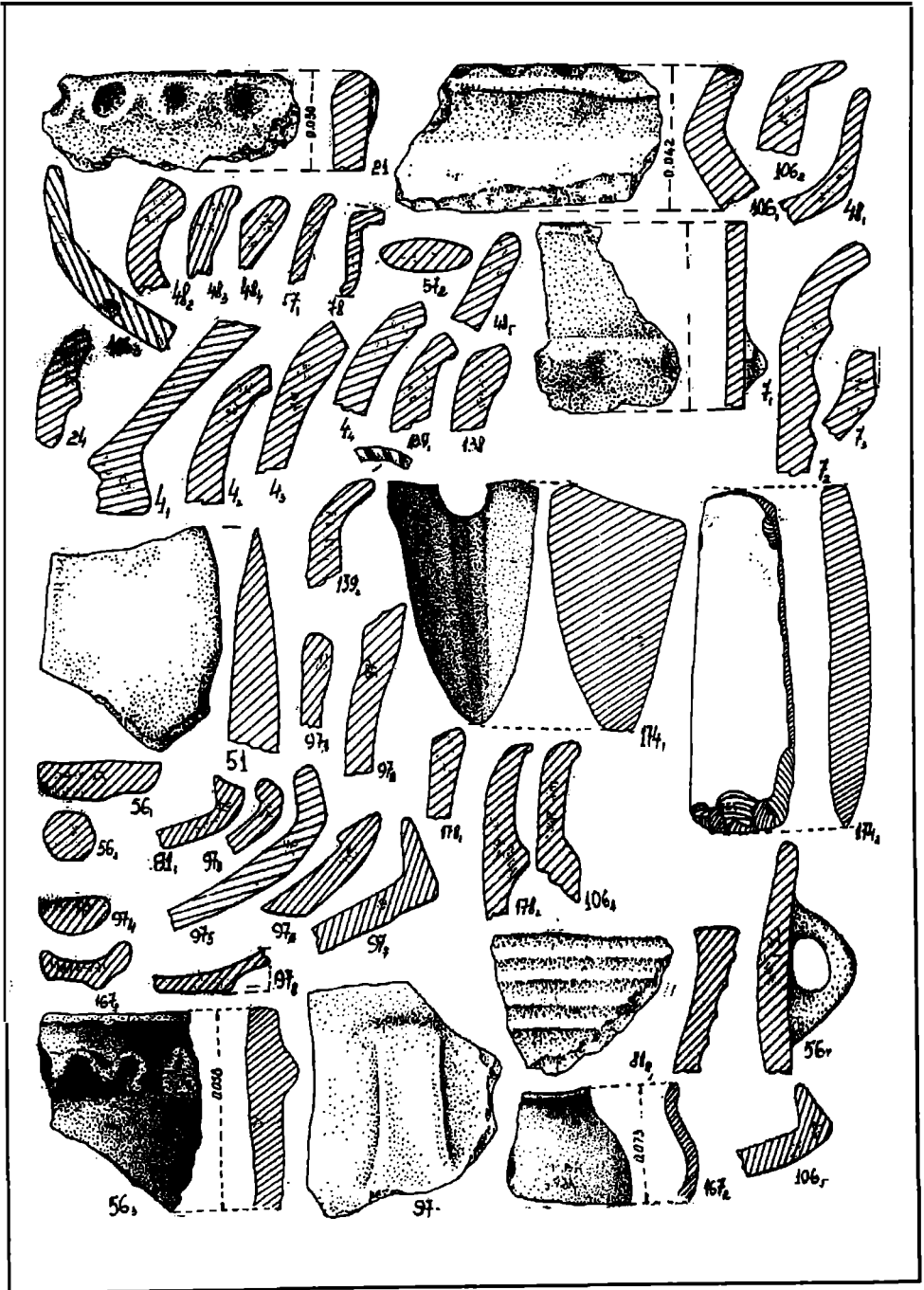

Pl. 3.

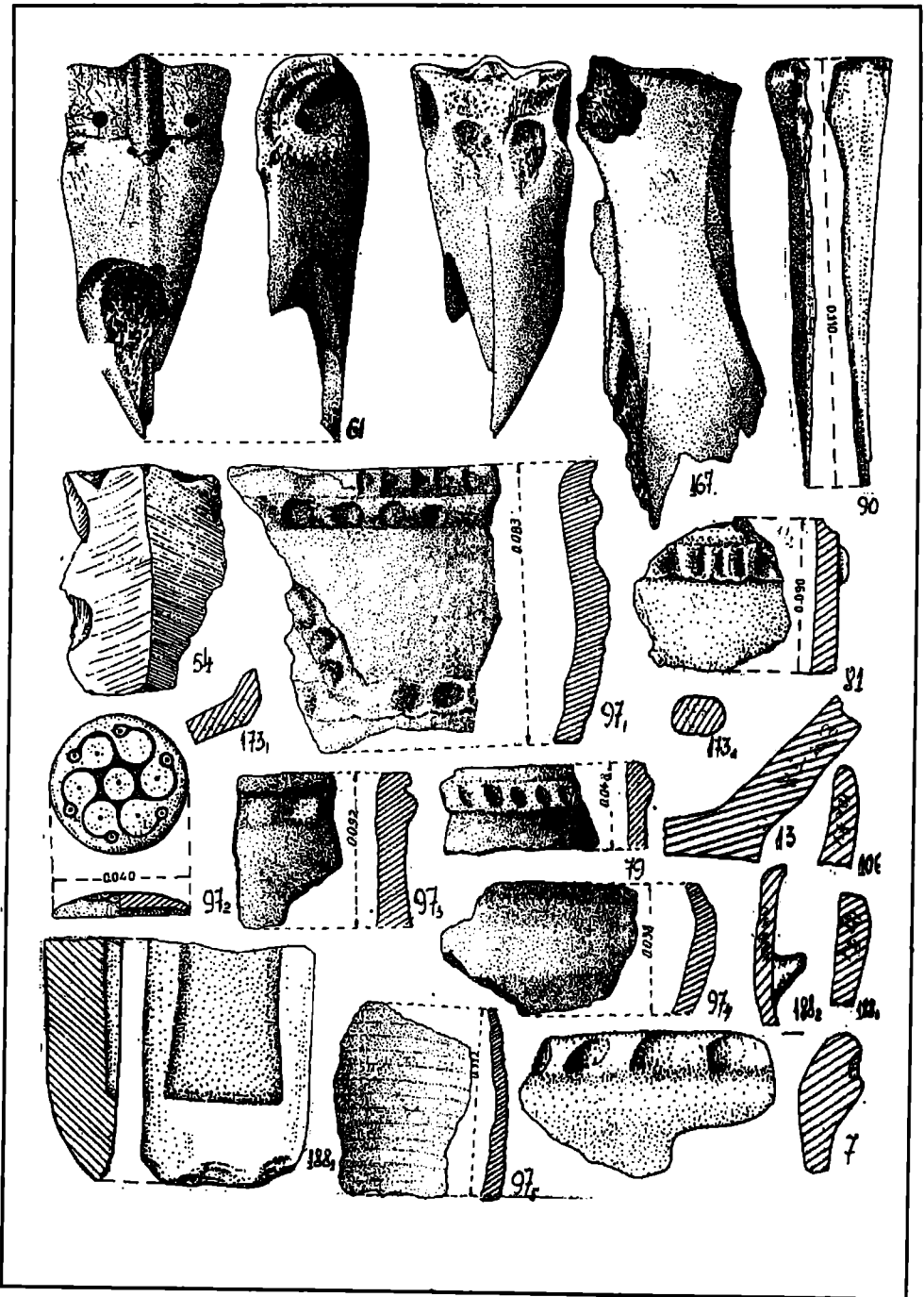

Pl. 4.

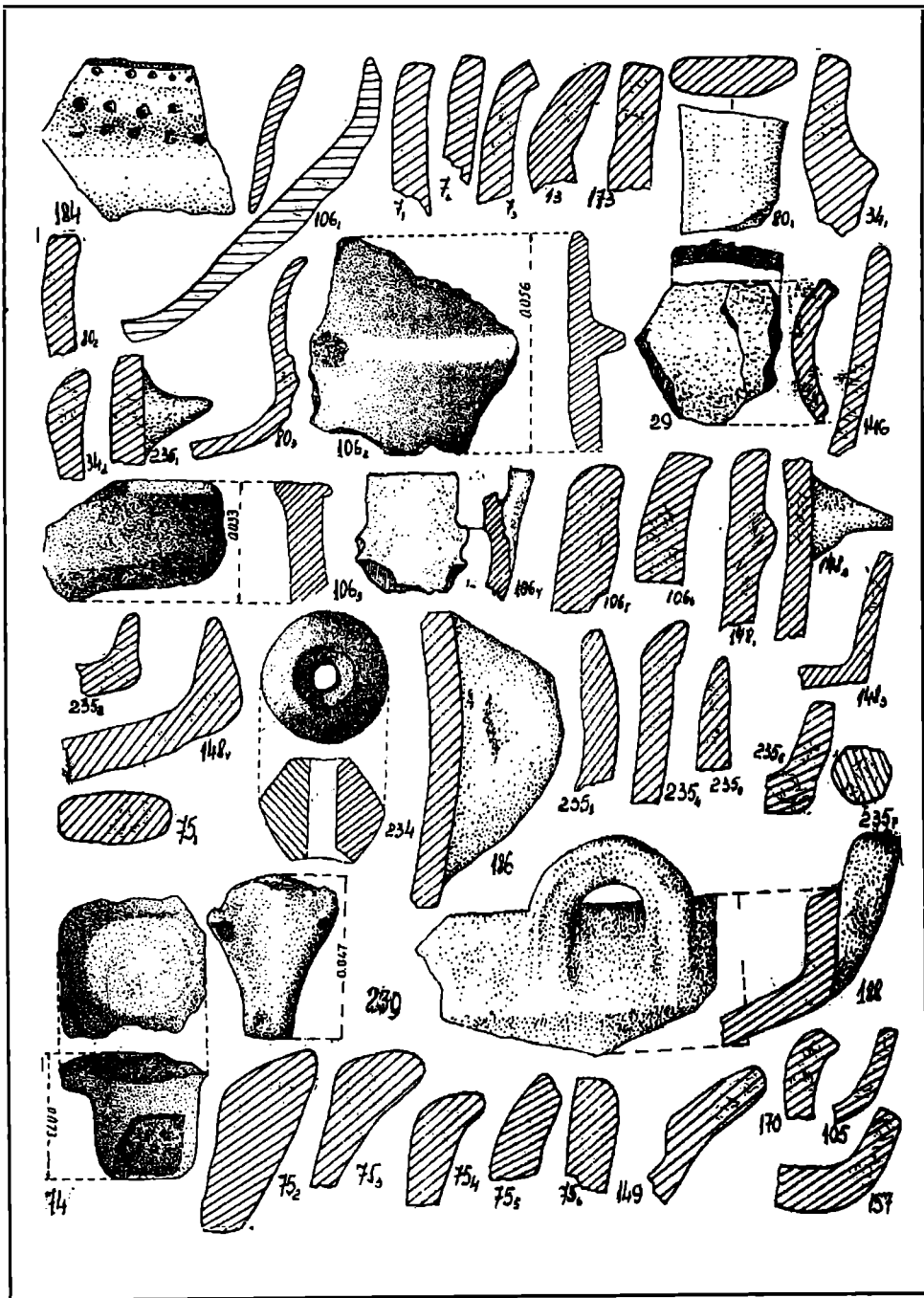

Pl. 6.

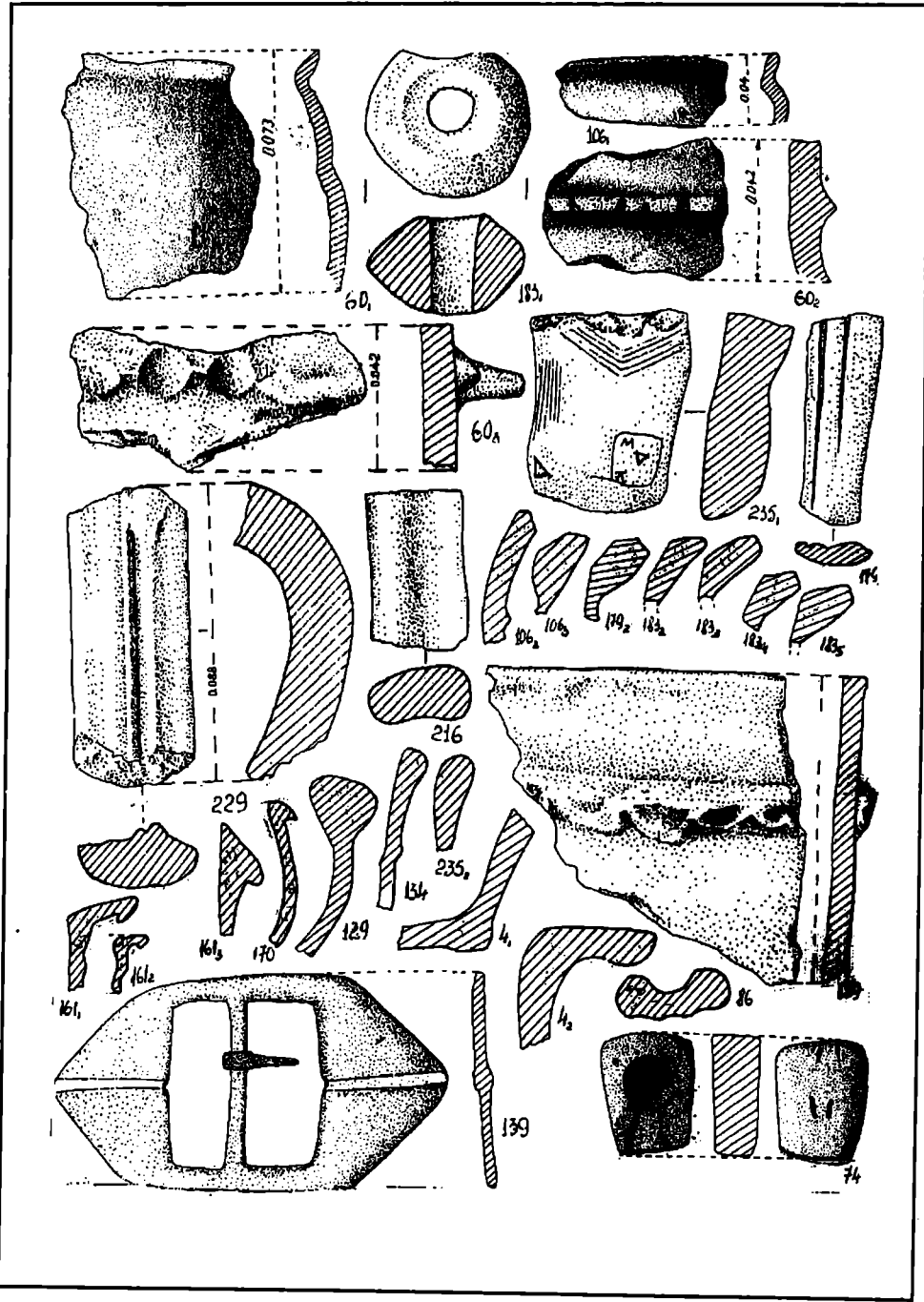

Pl. 7.

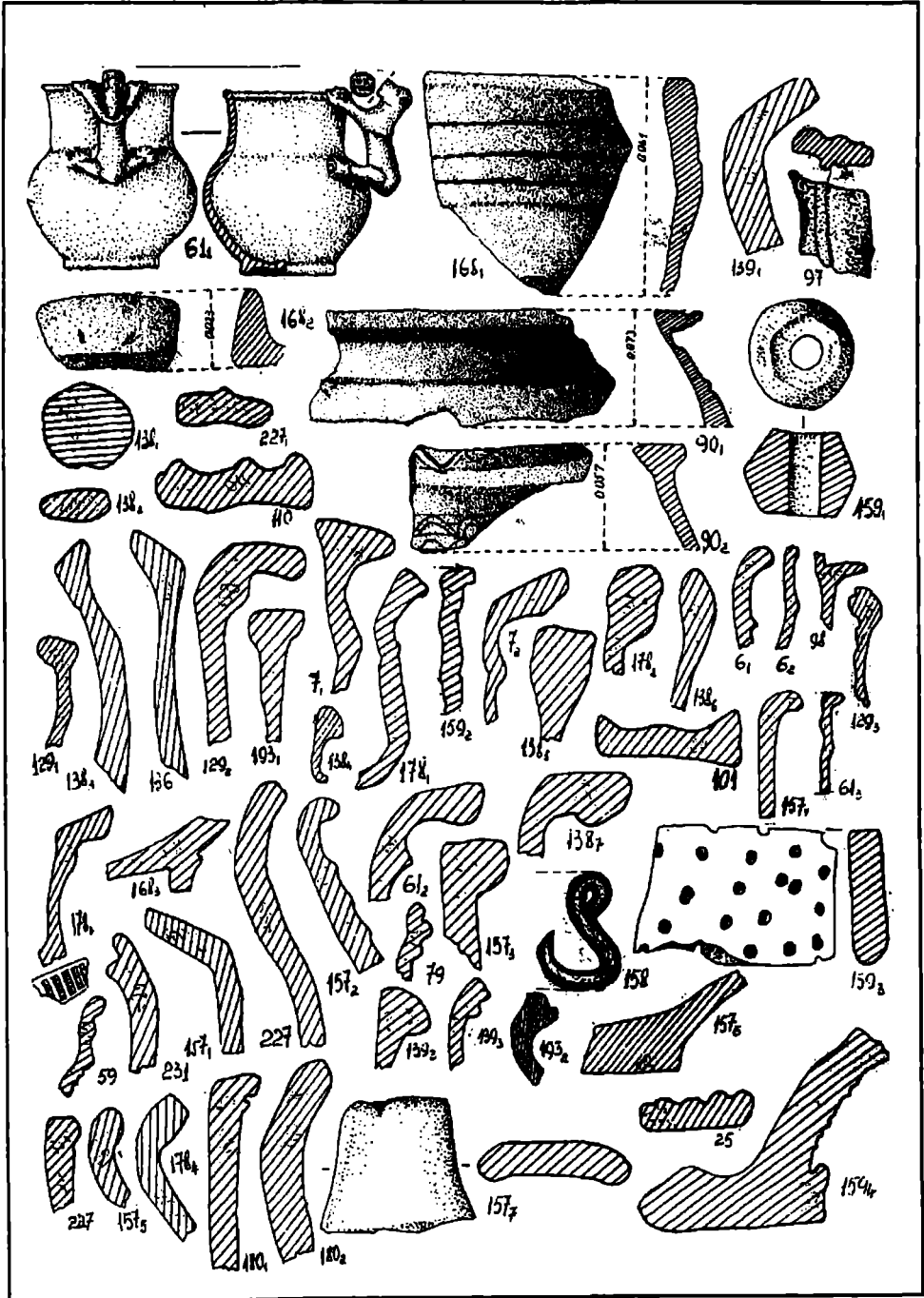

PL. 8.

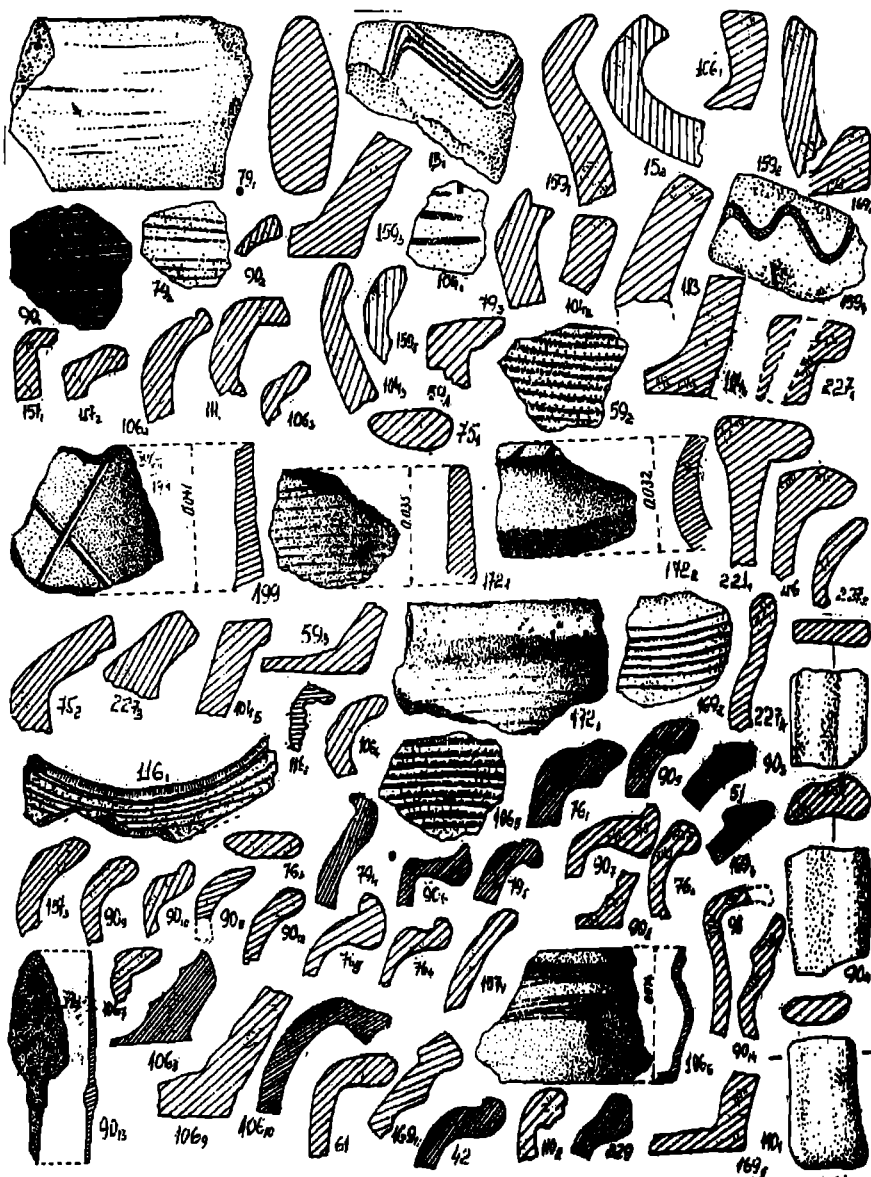

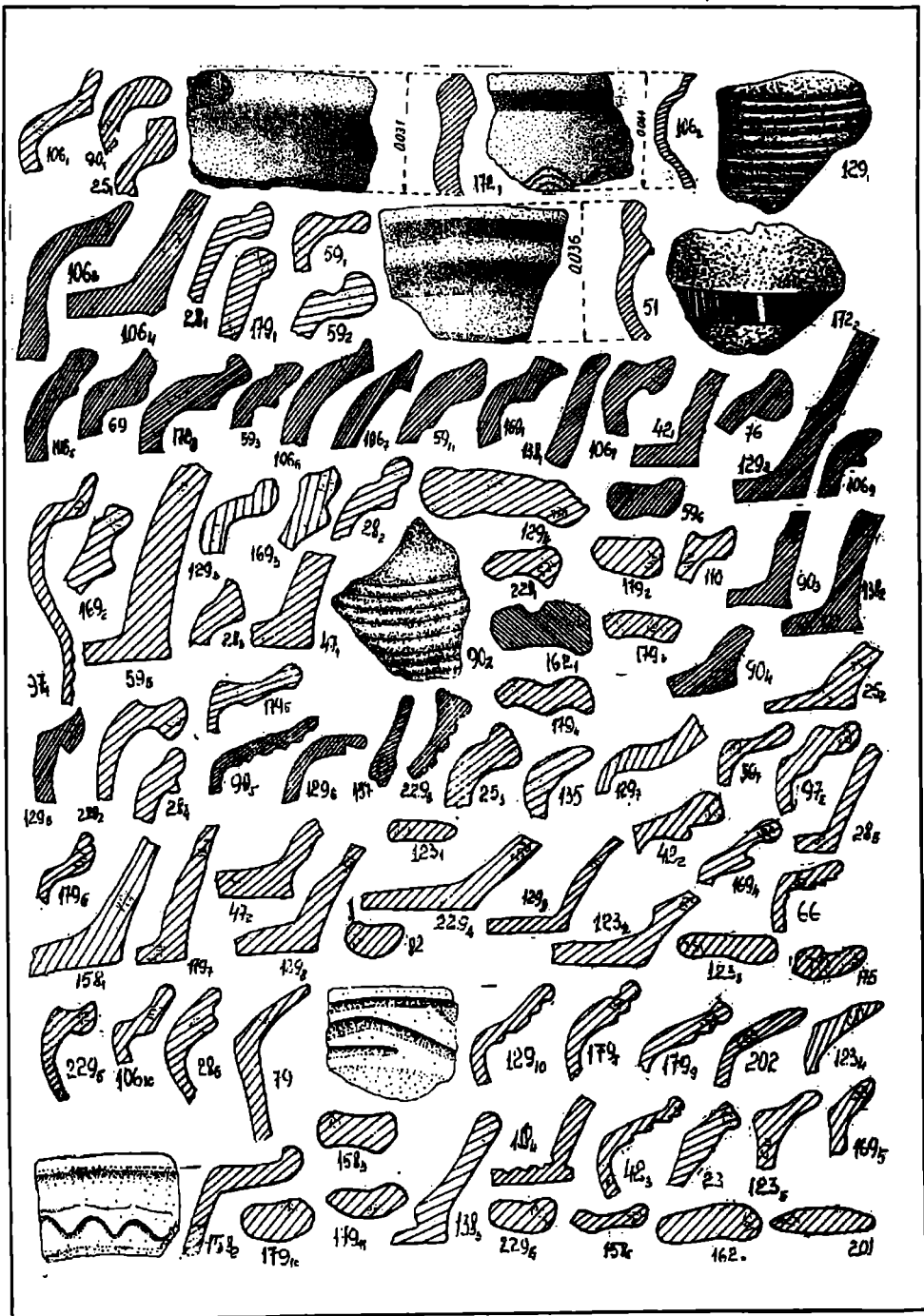
Pl. 9.

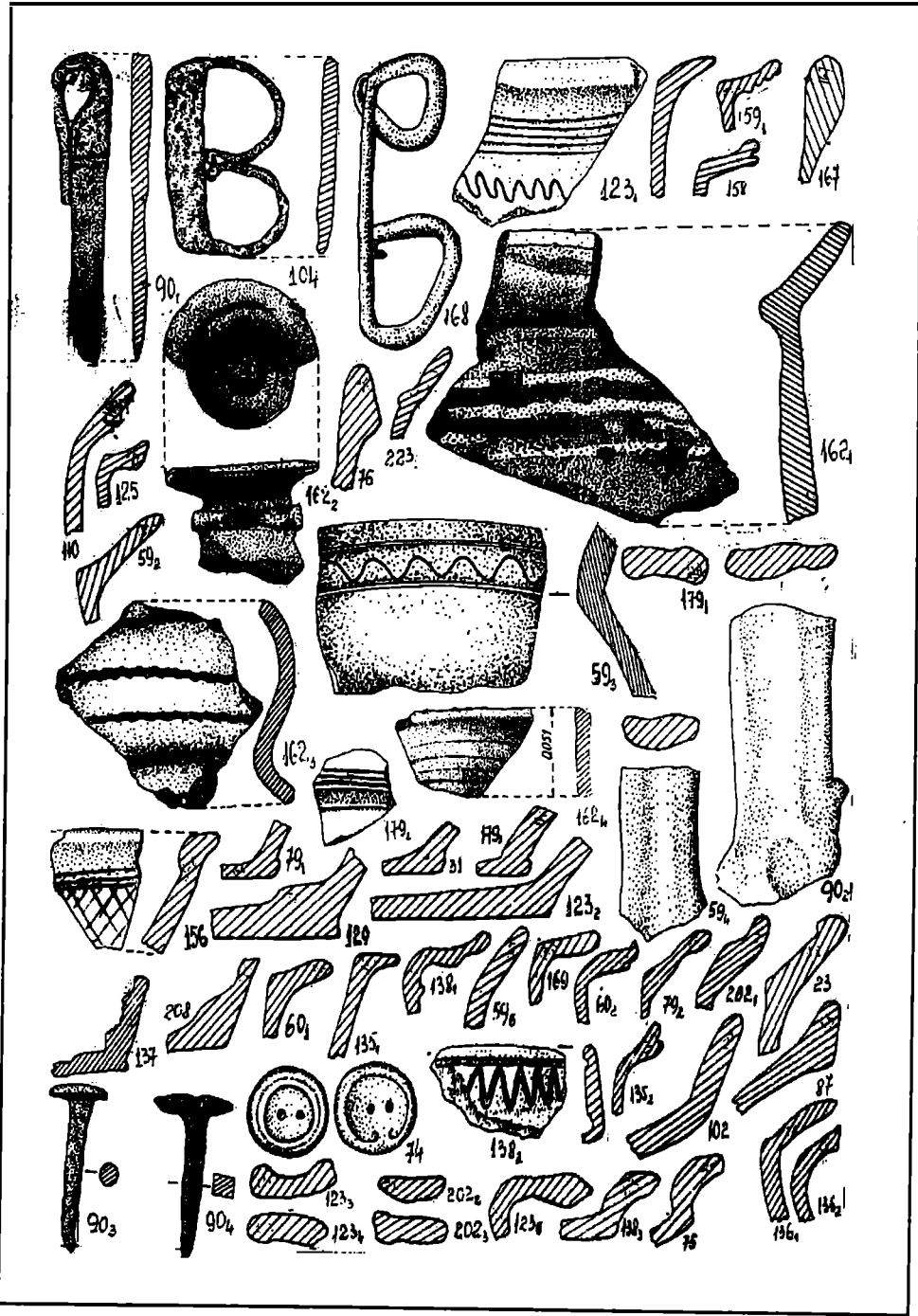
Pl. 10.

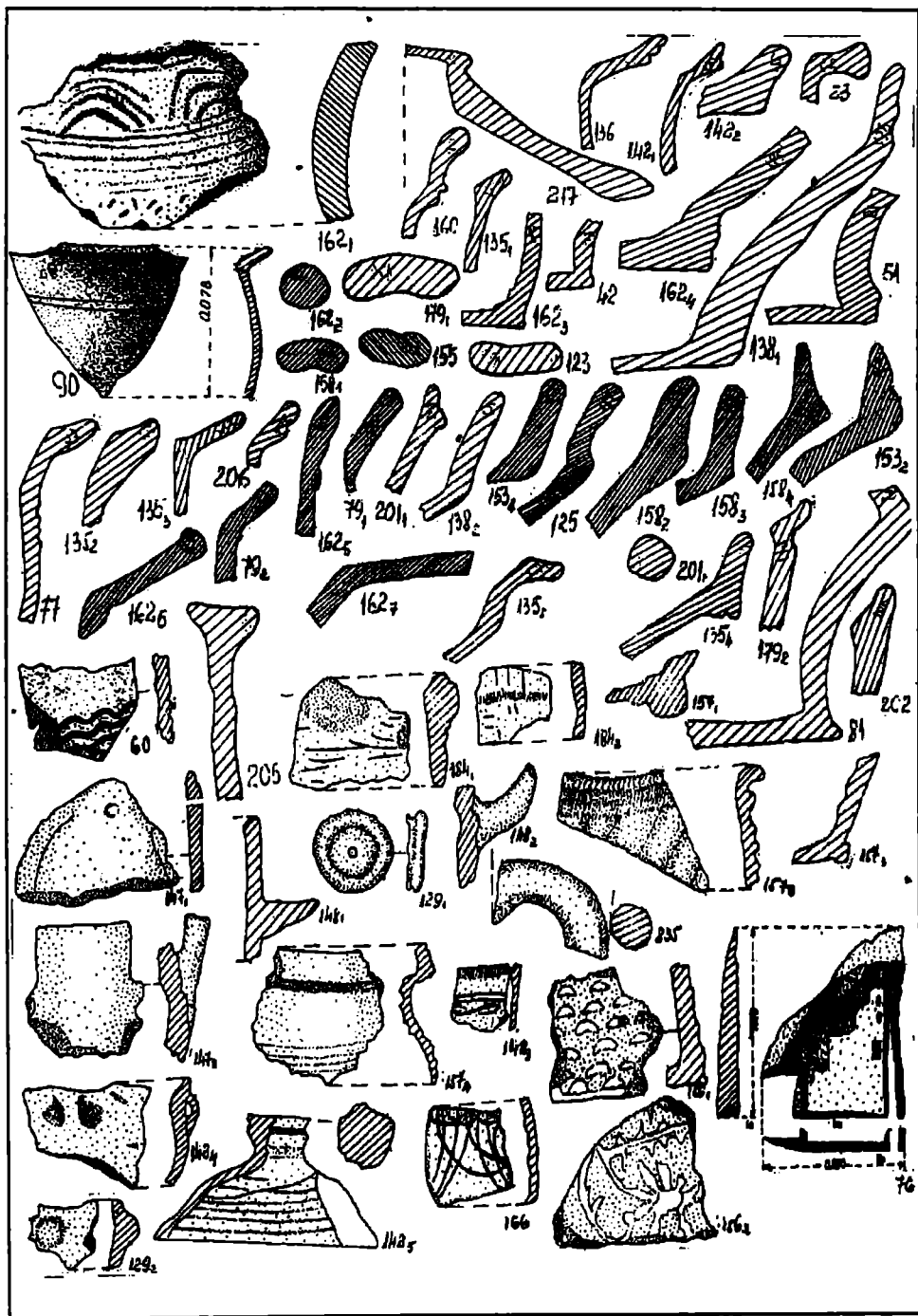
PL. 11.

Pl. 12.

Pl. 13.

PL. 14.